

KNIGHTS OF COLUMBUS FOUNDATION
FOR PRESERVING MANUSCRIPT COLLECTION OF THE VATICAN LIBRARY

START

ST. LOUIS UNIVERSITY LIBRARY

This film may not be removed from the depository. No part
of this film may be reproduced without written permission
from St. Louis University.

KP 23007

VAT. LAT. 4923

4923.

Emptum ex libris

Vat 4923

Ad beatissimum pium y. Pontificem maximum con-
tra supcilium eoz qui plenitudine potestatis xpi in
cno Guantius attributam ita cardinalibz coicitam
censent ut Romanuz pontifice nec que sunt fidei
teminare nec Cardinales creare nec archie queque
sine eorum consilio et consensu posse disponere libel
Incipit

asserunt

Minim Deatissime pater aliquan-
do eorum beatitudine tua incedisse
finonez de quibusdaz neq tempus
scriptoribz qui in eoz scripta nro
deputandi st. que in nouissimz die
bus sicuturaz maguz pumetes au-
ribz precebat aplos qui pumapaz apstoloz plenti-
dinez no humana aute sz ab illo vbo fundataz quo co-
structuz est celuz et terra et p quod ou elementa sibi
sunt no solum infingit sz quibusdaz quasi septis atq
compedibz cohartare contedunt. quoz aliqui ex pon-
tes in celuz eozq processisse dicuntur ut suis scriptis
astruxerint xpi vicariuz sumuz qz ecce monarchaz nichil
arduz aut circa fidem aut regimē vniuersalis ecclesie si-
ne cardinaluz consilio et assensu posse disponere. Alij no
ecclesiasticaz monarchaz diuidere et qz inconstituz dicitu-
nicaz discerpentes aplice sedis autoritate no in uno xpi
vicario sumo qz pontifice sz in cardinali quoz collegio
pater residere arbitrant usqz adez ut ea demuz in fidei
causis censeant catholica inestigabili qz iudicia que ex
digesto cardinaluz consilio ac consensu processerint sic
interpetantes sedoz patrii decreta dicentia sedez aplice in
determinatoe fidei errare non posse. Alij preceza esse
rentes sui ordinis dignitatem et magnitqua plicantes

illos iure diuino in eccā constitutos et pōt romanum pontificē p̄mū in eccā yētarchiā, ex xp̄i institutōe tenere et exordio nascentis ecclē uice ap̄loz in eccā p̄e fuisse conscribunt. que si p̄uuant et intē lares domesticos loquēnti suo ingenio relinquēdi forent. Verū cū talia scriptis edideint et nouaz sup̄stinosaz q̄ doctrina passim aūibz inculcare nūtant mlti sumis uiris negligendus non uidebat hic error qui aliqui lacus serpere et usq̄ ad contētoēs et salinata se posset engere. His simonibz cū mea q̄ humilitat affusis illico s̄bit aūz siquid ot̄i aliqui nānosceret pro tenuitate ingenij uanas p̄grinas q̄ suas diuinū atq̄ humanū iuris testimoniū et rōnibz consistare. Id autē me duduz exequi cupiente publice ac priuāte occupatōel hacten prohibuere. Nūc igitur paululus ot̄i nactus hūc op̄i aliquas lugubratōel impedi quibz acuto notatōe ex cipiēti dicitur quicqd̄ repete cogitatōe coccepim non dubitans me ap̄d oīuz mortalūz distissimū graui simū q̄ censorem loquutūz cui orōda et inculta nra apparet oīo. S̄z ueniaz puto facile concedendam tum festinatōi op̄is. tum defuetudinū simonis ac lingue que forensiū tumultuans q̄ negotiū agitata obduxit longa intēmissiōe rubiginez. In eccāstical q̄ tractatibz quibz nō tam requirunt uerba q̄ sensus istū dūi nob̄ fuit uitat̄ potius reaz simplicitat q̄ q̄ nūo simonis intendere. In quo quidem ope uberrimū fructū me excepisse putabo siqua pro me s̄blimissime sedis aūte et diuinit et tradita potate tueda diximus apostolat̄ tuz iudicio comprobent. cui sumo itallibz q̄ iudicio scripta nostra s̄bitamus. ut siquid forte min peite aut caute in eis inueniat abste emedent qui p̄e

sedem tenes et fidem. S̄z ne quēpiāz res indistincta p̄ tūbet vniuersi op̄is titulos ante p̄missim ut suis locis exigere quis possit quod s̄b competētū tituloz nūo agnosceret appositum. Exp̄iat p̄fatio incipiunt capitula p̄imi libz.

Capitulum p̄imū vbi aūtor ab inuidia detractorū se p̄gat et insolecētes d̄ sedis ap̄lice dignitatē arguit.

Capitulum 2° q̄ vni tm̄ ap̄loz p̄ncipi comissa fuit ecclā et q̄ regnūz eccāsticalūz singulare sit atq̄ monarchicūz mltipli et rēe fins et cōis bonū probat.

Capitulum 3° q̄ ab origine plasmati hoīs p̄ legitimas patri archiaz et regū successiones monāchia orbis oīs q̄ potestas in xp̄m d̄m̄ trāsata sit et eādē more p̄uidi patris vicario suo petro delegat.

Capitulum 4° q̄ ceteri ap̄li tamē oues dominice fuerunt petro comissi et ex illoz consortio in nullo plenitudinē petro collate derogatūz sūt.

Capitulum 5° vbi cōstitatur sup̄stidōla doctrina quindaz magistrōz dicentūz Cardinales representare statūz ap̄loz atq̄ in op̄i euāgelice p̄dicatōis exiret ul̄ q̄n xp̄o p̄e sententia assistebant.

Capitulum 6° q̄ ex figura celestis yerarchie cū ecclā exēplata est probatur vniūz eē sup̄mūz yerarchūz in ecclā cui in feriores ordines debent obsequiūz et q̄ anglicūz ordines ep̄oz gradūz comitantur.

Capitulum 7° q̄ in ecclā yerarchūz solus ep̄oz status sit sup̄mus et p̄fect et q̄ ip̄i solū ap̄loz successores in oibz scriptis eē probentur.

Capitulum 8° vbi exemplis plurimoz conciliorum tōne bitoz probat p̄ multas t̄p̄oz successiones ep̄oz eē in sessionibz q̄ s̄bscriptōibz p̄b̄is ac diaconibz cādūz.

nalib; semp fuisse prelatoy.

Capitulum nonum. ubi id et exemplis quatuor vniuersalium conciliorum ostenditur et eisdem docetur exemplis romanorum pontificum ad duas fidei et ecclesie causas consilio episcoporum diuine consueuisse.

Capitulum vbi episcoporum prelati ante beati Augustini et eiusdem pro beati Gregorii comprobant qui presbiteros et diacones romane ecclesie ad episcopatum cathedras prouehant.

Capitulum x. ubi ante Canonis beati Siluestri idem asstruitur et ostendit gratiani in decretis male ac diminute textum canonis excepisse quod gloriatorum maxime causa presunt et roris ut dicitur diuinos conditores romani pontificis quod cardinalis ut duobus testibus conuincat et ad probandos prime occlusionis auctoritas beati Bernardi inserunt.

Capitulum xi. Quod inuicentibus fidei et aliis ecclesiasticis rationibus et iuxta sedis apostolice potestate necesse fuit paucorum uicinos episcoporum cum presbiteris et diaconibus romane ecclesie ad eos sustandis accessarij qui synodi uices representarent et quod auctoritate illorum officio digne et rationabiliter cardinalium sit instituta prelatio.

Capitulum xii. quod eam prelatum et auctoritate non diuina sed humana institutione romanorum pontificum indulgentia ac privilegio Cardinales assecuti aduersus illam insolentiam non debent nec nouum et eternum sacerdotum debet esse simile cuius in figura pedens regum fuerit atque monarchiarum. hinc ab inuidia detestorum se pugnat insolentes non apostolice dignitatis me inuidiosus et detractorum moribus patens opus aggressus. Verum nemo michi iure uisa nemo succedere potest quasi summissime dignitati derogare uoluim. Non enim inuicamur illi ordinis

indiar eua

amplitudine. Sedis apostolice defendunt maiestate prelatum ac reuerentiam eius muneri ita profitemur ut tamen illas omnes non diuina sed humana institutione sine ulla diminutione uel coartatione apostolice potestatis et ab apostolica sede manasse credimus. Atque ut initio simonis omnino nos purgemus inuidia dicitur non esse presbiteros atque diacones postquam a romano et uniuersali pontifice accessit fuerit ut sibi ad regimine uniuersalis ecclesie coaductores existant postquam ad instar romani senatus summo ecclesie principi atque monarche coherere ceperit postquam ad diuindandas cum eo maiores fidei et ecclesie salutem fuerit postquam ad scismata succedenda illis singulari privilegio concessus est apostolice sedis presules elige quod prius erat populo cleroque commune illos exinde tanta prerogativa fulsisse et tantis honorum utilibus honestatibus ut tamen ipse corpus et summi christi uicarij collaterales effecti etiam episcoporum ordinem apostolice succedentibus non iniuria preferantur. Ceterum id est assecutum et ingenua uoce profitemur illos non diuina institutione sed singulari illi sedis privilegio cum honore assecutos que omnia sic Nicolaus beatissimus ait siue patriarche in cuiuslibet apostolice siue mesopoleon primatus aut episcopi cathedras uel ecclesiarum cuiusque ordinis dignitate instituit que quotlibet sue sedis ministrorum ad tales potestates et potestatem dignitatem euehit. Nam ut illud apostolicum proferamus non ne habet figulus potestatem ex eadem massa facere aliud quidem uas in honore alium uero in contumeliam. Illud enim equanimiter ferre non possumus quod gloriatur signetur non factorum secus contra eum qui fecit in ea et in strus oleaster contra ramum atque radice. Libet enim tales dicere quod ait apostolus Tu cum oleaster esses insertus es et solum radice et pinguedinis oliue factus es noli gloriari. Si si gloriaris non in radice portus sed in dicitur te. Quid enim aliud est oleasterum ipsum esse

cas

xy. di. c. omnes

ad roma 2

ad roma 2

radix nisi ex inferiori ordine ministrum tam oleastrum
in radice apostolice dignitatis instrum. Et quid sonum radi-
cis atque pinguedinis olive factum quod ad coronam costilorum
et fecunditate glorie apostolice sedis euectum. Non ergo iserit
ramusculi radices portant id est autoritate sedis qua il-
lustrati sunt sustententur. sed magis a radice portantur. quod
non ex cardinalibus claritas. Illimissime sedis que soli co-
patur elucet. sed magis cardinales illi radices et fulgore
resurgunt. quare non mirum illud ysaie detorqueatur
in tales. Peruectus est hec cogitatio ea uidelicet. aduersus apostolice
sedes interrogantia quod si luteri cogiter de figuris. et dicat
opus factum suo non fecisti me. et figmentum dicat fac-
torum suo non intelligis. Capitulo 2° quod vni tantum apostolorum in
capite commissa fuit ecclesia. et quod regnum ecclesie. singulare sit atque
monarchicum multiplex et idem fisis et ois boni probatur.

In uero ab illis interrogare libet qui auctoritate ro-
mane ecclesie operantur super cardinalibus quod quadam
participatoe ecclesie. Numquid vni tantum uel pluribus ado-
mino saluatore commendata operantur ecclesie. id est si pe-
tro uel ois apostolis. aut his ut auctoritate petri erant col-
laterales aliqui futuris. Si pluribus dixerint. quomodo unum sin-
gulariter et se propriis nominis appellatoe dictum est pasce oues
meas. Aut quomodo impletum sunt quod futuris uitalis ipse
peditur. Erit unum ouile. et unus pastor. et quod antea pro-
phetia fuerat prophetatum. Congregabitur filii iuda et hi-
ly israhel pauper et ponet sibi caput unum. Nam si plura
litate astrue audeant continuo illos auctoritate et scripturarum
testimonium beatissimum arguet caput talia proferens
in eos qualia olim de nouatianos dixerat. Loquitur inquit
dominus ad petrum. Ego dico tibi quod tu es petrus. et super
hanc petram edificabo ecclesiam meam. Super unum edificat

4

ecclesiam. et quous apostolis omnibus post resurrectionem suam patrem
tribuat potestatem. tamen ut unitate manifestaret unitatis
eidem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit.
Et post pauca. Exordium inquit ab unitate proficiscitur
ut ecclesia christi una esse monstraretur. qua una ecclesia in cantico quod
canticorum spiritus sanctus ex persona christi domini designat. et dicit
una est columba mea perfecta mea. una est mater sine elec-
ta genitrix. hanc ecclesiam unitatem. et beatus paulus apostolus
ostendit dicens unum corpus. et unum spiritus. una spes uocatiois
nostre. unus dominus. una fides. unus baptisma. unus deus.
Quid hoc testimonio locupletum. quo satis ostenditur quod
natura ratio quod demonstrat unum ecclesiam unum rectorem. unum
domum unum patrem familias. unum sponte unicuique spontis
unum corpus. unum caput. unum ciuitatis unum principem
unum yerarchie unicuique yerarchie. unum gregem atque ouilem
unicuique pastorem necesse constitendum. Omnibus ei predictis
nominibus ecclesia typice misce quod signatur. Quod si unum tantum
rectorem. unum caput. unum principem atque yerarchie commissa ecclesia
credimus. unum et attributam potestatem. et apud unum omnem
auctoritatem residere. necesse profitebitur. Quod ut clarius co-
probetur. diam ecclesia principatus monarchicum esse siue rega-
lem. hoc siquidem multe parabole edocent saluatoris
quibus ut sacri comentatores exponunt regnum celorum
pntis temporis ecclesia dicitur uix illud. Simile est regnum
celorum decem uirginibus. et alibi. Simile est regnum ce-
lorum sagene misse in mare. Et Rursus. mitem filius hominis
angelos suos. et colligent de regno illi omnia scandala.
que non nisi de hac ecclesia que peregrinat ex fide uiuens
possunt intelligi. et de tali regno ecclesia angelus propheta
uerat quod regni eius non erit finis. hoc auctoritate arbitram
nempe negatum ecclesia principatus tanquam diuinitus

Aristo. vult ostendit

aut

In l. 1. ff. de consti.
p. n. in h. de hie
vult q. q. pncip.

instituta omnia principatus esse perfectissimum. Porro cum prin-
cipatus sine administranda re publica tres species dicitur
Regnum scilicet sine monarchia. secundum optimatum. et populorum.
eae autem omnia teste aristotele optima atque perfectissima
est. regni gubernatio. deterrima vero popularis sine multitudinis
monarchia. regnumque consistit secundum perfectissimam gubernationem
ex ordine omnium ad unum apud quem tanquam tota multitudinis
residentes omnis potestas auctoritasque consistit sic etiam ethimo-
logia nominis indicat. siquidem ut beatus hieronimus ait ad pau-
linum. monarchia dicitur quasi solus et unicus. archos vero princeps
aut principatus grece significat necessario concludimus unicuique
principis ecclesie esse censendum apud quem solus et in solidum
potestas auctoritasque resideat. et cuius esse summus pontifex nihil
vero aliud esse putamus asserere potestates ecclesie. namque cardinalibus
que commune est dicitur non uni tantum apostolorum principi sed omnibus pariter
apostolis universales ecclesie fuisse commissas quod in apostolorum orationibus
etiam primum petri negantur dedinat eorundem. Rursus nihil aliud
est quam tollere monarchiam et legitimam regni principatum. Sed
ei ut dicit quispiam non apud imperatorem in solidum. sed apud illum
et senatum imperii residere potestates. nec apud regem tantum in regno
esse. sed sibi proceribus que coeque. Porro de imperatore lex regia con-
tradicit per quam lege civili testante populus atque senatus apud
quos olim erat summa potestas ei et in eius omni potestatem
transfulerunt ut ad unum tandem perveniret monarchiam quam
et evangelica sententia roborat. et naturas domini salvatoris.
Sed vero monarchia confirmat a quo et cui edicto universis
orbis descriptus evangelista commemorat. Absurdum vero videtur
aliquem opinari minorem potestatem divina eterna que lege quae
in petrus est plebiscito in caesarem esse translata. Quod si ratio
omnino deficiat id nobis ratio boni debet ostendere quod
dicitur compellimur super multa recte ordinata unum esse oportet

regimen universale quo particula cuncta regantur. Quod si quis ap-
te monstrat quod cum unius corporis multa sint membra. et in
una ecclesia multa sint ordines. et quibus particularis ecclesia uno
principis pontifice que regatur vni esse oportet apud quem regi-
men universale consistat ut ratio ornatu in ordinatum
conexione ad unum ad unum simpli redigatur. ad primum
scilicet monarchiam quod necesse est et expedient pro bono
ratio philosophorum principum christi metha ostendit iniquitas
nolle male diffusi. pluralitates principatus malam
vni ergo princeps necesse consistendum. huius quidem
ecclesie utilitatis consideratione vni fuisse electum dicitur
que propositum etiam beatus hieronimus asserit. Ex duodecim ique
unus eligitur ut capite constituto scismatis tolleretur
ocasio. Absurdissimum est videtur asserere suspectos esse
ecclesiam que politiam et economicam principatus in quo vni
summa potestate profuerit et omnibus dominatur. vni apud
dixerim neque esse id existimare minores apud totum
ecclesiam princeps que singularium administrationum rectores resi-
dere potestates. Porro ut beatus hieronimus ad Rusticum
monachum scribens ait. Singuli ecclesiarum episcopi. Singuli archiepi-
scopi. Singuli archidiaconi. et omnis ordo ecclesie singulis
rectoribus ministrat. In nave unus est gubernator. In domo
unus est dominus. In quovis grandi exercitu unus signus
expectat. Dies me certe deficiet si vellet universa pretere
quibus apostolicis ex primordis principibus que non tamen ex fine re-
gimis. tamen ex pace et unitate liberos. tamen ex iustitiae
divina probare atque convincere posses vni in tota ecclesia ne-
cessario princeps consistendum. apud quem solus et in solidum su-
ma rebus omnis que potestas itera et indivisa consistit. que in alio
opere quod hieronymus hereticum primum petri negantem edi-
dum accurate percipimus quod et si summi arbitri sui illa reperi-

Capitulum tertium quod ab origine plasmatis hominis per legimus patriarcharum et regum successores monarchia orbis omnis quod potestas in christo dominum translata sit et eadem more patriarcharum pastorem vicario suo petro delegavit.

Anc autem singularitatem principatus ac monarchie in pontifice Romano consistere alia potestatem ratione probare. Si ab origine principatus repetamus usque ad christum dominum in quo omnis plenitudo monarchie fuisse agnoscatur. Quam itaque deum cum in proprio creatis celum et terram angelicam humanamque naturam spiritualia ac temporalia spiritus creavit per se legitimo imperio iure quo creator imperat creature pro quod homini quem plasmaverat esum lignum uterque intulit. Illi quod pro precepti transgressione multavit. Cain quoque pro fratricidio et lamed et aliorum nonnullosque temporaliter punivit. Sic quoque usque ad noe pervenitur. Ex quo est ista nota mundo diluio cepit de creaturas regem per ministrorum quorum Noe primus extitit qui perfectus est archa per quam fuit ecclesia figurata. Unde et ipse leges sedit dedit et monarchiam orbis et summum sacerdotum typice gessit. Noe quippe summus ac maximus sacerdotis gessit officium quoniam sic sacra geneseos testatur istam edificavit altare domino et tollens de cunctis pecoribus et volucibus obtulit holocausta super altare odoratus quod est dominus odore suavitatis. Spiritus autem noe romanam pontificis figuram typumque gessisse. Et per archam ecclesiam significatam fuisse beatus Hieronimus attestatur scribens ad damasum papam ubi temporis veteris testamenti antequam ait. Super illam petram fundata ecclesia scio quicquid ex hac domo agrum comedere propheta est. Siquis in Noe archa non fuerit peribit regnante diluio. In hac autem monarchia patriarche successerunt usque ad moysen legis latorem de quo quod sacerdos fuit propheta testatur dicens moyses et aaron i sacerdotibus

Gene 18.

eius post quos iudices successerunt et reges israelitici post. Post eos autem iudei et sacerdotes et reges esse ceperunt et apud sumum sacerdotem summa est rex potestas et monarchia nec sceptrum de iuda defectum usque ad adventum domini salvatoris qui ex patriarcharum regni atque sacerdotum stirpe descendens verus fuit rex summus quoniam monarcha tam legitimo successione iure quam collata duntaxat potestate. Unde et de eo fuerat propheta. Non deficiet sceptrum de iuda et dux de femore eius donec veniat qui mittendus est cui repositus erit et qui est expectatio gentium. Nam legitimum regnum in regibus defecisse atque in herode ad alienigenam fuisse translatum tam iosephi quam reliquorum omnium testatur historia. Spiritus autem domini redeptores naturales domini summum regem atque monarcham fuisse et eundem fuisse summum sacerdotem secundum ordinem Melchisedech omnia sacra scriptura commemorat. Id est de eo per omnes fuerat propheta. Sic et in psalmo pater dicit ad filium. Postula me et dabo tibi gentes hereditatem tuam et potestatem tuam terminos terre. Et Rursus. et dominabitur amari usque ad mare. et a flumine usque ad terminos orbis terrarum. De hoc et potestatem fuerat dicitur a verema. Ecce ego te constituam super gentes et regna ut euellas et dissipes et super ipse non de divinitus sibi tradita potestate sic loquitur. Data est michi omnis potestas in celo et in terra. Quod si et ratione et scripturarum autem convicit christus solus fuisse regem atque monarcham hoc ipse de petro et eius successoribus necesse est confiteri. Si enim illius summi gregem credimus dilexisse et in necessariis ei non defuisse. Si eius boni et promidi prestantias credimus officium implere utique credendus est eius suam presentiam corporalem abstractum vicarium reliquisse cui plenarie contulit potestatem quod quidem tunc fecisse credendus est quoniam tunc obtestatoe petrus interrogans o

Gene 49.

Jeremie 10.

Matth 16.

oues ascendat illi comisit. Non ei auctores sunt forte qui
dicunt xpi, et post ascensionem ecclesie caput esse atque pastorem
et ipsi solus regem et monarcham esse censendum: et ideo aliud
caput aliud principem in rebus minime necessariis: ut elegit
Inquit thomas aquinas doctor egregius. Licet omnia sacramenta
xpi sui uirtute proficiat: ipse sit qui bannit. Ipse qui peccata re-
mittat. Ipse sit sacerdos et hostia cui uirtute corporis eius in altari
cotidie consecrat. quia in corpore erat a suis fidelibus abfutur
misteris elegit per quos sacramenta fidelibus diffunderet. Eadem
igitur ratione corporales presentias ecclesie struendum debuit aliquem
sui loco ecclesie toti proficere cui omnes auctores ac regimine delegaret.
Et hac ratione argumentatur Bonifatius papa octauus in decretali.
Inquit pro humana redemptione omnis de sumis celorum ad ymam
mundi descendens et mortem habens temporalis dei filius ihs.
xpi ne grege sui proprio sanguine gloriose redemptum ascensurus
post resurrectionem ad patrem absque pastore desereret: ipse eius beatus
petrus apostolus comisit et cetera. Ex quibus uerbis gloriola colligitur argu-
tum mali et improvidi esse pastorem qui se absentans vicarius
non reliquit desertis grege sine pastore: et paulo post subdit
ex eodem textu aptum esse argumentum quod potestas christi ad petrum
et petrum transiit ad posterum: alias post petrum sine pastore
et rectore remansisset ecclesia: hoc ideo fatetur necesse est si credimus
christus ecclesie in necessariis non desuisse qui ita dilexit ut se pro uicariis
eius caritatem in ara crucis offerret: et eam pro se sibi sanguine
compararet. Quomodo ei desecisset ecclesia qui non desuit synago-
ge ipse dominus per prophetas dicente: quid ultra debui facere non
fecit unice mee. Nec nos quisquam irideat quod singularitate principum
et monarcharum romanorum pontificalium probatur a plasmatione
horum repetimus: non ei ab re est hic origines ordo deducere
si non probent reges et sacerdotes colles quod monarchas christi
et romani pontificis typum figuramque gessisse et pontificem.

164

In fine generalis
capituli

In fine de hominibus

illis in regimine successisse. Porro id apte testatur Bernardus
deuotissimus doctor ad Eugenium sic eloquens. Attende Inquit
quis sis et quare pro ipse in ecclesia dei persona geras. Sacerdos ma-
gnus et summus pontifex princeps episcoporum. Tu primatu abel qui
benedictione Noe patriarcham Abraam ordine melchisedech
dignitate Aaron. Auctoritate Moyses. Iudicatu Samuelem po-
testate petrus. Innotuit christi. Vide quod apte omnia omnia priar-
cham atque regum potestatem in magis testatur conuenisse personam
Nec peregrina est supputatio ista: et ab origine repetita po-
testas uana existimanda cum summi ac maximi canonum
commentatores hac ratione nitantur ut probent utriusque monar-
chiam temporalem filii et spirituales christi uicario dependere sic
canon uidetur apte testatur Nicolaus ipse beatissimus ad medio-
lanenses ita scribens. Romanorum inquit ecclesiam solus ipse fun-
dauit et super petrum fidei mox nascentis erexit qui beato
petro et tunc uice clauis terrena filii et terrena impu-
lsum comisit. Hac et consideratione alibi promouetur et scilicet et
frequentius doctor thomas aquinas ut dicitur spirituales potestates po-
testati seculari et temporalis in ipso uicario christi coniunguntur quod utriusque
potestatis apice: scilicet filii spiritualis et temporalis hoc illo dispo-
nente qui est rex et sacerdos secundum ordinem melchisedech: et
dominus dominantium cui potestas non auferretur et regnum eius
non corrumpet. Hanc autem plenitudinem potestatis originem a priar-
chis et regibus usque ad christum dominum: et ipse in petrum processisse
idcirco monstratur ut eorum consuetudinem amentiam qui essent
non in solo Romano pontifice: sed apostolus romanorum ecclesiam cuius
nomen papa et cardinales intelligi uoluit consistere plenitudinem
potestatis. Nam si in christo domino summa sunt plenissima quod potestas
natura et hereditario iure descendens. Si uerum est quod in euangelio
ipse testatur dicens data est michi omnis potestas in celo et in terra
et eadem fuit in comissione omnium petro delegata apparet.

In fine de hominibus
de deo. ysaia 10. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

In fine de hominibus

illuz in eo et successoribz plenaz fuisse et singulare nulli
 alterius pncipatoe eodem. Cap qm qd ceti apli tãq oues
 dnice fueint petri comissi et ex illoz cõsortio in nullo
 plenitudin petro collate derogatur fuit.

Illud ei stultuz esset astruere aploz tãq pncipes po
 testatis dno cohesisse ipõ in euanglio protelante
 Non vox me elegistis. s; ego elegi uos ut eatis et fru
 ctuz afferatis. et fruct' uester maneat. Nec uõ quisq
 dicat aliud de xpo et aplis. aliud de petro et collegis eẽ
 censenduz. Non ei distem qd bñssim' amidet aut ce
 teroz aploz cum petro pari cõsortio qtuaz ad apostolatuz
 et epatus ordinem honore et potates accepisse. S; illud
 et asserimus qd altero emone bñssimus leo ait ita illi
 diuini muneris sacrametuz dnz ad oiuz aploz officium
 pñne uoluisse ut in bñssimo petro aploz diuz sumo pn
 cipali collocaret ut ab ipõ qd aquodaz capite dona sua
 uelut in corpus omne diffuderet. Plus etiaz dicimus cetoz
 aploz nõ soluz aliquid nõ diminuisse potestatis q erat in
 petro. s; uelut oues dominice pascue cu reliquis ouibus
 illi fuisse comissas. hoc qd libere profiteri petru nõ solum
 platoem sup cunctas eccas. s; et sup eccaz pncipes et ipõz
 aploz suscepisse. Constat ei aploz fuisse de grege dnico et
 nõ cura xpi fuisse pastoris. Cetoz dnz petro comittes oues
 ac dicens pascue oues meas nõ inter has distinxit et illas
 S; credidit vniuersas Apli uõ eẽ grege dnicoz neqõ censẽ
 di st. hoc plane sentit et predicat beatus doctor Bernardus
 in libro quẽ de consideratõe scripsit ad Eugenniu ubi quo
 dam loco sic ait. Sunt quidez et alij celi amator et gre
 gum pastores. s; tu tanto gloriosius qto et differentius
 pre ceteris nom hẽditasti. hinc illi sibi assignatos greges
 singulz singuloz tibi vniuersi assignant. nec modo diuinum
 s; et pastor tu vnus es pastor. vnde problem quẽs scire

12 dist. c. 1ra dist.

amas petre pascue oues meas quas illi' ul' illius populi ciuita
 tis aut regionis aut certe regni. oues meas inquit. cui nõ
 planuz est non designasse aliquas. s; assignasse omnes
 Nichil excipitur ubi distinguit' nichil et forte pntes et ce
 teri discipuli erant cu comitens unij unitate oibz comen
 daret in vno grege et uno pastore. hac et rde Inmittit de
 cretalis Innocentij tẽtij/romani pontificis si gentes et re
 gna astruens pncipatu Inquiens. Nob ei in beato petro
 st' oues xpi comisse dicente domino pascue oues meas nõ
 distinguant intẽ has oues et illas ut alieni asuo demo
 straret ouij qui petri et successores ipi magroz nõ recog
 scẽnt et pastores. Vex qd nõ inducam testimonia cu id
 sei apli spũ scõ pleni cognouerunt qui tãq bone oues
 xpi secuti scientes se unũ pastoz comissoz beati petrum
 pncipaz suuz eẽ uoluerũt pũsõ in toto orbe distẽsi
 euangliuz pdicarent. he testat' bñssim' pontifex et apo
 stolicor tẽpor' uicarius et forsitan tpoaneus anadet.
 quart' apetro in decretali eplã cui' ps canoibz habetu
 inserta. hoc et ita esse alia rde conuincit. Si eĩz plenitudo
 potestatis nõ fuisse in petro singli. s; in petro et reliq
 aplis sequet' qd hodie etiaz ea comũio potestatis i aploz
 successores epõz deiuata fuisse. Epi nãq sunt aploz suc
 cessores. ut expresse Augustinus testatur in expositiõe
 illi' quod hẽtur pro pñbz tuis nati st' tibi filij quod itẽm
 latinus explicabim'. Id autẽ hũnũ est dicit' Epõz uocatoz in
 ptez sollicitudis aliquid. de plenitudie potestatis viciij
 xpi minue. Si ergo intẽ pupuz successores petri et epõz
 aploz successores nõ est comũio potestatis nec epõz
 potas in eccã romani pontificis potates imminuit. qz ille
 uocatus est in plenitudinez potestatis isti in ptez solli
 citudis sequitur qd nec inter petruz et reliquoz aploz
 illa comũio ul' pũtio potestatis fuit que plenitudin

In c. solute de mato. et obe.

In c. in mato. xij. dist.

i ps.

petro comisse aliquaten' derogaret. Capl; s' ubi confutat
 supstitola doctna quorundam magroz dicitur Cardinales
 representare statuz aploz anq; in op' euaglice pdicatiois
 exiret ul' qn xpo p'sentiali assistebant
Nunc destruit peregrina illa doctna quorundam doctoz
 qui statū aplicū dupl'r considerant ut an' diuifi-
 ones et disti'ctōes aploz beato petro tanq; assessō-
 res et coopatores existēt cardinalū statū representantes.
 postq; uō sortiti sunt prouicius et vbum dei seminare ce-
 perunt tūpū gesserūt epōz atq; sic astrunt cardinales apo-
 stolorū successores considerato poy statū. Epōz uō s'm alcius
 status consideratōem successores existē. quod si uey ē dicat
 vnde cardinales epis censant ēē maiores. Nunquid apli
 maiores fuerunt ierosolimis collecti q; inuice separati vel
 collegium maius se met. Illi profecto post electōes et scī
 spūs missiōes vno ul' alio tempore infiores aut maiores ēē
 nō potuerunt. quivimo rōnabilis dicētur illos tūc fuisse
 maiores cū officiu; apostolat' ad quod assumpti erant exēc-
 ceperunt. spūs autē erat missiōis et pdicatiois officium.
 Ipo dno in euanglio phibente Ego vos elegi ut eatis et fru-
 ctum afferatis et fruct' uestē maneat. Et hinc cunctes
 in vniuersū mundū pdicite euangliū oī creature. ppa et
 apostolorū nomen sortiti sunt amissioe. aploz nāq; grece la-
 tine missōz dicimus. Quō ego sapiens quisq; existimare
 potest maiorē quēpiā et pfectōres ēē censendūz tēdente
 ad finem eo qui iam ad ip̄s sinez puenit. pfectōra sunt i
 quippe ea que finē attingunt his que remotiora sunt ab il-
 lo. et pfectōra s't illa que sunt intērimo illis que s't i uia.
 Et pfectōra s't in actu q; que in potētia tūc. Pōio licet apli ec-
 ti forent ad platiōis officiu; et ei' muneis potētes accepisset
 qn illis dominus dixit. Accipite spūs scūs et exēcutōes tū

que
 10 780

officij suscepit postq; repleti spū scō pdicauerūt ubiq; dno
 coopante et semone confirmante sequentib; signis sic. Marc'
 euanglista promittat. Libet igit' querē ab his autorib; pe-
 grine doctrine si maior fuit Paulus adhuc bō petro aply
 q; colēns cuz iam ēēt his electōis destinat' q; qn fuit ab aply
 p spūs scūs in euangliū segregat'. Si maior fuit qual' ip̄e in
 eplaz p'fatōib; se segregatūz in euangliū dei post titulu; apo-
 stolat' gloriat'. Rūsus libet querē. Si maiores fuerūt sep-
 tuaginta duo cū dno adhuc assistēt p'sentia corporali
 q; qn missi fuerunt p castella et vici; euanglicare. Si ma-
 iores q; in missiōe infiores effectū maiorē adepti sunt
 potētes languores curandūz et demonib; impndūz. Et hinc
 cur ad illos dicitur est. Messis quide; multa oparij autē
 pauci. Rogate dominūz messis ut mictat oparij in mes-
 sem suam. Non ne credendūz est laborantēz agricolam
 maiorē ēē otioso. et vigilantem pfectōres esse stertente.
 Iux illud oporet laborantē agricolam de fructib; suis edē
 Cessent ego opionūz uana fantasmata pdicantū aploz
 ante separatōem in statū aplico fuisse q; orbis iudices et
 pontificales coopatores officij. post diuisiōes uō fuisse pa-
 stores. Illis ei iudicia potestas nō ad disceptatōes carūz
 ciuiliūz. s; ad discussiōes bonoz et maloz qua tot' orbis
 iudicab; moy ut ad apostolatūz uocaz sunt exiit rep-
 missa dicente domino. Vos qui reliquistis oia et secuti
 estis me sedebitis sup sedes duodecim iudicantes duode-
 cim trib; isrl'. Nec uero intelligē possumus si uera sit illa
 conclusio q; apli pus cardinales fuerūt q; ep̄i vl' prius
 fuerūt in statū apostolico q; in pastoralē quō pastoralis stat'
 censat infior cū pastoralis status regio atq; monarchico
 comparat aristotale id in ethicis phibente atq; dicente
 bonūz regem eam habere curam. ut qui ab eo reguntū

Marc' vltm

Duj ethicoz

q̄ optime hēant ut pastor ouuz. vnde et homerus pasto-
 rem poploy vocat Agamemone. S3 quid nos philosophuz
 profertimus cū ip̄e dominus in euangeliō Rex et p̄noge-
 nitus reguz tēre se ip̄z dicit eē pastore hōc sue discipulz
 potissimū dignitatē Ego sum pastor bonus. et s̄b pastoz
 noīe plenitudine potestatis petro contulit cū consequē-
 est q̄ apli respectu pastoral offitij Reges in pl̄imo nun-
 cupantur. Nam ita in epitalamio p̄ q̄ dant conant s̄q̄
 sc̄is delectauerit te filie regum in honore tuo. quod Jobū
 egregius doctor sc̄is Augustinus exponēs Inquit Et eīz
 omnes ecce que illis predicantibz et euāgelicantibz nate
 sunt filie reguz sunt. et ecce filie aploz filie regum sūt
 Ille ei rex reguz. Illi autē reges de quibz dicitur est Sede-
 bitis s̄ sedes iudicantes vij tribz istl. Nonā autē et p̄
 cgrina sup̄st̄itō uidetur asserē pus aploz ad cardinalatum
 fuisse uocatoz q̄ ad ep̄ales status. Nūq̄ ei reperitur in euan-
 gliō aut in sacris canonibz unde hec fundetur intentio
 Legimus quidez apud sacroz comētatores aploz p̄mū ad
 status religionis fuisse uocatoz q̄n quidē oīa ep̄alia abdi-
 cauerit ubi rep̄ntata est euāgelica illa d̄issima q̄ paup-
 tas dicente d̄no. Nolite possidere aurū neq̄ argentū
 nec pecuniaz in comis uestris. nō pecuniam nec diuas timēas
 nec caltrāmetā neq̄ uirgāz. dignus est ei op̄āus cibo
 suo. vel potius q̄n q̄ p̄nter apli p̄ organū aploz p̄ncipis
 professioz emiserūt dicentes Ecce nos reliquim̄ omnia et
 secuti sum̄ te. uerū uocatoz ul potius erectio aploz fuit ad
 status pl̄atois uidz ep̄is̄ vel s̄m̄ alioz q̄n uocati a dom̄no
 relicti omnibz secuti sūt euz vbi dicit Crisostomus illos
 p̄naues mundāle s̄iam p̄ rete secularē sollicitudines. per-
 p̄m̄ mudanū obsequiū reliquisse. Et hec quidē ad reliquēz
 fuit p̄ma uocatoz q̄ sicut uia nāt̄ p̄cedit tēminuz sic apli

A Q̄ n̄y ex p̄p̄icis aplis q̄
 s̄m̄obz cōuicere possim̄
 Aploz ē d̄no assistētē ep̄i
 nom̄ et officū h̄uisse sic
 ē de iuda qui v̄t̄ erat ex
 cohēntibz d̄no saluatoz et
 cūit s̄p̄ sc̄is i p̄. Et ep̄a
 eī ei accipiat alie q̄ ubi
 de ep̄atu de q̄ p̄uacat est
 iudas fuisse p̄dica p̄ncipz
 aploz i clerōe asathie p̄e
 statū. p̄tea n̄ an p̄s̄icēz ac
 respectōz d̄m̄ saluatoris le-
 gem̄ aploz ad officū aplac̄
 emissoz. S̄q̄ dē luca euāgel̄i
 testatē. Cōuocant̄ x̄ij apli
 dedit̄ illis s̄t̄atū et potēz
 s̄ oīa demōia et ut langōel
 curaret. Et misit̄ illos p̄dica-
 re regnū dei et s̄c̄y et sana-
 re uisitas. Id autē qd̄ s̄ū p̄
 rebūt apli p̄dicaū baptizāz
 et euāgelizare p̄cal dubio ad
 ep̄atū spectat officium.

pus uocay s̄ ad p̄fectōz religionis que q̄ uia p̄cedit tēmi-
 inijuz tēminuz pl̄atois. S̄ uō uocatoz fuit ad pl̄atois v̄z
 ep̄atū status in quo quidē considerare possim̄ electōem. 2^a
 sp̄iales consecratōz tū uō executōz p̄ diuine sc̄ie effusio-
 nem et misterūz p̄dicatōis euangly. et s̄m̄ omnez mo-
 duz apparet aplōz ad ep̄atū ordinez et officū et nō ad ali-
 ud fuisse uocatoz. In electōe quidez d̄ns rep̄misit faciam
 uoz sc̄i piscatorēz hōiuz quod ad efoz spectat officium.
 Petro q̄ aquo iudicāto in ceteroz deiūandi erat dicitur est
 tibi dabo clauē regni celoz. que dauūi rep̄missio iudicātoz
 muneis ep̄alis ostendit. Consecratōz autē suscepē q̄n dicitū
 est accipite sp̄uz sc̄is quoz remissiois p̄ca remittūtur
 eis. quibz v̄bis s̄m̄ catholicoz tractatores ordinati sunt
 ep̄i. Ad executōz uō eius ordinis uocati q̄n repleti sp̄i
 sc̄o p̄dicauerūt ubiq̄ euangly s̄m̄ imp̄m̄ d̄m̄ salua-
 toris dicentis Euntes in v̄niuersūz mundūz p̄dicate
 euangly omni creature. quod quidē officū proprie
 Ep̄i competit. Vt beatus gregorius libro p̄mo s̄m̄ pasto-
 ralis edidit. vnde et in ip̄oz consecratōe solēpm̄ sac-
 codex cēnq̄ ordināz imponit. et v̄bis illa euāgelica illi
 inuulgūt ut uadat et p̄dicet euangly s̄m̄ sibi commissio
 sic etiā dionysius archopogita iquinio eccl̄a yeriche at
 testat. Nūq̄ uō legimus ul ad nom̄ ul ad officū cadi-
 nalatus aploz assumptoz ut videlz ul d̄no ul petro coh-
 rent ad cas ul iudicāz eccl̄a tēmināda p̄st̄m̄ cū p̄ncipz
 aploz in ordinatōe clementis et in ea eplā quoz plu-
 rima in canonibz h̄nt̄ excerpta. Id etiā Romano p̄-
 t̄isq̄ prohibuit dicente petro ad clemētez. nō iudicē
 neq̄ cognitorē secularūz negotioz. hodie te ordinare
 uult̄ x̄ij ne p̄dicat̄ p̄ntibz hōiuz cuius nō possit de v̄-
 bo uacare. Q̄ ut p̄diximus satis iudicat aplac̄ nom̄

1077

7191 = Tege

luce 17.
ad epheios 17

atq; uocabuluz quod amissice nicipat ut intelligat aplō
fuisse electō nō ut assistēt. nō ut tronū culinis pōtica
lis ambirent. s; ut in opus euangly cōmigerent. p̄bō
in ipis uocatois exordis mox ut acetis discipul discere s;
eo noie sunt insignia euanglyta testante atq; dicente
Et erat ibi p̄notans in orōe dei et cuius dies factus esset
uocant discipulō suos et elegit vii ex ipis quos et aplō
nominauit. In gradib; autē ecclē. p̄mus ē aplōz ordo dicēte
aplo Et s; dedit quosdā aplōz quosdā p̄p̄hos. alios euā
glistas et ē. p̄ qd̄ confutat uana illa doctrina p̄grinas
illas d̄nes eliciens de aplis q̄ ante diuisione eoz xpi in
cāio in offitō cardinalatus assistēt. Et Rurū q̄ apli p̄
us fuerunt cardinales q̄ cpi. Et iter q̄ apli p̄us sicut
cardinales orbis q̄ uerbis que aquibulda; mōdēnis au
torib; et magis p̄uientib; aūib; assentatōem ordinis il
lus cardinalū adiuuata. Alio q̄ compū magis nō
s; rēp̄us uoluisse ad assentatōez Cardinalib; attribuere
yerarchiz status et aplice representatōis dignitatē. S; di
uēta quadā consideratōe. Non enī illi aplōz post missioez
sp̄us sc̄i et missioez p̄dicatōis commissioez iusi sunt. cāidna
liz status representatōe s; aūt mag. aplōz xpo assistētēs cū
status designasse elicientes cōclusioez q̄ cardinalū cetus
rep̄ntat status aplōz qm̄ xpo p̄sentatē assistebant. Ver̄ nō
aduerterūt q̄ dūz illoz ordines ornare fuerat exēplis uo
luerūt magis delonestarūt. qm̄ si uerū est illoz conclusio
sequit̄ necō q̄ Cāi representent statu p̄ficiendoz nō p̄fectoz
qm̄ apli qm̄ dno obediant p̄ficiēti erant nō p̄fecti. erat eīz
cānales et trepidi nec dū in p̄fecta cāitate fundat; s; cācū
tōe mandatorū dei et p̄dicatōe saluatoris instituerūt in dies
donec gr̄a sc̄i sp̄s solidarent. Itaq; si tales dicit status Cādi
nales rep̄ntare sua assistētē Cardinales nō esse in p̄fectōis

factu

statu significare. Ibi dicitur ego sum huius peregrine et si
struere doctrine talib; eim fuis amplisq; ille ordo n̄ eget
qui sicut illustrat ē aplice sedis pulio que p̄t quoz uult et
ōm̄z uult ad apicē cuius dignitatis enebere. Vñ sicut
illi ē pulio aplice uolūtatis in nūq; nec fucato mēdag
colore adulterio amictu instar corū cigneas plumas
induentis uidet̄ egere. Cap̄ sextuz q̄ ex figura celestis
yerarchie cui ecclē exemplatū est p̄batū unū ē sup̄mūz
yerarchaz i ecclē cui inferiores ordines debent obsequiūz
et q̄ anglica ordines epōz gradib; comparant.
Ed ut cetera p̄sequamū quib; erōz ple
ntudim aplice p̄testatis dēbetū consuetudine
Arguimūz ex similitudine exemplatū ad exēpla
tam. optē cū exemplūz ul exemplatū simile esse exēpla
aquo trānsiuitur. Doz hōyū in figura militantis ecclē p̄
ceptū ē omnia fac sicut exemplar tibi in mōte mōstratum.
Ex quo apparet inferiorem hanc yerarchiaz accelesti dēna
tam. p̄pter qd̄ et iobes in apocalypsi ait. Vidi ciuitatē sc̄az
sc̄ezim nouaz descendētē de celo adeo puratā sic s̄p̄m̄z
ornatāz dno suo. S; in vna triumphante ecclēia vnus dom
natur et regit qui p̄fidet uniuersō solus d̄ns solus r̄ p̄nceps
cui omnes ordines iugi famulat̄ obsequio. Quare eundem
ordine necō consistendū est in ecclē militante esse debet
Ver̄ hic altera insiḡt magis sup̄st̄to dicentū cardinalū
ordine ad instar sup̄ioris ac celestis yerarchie cui ē deo sp̄
assistē triplici ordine esse distinctūz. ex quo concludunt
statū cardinalū in sup̄mo ordine ē yerarchico. S; hoc san
uidetur esse ridiculūz et scōz doctorū sn̄is alienūz qui cō
pantes ecclē celestis yerarchie Ep̄os archiep̄os atq; p̄m̄ates
anglicas ordinib; p̄hibent exemplatōz. In p̄mis quippe
Deatus Bernardus metaphozaz inducēt in libro de cōsideratōe

et non t̄
m̄z q̄ n̄ d̄
tr̄stib; or̄to
oztib; d̄. yll.

Alu. dicitur in fir-
victore

89 dicitur 20 hoc

1 hinc q: non ist
eqls s: i potate
r ordine differet
alio ab altero

ad Eugenius sic Inquit Nō viles reputes hāc formaz q
intēns est fōmāz eīz hēt a celo vidit qnz dicitur. vīq
Cūitate scāz vclm nouaz descēdentes de celo. Sic eīz
ibi seraphim et cherubin et ceteri ordines s: vno capite
deo Ita et hic pūante et archiepī et reliqui s: vno
pontifice sūmo. hoc idēz testatur bāssimū doctor Grego-
rius qui in pastoralī suo angloz officīuz et dēinatōem
nomīs ad epī dicit prope pātere eīdez appropians illd
Malachie dicitis labia sacerdotis custodiūt sapiāz et le-
gem requirāt ex ore eius quī angls dñi exēcutiū ē qd
glōriā exponit idest nūctus. hoc et alibi confirmat idēz
ut Gregorius ad quāda epī scribens et graduū hōīuz dī-
tributōez ad instar celestīuz militīaz. itequam. Quā nō
queqz creatura inquit in vna eīdez qz qualitate guber-
nāz ul unū nō potest celestīū militīaz exemplū nos
instruūt qz dūz sūnt angli s: et archanglī s: posito
q aliqua possēt autōitate probāz Cardinalīuz ordinē
celestīuz spībz et exemplīuz tñ nō intelligim' vñ sibi
supralīuz uendicēt potāis ut comūcatāz sibi censeant
xpi vicarij plenitudinē possēs. cū ipi celestēs bñ qz s: s:
testāt aplō omnes sūnt mīstratorū s: i mīstēīuz mīstī-
ūz qd etiāz prophā dicit in psāmo qui facit angloz suoz
spūs et mīstros suoz ignē urentēz Cap 7 q i eēca yera-
chia solus epōz status sit supm et pfect' r q ipi solī
aploz successores i oībz scptūis eē probentur

Non tñ usqz assēndūz videtur dicitūz statū
cardinalīuz in eēca yērichia eē supmīuz. eūdē
aplis successisse sic nouī illi et modēz comētato-
res videntur asserē qd si de cardinalīb nō epīs s: p'sbros
atqz diaconīb intelligatur oīno quidem videtur. sūctorū
pīuz autōitatibz aduersāz. Et p'mūz quīdez qz supior atqz

supimus in ordine yērichico sit epōz status tāq pfectissim'
apptissime testat' Ille celestis atqz eēca yērichie doctor et
autor qui nō humait' s: diuinit' edoctus utiqz yērichie
nob' prodidit sūmentāz Dionisius v3 qui quinto libro eē
yērichie sic ver' hēt editō quā sacz comētāue doctores
Ita an Pontifici quīdez ordo consumatiū' ē et pfectūuz
Sacerdotū autēz illuminatiūuz et lucidus. mīstrantūuz
nō purgatiūuz et discretiūuz Ex quo p' pfectōez Epūs solūz
attribūz. Certūz est autē id in oī genere esse p'stantūz qd
est p'fecte consumate qz mīstus. hanc autē p'fectōez s: dī-
omīus tanta plenitudine eē i epō phibet ut illāz ipi ple-
nitudinē yērichie que erat in xpo qui sūnt sūmus sac-
dos et hostia in eodez libro adēquūit inquit qz sic vniū
s: yērichūz videm' in ihu tēminatāz ita unūquqz i p'pō
diuino yērichia id est epō. hanc s: que supēmitatēz stat'
hanc excellētāz dignitatēz denotat sacra illa et solēpnis
benedictō que pontifīqz exibet tot tantis qz mīstēīz q nulli
p'sbroz cardinalū aut diaconoz exibet. quoz ordinatio p't
hoc qd apōstolice titulus sibi eūz anulū impositōe comūit'
a reliquoz sū ordinis ordinatōe non differe. Ac d' impo-
sūtē manus qui grā episcopālīz dignitatēz confertur idē
ipē loqur dionisius qz sūmus sacerdos id est Epūs i sua ordi-
natōe hēt eloqz sup caput scissimāz suppositōez ut signi-
ficet qz ipē est p'ncipatūs integre totūz yērichie unītatē
et qz ipē nō solūz sit illuminatiūuz oīuz que p'inet ad
locutōez et actōez s: qz ex hoc alijs tradat' Nec nō quīsp
tene hāc argumētūz existimet qz mag' ad supioritātē ordīz
qz ad emētūz dignitatēz cōcludē videatur. s: videtur
potūz quid i utraqz ex hāc capitis unctōe arguat dēctāz
dionis Caput pōsticis iungitur p' autōitatēz et digni-
tatē et manus p' mīstēīuz et oīstū. Caput ut ostendat

T cap de p' v' v' v' v'

illius reponere personam de quo dicitur per prophetam Sic iniquitas
in capite eius et post aliqua dicitur. Refert autem in
pontificis et principis unctio quia caput pontificis crisma
te consecrat. Brachium vero principis oleo delimitur ut ostendat
dati quia sit deus in auctoritate pontificis et principis pote
state. Unde quod apte per consecrationem capitis non auctoritate pote
state solus ordinis sed et dignitatis excellentiam designat. Quia
principes et reges excellunt. Ne enim camillam id quodlibet possit
attendere beatissimi pontificis Ambrosii id apte in pastoralibus
proclamantem cui auctoritate Gelasius usus patet in canone. Homo
Inquit fides et solumitas epulis nullis potest comparari ad
equum. si Regum fulgorum compares et principum diadematum laque
est inferius quam si plurimum metallum aut fulgorum compares et
honore dicitur ac solumitate episcopus regum splendorem presertim
hic prodeat quibus decretis nam arguuntur qui Cardinales
ul' regibus comparantur ul' presertim primum auctoritas non a quibuslibet
sed a sanctissimis viris sacris qui canonibus pontificales dignitates
regie esse placitam. Postremo ne nos irideat talia profectus au
diat quid ex hac solempnitate et mystica manus impositione et
arguat quodam loco sanctus ac venerandus doctor Thomas aquinas
Sic inquit in secularibus potestatem solus
Rex solempniter benedictionem accipit. Alii vero simplicia committunt in
stituantur ita et in ecclesia cura episcopi cum solempnitate consecra
tionis committuntur ceteris simplicia committuntur consecratur. Sicque
Archidiaconi et plebanis qui simpliciter unctio consecratur
in susceptio ordinis atque curam accipiunt sic ille arguuntur
Ex quo quisque committitur potestatem quis sit in ordine hierarchico
superior censendus ul' episcopi cuius gregis dominus cura tam
mystica et archana consecratione committitur. Vnde Car. presbiter
diaconus cum simpliciter et cum unctio sola annuuntur unctio
tituli et plebis intra suam parochiam constituitur cura committitur

96 d. c. d. i. o. s. u. t.

24. 25. quod dicitur
1261. v. p.

cum comparatur secularis dignitati ille Regi iste inferioribus
militibus comparatur. His ergo auctoritatibus etiam illi summi ye
tate que omnium sanctorum et catholicorum scola sectat reseruitur
pergrina doctrina. nisi forte ipsi alius habeant ecclesie veteris
doctorem quem ignoramus. Ceterum quod dicitur cardinales quod
status et dignitas multis seculis post apostolos incognita sunt
et inaudita. apostolis successisse miramur unde scripsit ista doc
trina. Nos Episcopi duces populi dominus gregis arietes. colup
nas ecclesie legatos christi custodes oculis ecclesie nauis isti
tores a sacris canonibus et sanctis patribus appellatos legimus et
nullos alios apostolis ul' in onere ul' in officio ul' prelatore succes
sisse. hoc nobis non humana doctrina sed divina tradidit sa
pientia per spiritum sanctum ita loquens in psalmo. Pro patribus tuis
nati sunt tibi filii quod preclarissimi pontifex et doctor Augu
stinus exponit presertim in istis apostolis. pro apostolis nati sunt et con
stituti Episcopi. hodie enim Episcopi qui sunt per totum mundum unde nati
sunt. ipsi ecclesie presertim illos appellat ipsi illos constituit in sedibus
primis. Non te ergo putet desitam quia non uides paulum quia non
uides petrum qui non uides illos per quos nata es. de prole
tua creuit patientia pro patribus tuis nati sunt tibi filii con
stitutes eos principes super omnem terram. filios genuit ecclesia
constituit eos pro patribus suis principes super omnem terram. hoc ipse
et beatus Hieronimus prohibet de ordinum distinctio ac plantatione
ad Euadium scribens episcopus. Ubique inquit sunt Episcopi eiusdem
mentis et eisdem sacerdotum potentia duntaxat et paupertatis
humilitas ul' solumiore ul' inferiorum Episcopi non facit ceterum
omnes successores apostolorum sunt. Confirmat hoc idem sanctus mi
tir et pontifex Anacletus qui non solum episcopi apostolorum testatum suc
cessores sed ostendit reliquos sacerdotes in quorum profecto
nunc quodam ad ordinem attinet sed computandi presbiteri cardinales
septuaginta duorum discipulorum temporis loci quod tenent. Apostoli inquit

1261. v. c. legim.

241 d. c. in nouo

cuius petro pari consortio honore et potestate accepit: ipsi quoque
principes eorum esse uoluerunt qui et iubente domino in toto orbe
diffusi euangelium predicauerunt: ipsi quoque decedentibus in locum eorum
surrexerunt episcopi quorum ordinatio preterito deus fieri ordine et modo
Et post pauca videtes aut ipsi apostoli messes multas et operarios
paucos rogauerunt dominum messis ut mitteret operarios in mes-
sem suam: ubi ab eis electi sunt septuaginta duo discipuli quorum
typi gerunt presbiteros atque in eorum loco sunt constituti in ecclesia
Huic quoque opinionem consentit beatus Ippolitus et martyr Urbanus in ca-
none illorum quibus suscipitur beatus Augustinus auctoritate inclinet
quorum uices Inquit in ecclesia Episcopi habeant et quis eis hanc digni-
tatem dare debeat: Scilicet Augustinus Inquit ostendit per prophetas
cuius natus sum tibi filius et reliquos. Sed et canon ipse Episcopus non
solum honorem sed etiam officium vicarios esse testatur de sacramento
confirmatois sic loquitur: Quia cum ceteras uniuersales simplex sacerdos
uel presbiter ualeat exhibere hanc non nisi summus sacerdos id est
Episcopus debet conferre quia de solis apostolis legitur quorum uicarii sunt
Episcopi quia per manus impositionem spiritus sancti dabantur: quemadmodum apo-
stolorum actuum lectio manifestat. Hoc etiam nobis indicat ve-
teris testamenti figura que pontificum ac presbiterorum diuinitate di-
stinctos quos notant. Constat enim per moysen et aaron principes
ac duces populi ac summos sacerdotes pontifices id est Episcopos
per filios aaron minores sacerdotes fuisse figuratos sic leo pro
de puillis corepiscoporum ad uniuersos germanie et galie scribit
Episcopus Inquit in diuinis libris precipiente domino solus Moyses
in tabernaculo dei creuit altare: qui utique quod sacerdos summus
dei erat scriptum est deo Moyses et aaron in sacerdotibus eius
Ideo quod id quod tamen facit principibus sacerdotum iustis et quod
typus aaron et aaron tenuerunt omnino decretum est ut
corepiscopi uel presbiteri qui filios aaron gerunt figuram antequam
non prestantur: et post pauca et typus noui testamenti sine

lxv di c.
quor uices

In c. 7. de p. d. m.

tit dicens. que sunt reseruata pontificibus illicita esse corepiscopi
qui ad exemplum et formam septuaginta duorum discipulorum
esse cognoscunt uel presbiteri qui eandem gerunt figuram
quoniam quicquid consecutus fuerit pontificibus tamen apice non habet
Ideo quedam sumus etiam pontificibus autem canonum scriptum
ut per hoc et discreto gradu et pontificali dignitatis fasti-
gium demonstrat. Ad hoc et testimonium grande preteritum
scilicet pontificis celestium ex epistola eius ad synodum ephesinam prima
que gestis eius synodi legitur infra ubi ad constantiam fidei
Episcopus ephesinorum congregatus exortans ait hereditario in hac sol-
licitudine iure restringimur quicquid per diuina tenentur apostolorum
uice nomine domini predicant: dum illis dicitur ite docete omnes
terrestres. Adhuc uero fraternitas quod accepit grande mandatum
et nos agere uoluit qui illi sic omnibus in ceteris mandant
officium necesse est nostrum sequi auctoritatem beamus omnes la-
bores eorum quibus omnes successimus in honore. Videt quod ex-
presse omnes Episcopi dicit apostolis in officio et honore succes-
sisse. Hoc ipse et gratianus in canonibus docet singulorum ordinum
figuras ostendens. et omnis sanctorum interpretum scola demonstrat
hec autem omnia idcirco preteritum ut ostendat cardinalium sta-
tum in ordine veteris testamenti computari non posse nisi in eo gra-
du et ordine qui in veteri testamento inferior summis sacerdo-
tibus et in nouo testamento distinctus atque discretus ab apostolis
esse cognoscitur. Satis est manifesto et inuincibili argumento
tenetur quoniam si veteris ordinis solus Episcopus perfectus est
status ut ex chionisio super docuimus. Si inueteris testam-
to solus Episcopus a summis sacerdotibus figurant. Si noui testam-
to ipsi Episcopi apostolorum sunt successores. Reliqui inferioris ordinis
septuaginta duorum discipulorum gerunt figuram ut Cardinales
ipsi si pontifices non sunt nec perfecti status habent nec apostolis
successisse credantur.

lxv di s
deceat

7. 5

sinodo post ep̄m tñ confederet̄. diacon̄ uō astaret̄ sic iudi-
cat̄ sinodus s̄ary p̄p̄ cui tale extat̄ exordiuꝝ. flauio basil-
co et emerito quarto consilijs s̄ die kalendaz nouēbriuz
in basilica sc̄e Marię residente venerabil̄ p̄p̄ Iulio una cū
Ep̄is nūo quinquaginta. Residentib; et vniūsq; presbus astan-
tib; q; diaconib; Iulius ep̄s eccl̄e catholice vrbis Rome pre-
sident̄ dixit et Reliq; hacten̄ cēnis ordinē sessionis p̄mū
Ep̄oz de inde p̄sbroꝝ diacones uō astare solitoꝝ sic in la-
udocensi concilio fuerat̄ institutuꝝ. Ac deinde ut itelli-
gamus consilio ep̄oz eccl̄a instituta sic̄ consueuisse exor-
diuꝝ euides sinod̄i profestim̄. Qm̄ inquit religiosus sc̄s
sp̄i congregante conuēt̄ orat̄ ut quedaz que pro discipli-
na eccl̄astica s̄t necētia cura diligētiore tractemur si placet
fr̄es ea que ad ordinatōiꝝ tenore p̄tinēt uix̄ diuine legis
p̄cepta et nicēnoꝝ canonū constituta ita iuuāte domino
in omne t̄p̄ mansura solidemur. Et ut id et aptius demo-
stremus extat̄ Sinodus p̄ma Simachi p̄p̄ que de eccl̄asticis in-
dēpnit̄ib; edita est. Maxime uō ad rep̄mēdiū ambitum
Romani pontificat̄ qui ex eo t̄p̄e in clero Romano inoleat̄
rat̄ cui concily pleraq; in decretis h̄nt̄ exēpta. Hec quidē
sinodus Rome h̄ita est kalēdis martij in basilica b̄i petri
ap̄li cui integra extant̄ exemplā. et post Romanū Ep̄z con-
tinuo succedunt̄ oēs ep̄i sic ei h̄etur. Celsus Simac̄ ep̄s sc̄e eccl̄e
catholice vrbis Rome his constitutis sinodalib; am̄e prola-
tis atq; firmatis consensiens scripsi. et post eū s̄cribit̄ Ge-
lius rustice ciuitatis Aethōnensis. Auentemus cumari. Rufin̄
emufin̄ et Reliquy septuagintatres describunt̄ Ep̄i vbi et h̄
intuej ostēnt̄ et reliquos quos nūc Ep̄oz cardinales d̄nt̄
veteris ep̄is nō fuisse platoꝝ naz ip̄e ostēnt̄is numerat̄
inter c̄t̄nos. Post ep̄z uō describunt̄ p̄sbȳ int̄tulati vbi
Roma quos dicimus cardinales nēpe post ep̄z sic scribitur

xxix di c.
no op̄ret

lxix di c. s̄cl̄s
p̄p̄ et i c. si quis
presb̄s.

10
Celsus laurentius archiep̄s tituli praxedis hic scripsi et cōsen-
si sinodalib; constitutis atq; in hac me profiteo manē s̄ua
Post que sexaginta sex p̄sbȳ cardinales s̄scripserūt. Et licet
hoc testimoniū habunde sufficiēt̄ tñ p̄ quosdam canonistas q̄
illa sola recipiunt que in decretis inserta repunt̄ p̄estim̄
alteraz euides Simac̄ p̄p̄ v; quartaz Simachi cui p̄s magna
cū int̄ijs s̄scrip̄tōiꝝ in decretis h̄etur. hec sunt̄ quarta sinod̄
bita Rome palmaris ex p̄cepto gloriosissim; Regis Theodouꝝ
ex diuisis regionib; congregata legant̄ in decretis Lauren-
tuz mediolanēsis et Petri Rauēnatis eccl̄e tanq̄ archiep̄oz
primos oīuz inter octuaginta Ep̄oz s̄scripsisse post quos seq̄r̄
in integris exemplāb; felix caramēsis et Donatius ad-
uinentis. et vicesimō loco Causus portuēsis. et Arist̄
hostiensis vicesimō loco s̄scripserunt. Et post omnes Ep̄os
Cardinales s̄scripserunt. Et ne quisq; fortasse dicat nō p̄cedē
argumētuz ex s̄scrip̄tōis ordine audiānt gratiam; ex hoc vō
concilio platoꝝ Ep̄oz arguēt̄ atq; notant̄ ait ei hoc q̄
notādū est q; in hoc concilio et in alia sinodo Simachi p̄p̄
ante Rauēnates Ep̄z Mediolanēses s̄scripsisse et respondisse
legit̄ ex quo r̄fectis rogatuꝝ ante euz habē colligit̄ ait
eū Gregorius Suario augustudin̄ Ep̄o Ep̄oz s̄m̄ ordinatōis
sue tempus siue ad considēdū in concilio seu ad s̄scribē
dū ul in alia qualz re sua at̄tēdere loca decēnimus. Et sic
s̄ssimuz p̄sules semore Gregoꝝ profestant̄ qui et ante d̄di
nē docuit et morib; indroit̄ disciplinaz eius exta sinod̄
copuicalū suoz Ep̄oz de mistris ap̄lice sedis et quibudaz
alijs eccl̄a causis cui tale h̄etur exordiuꝝ Regnate i p̄petuū
dño nō ihu xpo t̄p̄ib; p̄ssimoz ac serenissimoz dñoz
Mauritij Tibij Theodosij Augustoz eldes dñj Impatoris
Mauritij ano xij. Indictē xij. quinta die mēsis July Gre-
gorius p̄ coraz sac̄tissimo b̄i Petri ap̄li corpore cū ep̄is r̄

xxix di c.
hinc enaz

xxix di c.
hinc ep̄

omnibus Romane ecclesie et presbiteris residens astantibus diaconibus et cuncto clero dixit. Vbi satis apparet. Episcopus in sessione presbiterorum et diaconorum sic in sinodo Ilary confidentibus astitit. quod clarius indicat subscriptio episcoporum. Vbi post Gregorium papam Anastasius Ravennates subsequitur et reliqui viginti tres episcopi in quo est loco Sutrini ualeitanus. Terentianensis. Bleramus Anagnini et quidam alii portuensis promouensis. Episcopus. Alluensis inter ultimos numeratur. et post omnes episcopos describitur presbiteri cardinales. quorum primus est Laurentius archiepiscopus et sancti Siluestri. Liber est duorum modenorum pontificum profere concilia et in primis Gregorium uniuersalis cui extat concilium quod archiepiscopus habet ecclesie decem et octo decreta continens maxime de continentia clericorum quod inde concilium sic incipit. In nomine domini dei saluatoris nostri ihesu christi impante domino piissimo Augusto Leone adeo conuato magno impatore anno sexto. Sed et Constantino nouo impatore eius filio anno secundo mense apulij Indictione iij. presidente Beatissimo ac ter sanctissimo Gregorio in basilica beati petri apostolorum principis ante confessionem confidentibus etiam sanctissimus Episcopus Angelo ferentinate. Vitale alatrino et ceteris et enumeratis multis Episcopis penultimus Romane pinnace episcoporum penestrinus denominatur episcopus qui hodie est episcopus cardinalis. Enumerantur et alii quidam aliarum prouinciarum episcopi et post omnes sequitur. Sed et venerabilibus presbiteris Sisinio et ceteris. Qui quidem postea Sisinus in subscriptioe sinodi post omnium episcoporum subscriptioe ita primus inscribit. Sisinus humilis presbiter sancte Romane ecclesie et sancti Laurentii qui appellatur Lucine a nobis promulgato subscriptio. et post eum sequuntur ceterorum presbiterorum ac diaconorum Romane ecclesie nomina. Altera quoque Sinodus est longe posterior Leonis ipse tertius que Rome habita est contra heresim inasserentium dominus noster ihesus christus filius dei et non ualeat sed adop

17
tunus quod quidem concilium post inuocationem sancte trinitatis sic incipit. Anno deo propitio domini Karoli Regis francorum et longobardorum atque patrum Romanorum aquo cepit ytaliam uicesimosexto mense octobrio die uicesimatertia Indictione septima prepositis in medio sacrosanctis christi quatuor euangelis presidente ter Beatissimo et coauglico Leone summo pontifice et sancte Romane ecclesie et uniuersalis tertio ipse. In venerabilibus basilica beati petri principis apostolorum presentibus et cum eo Reuendissimus et sanctissimus Episcopus idest Daleio Archiepiscopo sancte ecclesie Ravennatis Georgio episcopo hostie ubi et post quosdam episcopos hodie inferiores et huiusmodi ordinatorem priores Alluensis et penestrinus describuntur Episcopi et enumeratis cunctis episcopis sequitur. Sed et venerabilibus presbiteris pardone archiepiscopo et Emiliane. Gregorio presbitero et Marty. Et post omnes presbiteros sequitur astantibus diaconibus idest sancto diacono Leone diacono sancte Romane ecclesie. Sed nec illa premissa est Sinodus Adriani secundi qui huiusmodi fuerit tertio Leone posterior ipse in sinodo in hoc forsitan maioris autoritatis existimabitur quod ab octaua uniuersali sinodo recepta et actis habet inserta. Hec Sinodus est Rome habita ab Adriano secundo de dapnatoe photij qui sedes constantinopolitana inuaserat et contra concilium quod ipse photius adus beate memorie Nicolai sui decessore crexerat. huiusmodi subscripserunt Episcopi trigintiduo Rome uocati post quos omnes subscripserunt Cardinales quatuordecim quorum primus est Georgius archiepiscopus sancte Romane ecclesie et sancti Laurentii qui appellatur Lucine. Hec Sinodus Constantinopolitana missa est ab octaua uniuersali sinodo reuocata excepta et gestis inserta. Possemus et alia concilia in medijs deducere sed precepta habende sufficiunt. Caput nonum ubi id est exemplis quatuor uniuersali concilio ostenditur et eisde docet exemplis romanorum pontifices archiepiscopos

vb. di. c. sic

fidi? ecce cas consilio epoy dirime consueuisse.
Sed quo maior assertioni nre p̄stetū autoritas
 habet et scōy quatuor concilioy que tāq̄ un̄
 euāgēlia se recipē. Beatus Gregorius proficitur
 exempla profēte et in p̄mis Magni Nicēy cōcily in
 quo tres fuerūt legat̄ aplice sedis. Osius ep̄ cordubē
 sis. prouincie yspānie Victor et Vincētus p̄sby Roma
 ne ecclē sic p̄ ex eplā eorūdey legatorū quibz decreta
 eidey sinod̄y transmittūt aūtē aplice sedis roborāda
 Erant exemplā sinod̄y et s̄scriptōes ipoy i quibz
 Osius p̄ legatōis noie fungēs cū p̄sby Romane ecclē
 q̄ ep̄ h̄ nō Romane s̄ aliene prouincie in ordine s̄s̄p
 toms anfert. Ita ei habet in fine decretorū s̄s̄p̄sent
 aut̄ vniūsi Ep̄i. Osius ep̄ ciuitatis cordubē p̄uicē
 yspānie. ita credo sic sup̄l̄ s̄pt̄uz est. de inde sequit̄
 Victor et Vincētus p̄sby vrbis Rome de inde Alexādē
 alexandrie magne. Legat̄ quidey romane sedis p̄sby
 ab alexandria sede in eodey Nicēno concilio p̄uilegiatē
 et cūctis p̄st̄ romanay ecclēy plate defert. s̄z int̄ lega
 toy et p̄t̄ mūnē uicāte fungētes Ep̄ p̄sby Ro. ecclē
 anfertur quod et licet ex p̄tatione sinodalis eplē ituey
 que s̄b his vrbis habetur. Beatissimo ip̄e vrbis Rome
 cū omny reuēntia Siluestro ep̄o Osius ep̄ p̄uicē yspāie
 ciuitatis cordubē. et victor et Vincētū p̄sby ordina
 tois ex directōe nra vrbis et cēt̄ Ep̄i tricēdoce et octo
 salutem. In Ephesina quoq̄ p̄ma Sinodo in qua ip̄i Ale
 stoy dogma destructū est. Ep̄i cū p̄sby Ro. ecclē legat̄
 trāsmisi pl̄at̄ s̄ sic indicat eplā b̄ssim̄ celest̄m̄ ip̄i
 sinodo directā et ip̄i concily gestis instā nā ultra cirillū
 alexandrinū qui uicē egit aplice sedis et aliy direct̄ s̄
 ab Romana vrbē legat̄ de quibz eplā ip̄i sic loquit̄. Dux

ymus prouia sollicitudie scōy frēs et consacerdotes nros
 unanimes nob et probantissimos uiros Archadiū et Proiect
 tūz ep̄y et philippū p̄sby qui his que agēt intēnt et
 que a nob an̄ statuta s̄t exēntes. Itē in cōmonitorio siue
 iudiculo eis dato dicit. Celest̄m̄ ep̄ cōmonitoriū epis et
 p̄sbyo euntibz ad orientez cur̄ deo nostro sic credimus
 et s̄p̄t̄z autore ad destinata uia caritas uenēt loca et ē
 In s̄s̄p̄tōe uō eidey sinod̄y talis ordo p̄cipit. Cirillus ep̄
 alexandrie s̄s̄p̄si p̄uicē cū scā sinodo fuerat ei Ci
 rillus ut p̄sby p̄mus legat̄ et uicāy aplice sedis cō
 stitūt̄ sic Celest̄m̄ ad eundē gest̄y sinodi insēt̄ testat̄
 eplē et post eū s̄sequit̄ archadius ep̄ et legat̄ sedis
 aplice s̄s̄p̄si p̄uicē cū scā sinodo. Deinde sequit̄
 iuuenalis ep̄ ierosolimitanus s̄s̄p̄si p̄uicē cū scā
 sinodo. post eū sequit̄ proiect̄ Ep̄ legat̄ sedis aplice
 s̄s̄p̄si p̄uicē cū scā sinodo ubi apparet Sed̄ Je
 rosolimitane fuisse delatū ut int̄ duos legatōy ip̄i
 s̄s̄p̄bēt̄ Ep̄ quod idē factū reor q̄ in septimo cap
 decretorū Nicēy cōcily honorificētū ierosolimoꝝ sedi su
 it attributa q̄ ciuitas erat domini saluatoris i qua op
 atus fuerat salute in medio tēre. Post omnes legatōy
 ultimus inscribit̄ Romane ecclē p̄sby cardinalis hoc in
 philippū p̄sby sedis aplice et legat̄ s̄s̄p̄si p̄uicē cū
 scā sinodo. Nec uō quicūq̄ dicit Archadiū et proiectum
 Aliquos fuisse ex cardinalibz epis qm̄ ut ex exēplis alioꝝ
 concilioꝝ romanoꝝ satis ostēdit̄ ep̄at̄ illi qui nūc titulū
 cardinaliū anumeant nō dūz eo titulo insignit̄. h̄c
 et Calcedonēsis sinodi gesta plen̄ indicabit̄. In illa itaq̄
 magna Calcedonēsi sinodo directi s̄t amagno illo p̄t̄
 ficē et fidei propugnatore Leone legat̄ ep̄ atq̄ p̄sby
 Et ne quis dicat eoz de cardinalibz fuisse vnus fuit

fuerant

Lucētus esulan' ep̄ sic in s̄scriptōe patebit. His itaq; Leo
ip̄ in eplā ad Ananiam augustuz de directōe uicis sue p
Calcedonēsi concilio faciendo sic ait. Nec me q̄ ut uolu
it uia demēta ab illo credatis abesse concilio cū in his
s̄crib̄ quoz direxi id est Pascasino et Lucē Ep̄s Bonifa
tio et Basilio p̄sbus mea sit existimanda p̄sentia. Item in
Eplā sinodo calcedonēsi directā sic inquit. In his s̄crib̄ h̄c
Pascasino et Lucē Ep̄s. Bonifatio et Basilio p̄sbus quz
ab ap̄lica sede directz s̄t me sinodo v̄a fr̄ntas p̄s̄idē cōfidat
nec se uictaz auob p̄sentaz meaz extimet. et quz mic i uica
rijs meis adsum et dudū in fidei catholice p̄dicatōe nō de
sum. Ex his igit̄ ep̄oz pl̄to apte discēntur. S̄z maḡ hoc
indicat s̄scriptō in fine professionis fidei cuiusde; sinodi ita
legitur. Et s̄scriptōe v̄nūq; ep̄i ac deinde sic sequitur.
Pascasinus Ep̄ vicariuz dñi me; b̄tissim; atq; ap̄lic; unice
salis ecclē ipe Leonis urbis Rome sinodop̄s̄idens sta
tuz consens; et s̄scriptō. et post eū Lucēsius Ep̄ ciuitatis
ecclē esulane vicariuz dñi me; beatissim; et ap̄lic; vi; v̄n
uēsalis ecclē ipe v̄bis Rome Leonis in sinodo grece lec
ta s̄scriptō. De postea sequit̄ ultim' legator; Bonifatiuz p̄s̄r
scē Romane ecclē statuz et s̄scriptō. Et post legator; insc̄r
Anatoliuz cōstantinopolitan' Ep̄. His tot tantis q; docu
mentis n̄a probatur duplex assertio vna uidelz q; n̄ solū
in p̄mitru ecclā s; p̄ successores p̄ntificuz inis fere mille
hoc ē usq; ad ep̄ā Leonis t̄tū pontificis et R̄dol; Regis f̄ia
comz et ultra semp̄ ep̄i in sessionib; et s̄scriptōib; ac alijs
ecclēstias tractatib; Cardinalib; p̄sbus atq; diaconib; p̄pone
bant. Altera q; nostra uēficat̄ intentio qua dixim' Romani
Ep̄ causā fidei arduissimas cū consilio Ep̄oz et cetera ecclē
constituta cū consilio: suoz prouincialuz hoc ē ep̄is sue pro
uincie tractare ac decēne consueuisse. hoc p̄scripta testantur

19
exempla. Sed et milia sinodica constituta et p̄ticularē sinodi
cuz ep̄is ytalie h̄re sunt in quib; ante v̄niversālē sinodum.
de causā fidei uentlanda p̄s Romani pontifices cōsultabāt
sic Leo ante Ephesinaz s̄m̄ dāpnatuz Sinodi fecisse d̄noscat̄
sic Eplē s̄b̄ noie Leonis et scē Sinodi que in urbe romana cō
uenit. ad Theodosiuz augustuz ac pulcherrimuz Augustam
et dero honozatuz et plebi cōstantinopol; existentibus
directe testant̄. Hoc insup̄ Eplē indicant̄ felix Sipliaz
atq; Celasij cōtra Acatiuz qui in Romana Sinodo fuerat
condēpnat'. hoc plurima concilia prouincialia romana testāt
Et suggestio Agathonis ipe sc̄ssim; ad Constantinū eti
am et tiberiuz pro se v̄niversāl; Sinodo aduēsus ma
chuluz antiochenuz et eius sc̄ctores duas uolūtes et du
as op̄atōes in x̄p̄o dño diffidentes aptius manifestat̄ v̄b;
inter reliqua loquēs de missiōe legator; ad Sinodū ita
p̄scribit p̄sonas quales s̄m̄ tēporis huius defectu ac ser
uilib; prouincie qualitate poterant inueni. Cū consilio con
famuloz meoz ep̄oz tam de prouincia hui; ap̄lice seclis
Sinodo quaz de familiar; clero amatois eoz x̄p̄i Imperij
et sequenter de religiois s̄m̄ dei ut piissima et trāquil
litatis eoz uestigia p̄paret̄ ortat̄ sum.

Capit̄ x ubi Ep̄oz pl̄to ante beati Augustini et exemplo
b̄ti Gregorij comprobāt̄ qui p̄sbroz et diacones romane
ecclē ad Ep̄atuz cathedris prouehant̄.
Utrum ut exemplis sc̄i etiam ac probatissim; doc
toris accedat auctoritas s̄m̄ Augustini profem'
qua ex̄s̄se probat̄ ep̄at̄ nom̄ p̄sbro Romano ecclē
fuisse s̄stantius Est ergo textus Augustini i decretis cycēp
tus. Quāq; inquit s̄m̄ uocabula que usus obtinuit Ep̄at̄
s̄ p̄sbro maior Augustinus tū seronimo minor est. bo
lenz cū sc̄is doctor ostendere maiortate apud deuz i p̄u

tate uite et conuersationis scitate consistere non in officio ecclesie dignitatis episcopatus presbiterio expressit esse maiores. Ex quibus uerbis gloriolam arguitur elicitur Episcopus Cardinalis esse maiorem. Cuius Jeronimus presbiter fuit cardinalis quod licet aliqui de Jeronimo insipienter. Ego tamen id omnino confirmo Jeronimum romane ecclesie fuisse presbiterum id non solum arguens ex ista quia forsitan aliquis censeret apocrypha. sed etiam id ex quibusdam conuincens eius episcopalis. Ad damasum namque sic scribit Cathedra petri et fidem apostolice ore laudatam censuram consulendam inde nunc mee anime postulans cibum uinum olim christi uestimenta suscepit. In apologia uero contra Rufinum scilicet in Romana ecclesia damaso astruere et in ecclesiasticis responsis illi admissis testatur. quod et sancti inueniunt alia epistola ad abelam de fictis amicis. Postremo ut omnis excludant ambiguitatem Episcopus generaliter presbiteris atque diaconibus Romane ecclesie apud pulchrum presbiter sancti quod pontificis fuisse maiores legitur in gestis beati Gregorii senioris cuius uita Johes Romane ecclesie diaconus digno et eleganti sermone descripta. Inter beatissimi presulem uidiuatis ecclesie presbiteros atque diaconos romane ecclesie consueuisse presbiterum. id quod et registro ipsius Gregorii docet et probat. Et si uero quidam contendunt asserunt quod maior dignitas Cardinalatui eminentior fuerit Episcopali uel statum presbiteriorum aut eque presbiteriorum non licuisse uel respectu honoris ad inferiora descendere aut respectu status retro respicere. Nam ut beatus Jeronimus ait ad Euanthum Episcopus scribens. Qui prouehit a minoribus ad maiores euehitur aut ei ex presbiterio ordinat diaconum ut presbiterio maior comparat in quem crescit ex puero. aut si ex diacono ordinat presbiterum nouit se sacerdote minoribus. Hinc et canonice sanctorum ones de maioribus dignitate transitum prohibet ad minorem. Item et respectu status uel status illo rante

xcvii. dr. legiz
in fine

e. fr. de r. b. l. a.
p. l. h. o.

illicitum quoniam ut in simili statu septuaginta comitatores affirmant nulli licet ex statu presbiteriorum ad minus presbiterium statum transire hoc ei esset respicere retro quod est dampnabile diuina sua protestante quod nemo mutent manu ad aratrum et aspiciens retro apertus est regno dei. hoc dixerim inconueniens sequetur si illos sine teneatur qui astruit statum cardinalium tanquam representatiuum statum apostolicum quoniam illi christi domino aut petro ante diuinitatem eorum coherant fuisse et esse presbiteros statu episcopali quod nos minus uerum esse plurimis exemplis et et testimonis confirmamus quibus forsitan aliquid astipulat decretalis Innocentii tertii in generali concilio promulgata de censuris non solum Archiepiscopus et episcopus ordines licet anteponebant Cardinalibus sed ad honorificetiam maiorem directis in uisitatione illius modi instans Capitulo ubi ante canonis babiloniarum idem astruit ostendit gratum i decretis male ac diuinitate terni canonis expressisse quod gloriosus maximus. tunc presbiter erit ut dicitur diuinitate ostendit. No. pontificis quod Capitulo ut uobis te statum uicariis in presbiterio et aduocis. autas bini benedicti submisit.

Quoniam hoc apte in synodo Siluestri pape uidet constitutum in canone qui in decretis sancti excerptis intelligenda canonem ut gratianus interpretat esse uidetur ut generali et ubique statuat minores maioribus debet habere aut namque subdiacono usque ad lectores omnes subditi sunt diacono Cardinali uero recentissimo in ecclesia representantem honorem pontifici presbitero presbitero diacono. diacono subdiacono. subdiacono acolito. acolito exorcista. exorcista lector. Lectorum hostiarum. hostiarum abbas. abbas monachus in omni loco representet obsequium suum in publicum suum in gremio ecclesie. Cuius et de Cardinalibus sit bina mitio si generaliter quod sequitur ad precedentia referat sancti apostolice statuitur quolibet presbiteros uel diaconos cardinales pontificibus

Scilicet r. h. o. 20. 25
+ xxx. 20. 25
11

In e. cur. ap. l. a.
de cens.

xcvii. dr. e. a.
subdiacono.

y. q. uy. c. p. sil

in publico et gremio eccē cedere debet. Sz hoc in dicto
 concilio ut supra retulimus nō vbo tñ s; facto q; fuit
 exhibitus cui sol; epi considerent pontific; presby uero
 et diacon; Romane eccē illoz tēgis astarent. Ex quibus
 elicitur decretitas quosdam et p̄stam quēdam lohez glosa
 torem pessime interpretaj canone illū Siluestrij de nūo te
 stuz in dīpnatōe ecclīasticoz ordinuz requirēdo naz in co
 canone qui videtur s; his uēbis lētur Presul nō dāp
 netur nisi cū septuagintaduob; testib; p̄sib; aut Cardinal
 nisi sexagintaquatuor testib; non deponat. glosator dūinat
 ac sōpnat de Ep̄o cardinali textū intelligendū. No; uero
 luculentē ostendū uirē ep̄oz aut Ep̄itūz titulos p̄ficus
 tēporib; multis tales agnētā dignitatez cū hostien; Allanen
 et Reliq; p̄m sue tēpus ordinatōis considerē atq; s; s; p̄
 secūta. vnde ex eo textū colligit Ep̄ cardinalib; fuisse p̄e
 latum qm̄ nō tñ de cardinalib; s; de omni clero et infē
 iorum ordinuz plūimis testimonijs cōuicat eūdes sanxisse
 pontificē. vnde no; ip̄z decretū ex originali integro q; con
 cilio ex uetustissimis uolumib; excerptuz profecimus sub
 alijs uēbis q; fuit p; Gratiani tēscriptuz. Sic nāq; habetū in
 fo caplo concily Siluestrij. Postea autē fecit scil; ip̄z Siluest
 gradus in gremio sinod; ut nō p̄sib; adūsus Ep̄z non diacon
 adūsus p̄sib; nō s; diacon; adūsus diaconuz. nō acolit; adūsus
 s; diaconuz. nō exorcista adūsus acolituz. nō lector adūsus
 exorcistam. non hostiarius adūsus lectorē det accusatōem
 aliquaz. et nō dāpnabi Ep̄z nisi in septuagintaduob; testib;
 neq; Presul sūmus a quoq; iudicabi qm̄ septū est nō s;
 discipulus sup; magistruz. Presbi autē nisi i quadraginta
 quatuor testimonio nō dāpnabi. Diaconus Cardinalis cō
 struct; uerb; nisi in triginta sex nō cōdēpnabi. S; diaconus
 acolit; Exorcista Lector; nisi sic septū est in dno ul' tra

termina

testimonia filioz et uoicem hūtes et oino xp̄z predicantes
 sic dicturoz mitiaz uiratem. Hic textus ē canons discē
 pans in quibusdam et in nūo testuz ab excerpta gratian; vnde patet
 glosatorē in uno diuinatuz in alio maximo
 prolapsuz errore qui quēns an in ip̄z uēz nūo testium
 exigeret putauit duos sufficē forte ex eo q; in canone
 nichil de illo cautū extiterat. Verū diminute fuit cano
 excerptus qm̄ de sūmo presule cauti erat in codē ut a
 nemine iudicaret. Et in eadē Sinodo ultimo cap; plenū
 est repetituz s; his uēbis Nemo omnino iudicabit p̄miaz
 sedem. qm̄ omnes sedes ap̄ma sede iustitia; desiderat
 temperari neq; ab omni clero neq; ab omni populo iudic
 uocabitur. vnde patet et gratianuz diminute canonem
 decepsisse. et glosatorē ex textū diminuto male arguisse
 Postremo ut nō exemplis tñ et arguitis s; certa ac de
 terminata assēctōe probet atq; fundet qd sup; accurate de
 diuinus p̄sib; et diacon; romane eccē platōez nō
 hūisse in ep̄z inclam; suaz bē deuotissim; q; doctoz
 Benard; qui magis aliquid affirmat qd tñ institūto ho
 dierna non patitur v; nec diacon; Romane eccē p̄sib;
 aliaz eccēz debō presēy Is em; ad Eugenū scripsit aut
 hoc unuz dico ridiculuz ēē q; v; diacon; nostris p̄sib;
 antefēy conant. Non hoc rō habet nō consentit auctō
 tas. Et post paulo refellit rōem qua diacon; Cap; utū
 No; sumus inquit qui in omni celebratē dno pape
 conuictiores assistimus. sedente Ep̄o propiores assidez
 procedente postiores p̄cedimus. hoc totū inquit Be
 nardus nō est dignitatis p̄uiliuz s; sequitatis debiti
 Cap; xij q; i creb; scētib; fidei alijs eccē q̄stionib; et au
 ta sedis aplice potate necesse fuit paucos uicinos ep̄z
 cu; p̄sib; et diacon; romane eccē ad consultandū acēy

quy sinodi uice representarent et q̄ iuncto illoꝝ officio di-
gne et rōnabilr cardinaliū sit instituta platio.

Quod fortasse quispiam quousq̄ tendit ista dispu-
tatio et p̄tor̄ tēpor̄ scies tam longo repetita
principio. An forsan hui tēpor̄ improbas con-
suetudinē et Romanaz eccl̄az hodie dices citare que
Cardinales honore p̄fert Ep̄is. minime uō. qui p̄mo
in hōc quosdāz comētatōres licet egregios in hōc tātur
clāpno atq̄ resp̄no ut pote huguicōez comētatōrem
decret̄ et Aluaz hispanū qui censentes ex diuina in-
stitutōe omnes Ep̄os Cardinalibz ēē maiores dixerūt
platoez Cardinalū quodaz abusi romane ciuē p̄ces
fuisse. quiꝝ nec in hōc b̄ti Bernar̄d̄i s̄m̄az recipimus q̄
maḡ ordinis p̄rogatiuaz q̄ officij dignitatē credidit
obseruandaz. Nec uō potius arbitramur id rōnabiliter
instituti. Putam̄ namq̄ q̄ increbescētibz fidei que
stioibz atq̄ ccc̄i causis que ex vniuerso orbe ad romana
sedem deferrebant̄ cū difficile ēēt pro singulis causis
prouiciales sinodaz conuocare Romanos p̄ntifices quos
dam finitimos et prop̄quiores Ep̄os ad consiliūz acce-
sisse et eccl̄as quasdāz hōc titulo cardinalatus insignisse
et sic Ep̄os cardinales institutos qui nūc metropolitanoz
tam in Sinodo q̄ in ordinatōe p̄ntificūz uice fungunt̄
et vltra Ep̄os arbitramur sibi asseruisse familiarē sine cō-
clerūz h̄z p̄sb̄os atq̄ diaconos cardinales quos scitemur
ex uetusto more Cardinales appellatos quasi p̄cipales
et honoratōres clicos illius sedis que caput ē r̄ cardo
oīnz eccl̄az ut j̄ dicam̄ sic q̄ effectūz est ut taz i caus
fidei q̄ alijs maioribz dirimēdis quidāz mem̄ Ep̄i cō-
tinuo obsequio p̄ntificis insistentes cū p̄sb̄is ac dia-
conibz Sinodūz romane p̄uincia et aplice sedis represe-

22

tarent que olim ex omnibz Ep̄is ip̄i p̄uincia ac casidē
p̄sb̄is et diaconibz colligi consueuerat. In quā s̄m̄az
noꝝ decretalis Nicolay p̄p̄e de electōe Romani p̄ntificis
tractans induit que dicit Cardinales ep̄os in eligen-
do Romanūz p̄ntifices duces et p̄rogatores ēē debē
et addit̄ eosdēz cardinales Ep̄os metropolitanū uice sū-
gi qui h̄z clerūz antistites ad aplice curiē apicē pro-
uehunt. Rursus arbitramur illoꝝ dignitatē aduictaz
pro eo q̄ ad commūcōem iudicij assumpti fuerunt quo
quidēz effectū est ut paulatim deficientibz p̄uinciaibz
conclūz quibz ep̄oz cause discuti et qui rei uidebant̄
condēpnat̄ cōsueuerant a metropolitanos Sinodo q̄ pro-
uincia cū Romana sedes fere omnia maiora iudicia
ad se traxisset effectūz est ut Cardinales ad cōionem
iudicij uocati et ep̄oz iudices ēē ceperunt. ex qua alia
ratio eoz platiois exorta est cū maior uideatur in admi-
stratōe ēē ille qui iudicat et qui iudicat̄. Hui quidem
iudicij ratio maior est archidiaconus p̄sb̄io ordine
licet inferior pro eo q̄ uicarius est ep̄i de iure cōi quia
inferiorem clerūz ip̄e diiudicat. hinc et infrexit alia p̄-
latōnis ratio ex cōione consilioꝝ exorta nāz iudicis
multiplicatis q̄ negotijs que ad sedēz aplice deferrebant̄
et increbescēte t̄p̄ali dominio eccl̄e necesse fuit aliquos
ad consiliūz adhibere quoz prudentia eccl̄e negotia re-
gerentur quod cū illi facerēt pauc̄ Ep̄i cū diaconibz
atq̄ p̄sb̄is instar senat̄ habere ceperūt sic q̄ tamq̄
pars corporis uel d̄ senatoribz lex imperialis eloquitur
habūz sunt. Accessit quoq̄ et altera p̄rogatiua ex
amplitudine autoritatis quaz sibi romana sedes ior-
dinandis et p̄ficiēdis q̄ oīnz eccl̄az ep̄is uenchant̄
Nam qui olim uel a clero uel a populis uel a cōp̄uicalibz

xxij die. In no-
mine domini

In cōsuetudinibz

In l. q̄s̄ cad. l. iulio
maior.

eligebant ordinabant et consecrabant et confirmabant epi
ampliata sedis aplice ante ul' ordinaj a romanis pontificibz
ul' salte confirmaj consecrati. in qua quide ordinatōe atq;
confirmatōe cū cardinales romano pontifici assistant, euz
illo Epō ordinant atq; p̄ficiant ratiōabiliter eoz ē exor-
ta platio sū ipsi simul cū ip̄ Epō ordinat atq; cōstituit
Postremo p̄e omnibz et sup̄ omnia illoz dignitatē ad
auxit singulais illis ad succidenda scismata Romanum
pontifices eligendi attributi potestas. Nam in anis paulo
plūibz quadringentis, nō ad eos solos s; ad illos simul cum
populo et deo spectabat electio sicut Sinoda Nicolaj de
quo p̄diximus instituta declarant. Ex quibz datū intelli-
gitur non irrationabile ēē p̄latōz illoz Epōs qui in locoz Ro-
mane Sinodi successerūt, quibz cōsiones electi concily atq;
iudicij epōz iudicare, ad instar Senatus de rebz dubijs et
consultare, et cō pontifices ordinare ac confirmare expe-
runt, qui q; i deficiēte sinodo singulare eligendi xpi in
caūz potates susceperunt, propter quod equanimiter
patientibus ep̄s eoz platio incōcussa p̄mansit. Nemo
cūm p̄latōz loco inuideret quē conspicit platioz officio et
S; eoz qui nec ordine nec officio p̄eminebant anfer-
ri p̄thonotāoz indigne quibz sustinebat. Quaz defor-
mitate que in romana cūa ul' defectu et absentia ep̄oz
ul' eoz incūa exorta fuerat, s̄mouit diuina p̄uidentia
Pontificis p̄i qui tales s̄niz et cōp̄oz suoz et s̄mōz
xpi sacerdotuz atq; aplice successor nō tulit iniūz
Capl; xij. q; eam platioz et aūtatez nō diuina s; huma-
na institutōe v; romanoz pontificū indulgētia ac p̄uulio
Cardinales affectu aduētus illaz insolescere nō debent nec
nouuz et etēnz sacerdotū debē esse suile cum uetus in-
figura p̄cedens reguz fuit atq; monarchicuz.

de
de elect.

exant

Quē nō ob hoc extollant Cardinales i magnis
neq; in mirabilibz sup̄ se nō ei iure diuino nō
aplica institutōe nō p̄sca scōz p̄iuz consue-
tudines; modēnoz obsequia; sola liberalitate et indul-
gentia aplice sedis is honoz eis attribut' est, qui etiaz
alijs ministris eiusde; sedis uel quibuslibz potuisset
attribui. Vnde ammāduētant ne quodaz supercilio im-
mutaz credant ex sua uocatōe aplice plenitudinē po-
testatis inmemineint illd' prophē dicentis Nūqd glori-
abi secūs contra euz qui secat in ea, aut exaltabitur
seca contra euz qui trahit eam, pro qua refellenda p̄e-
sumptōe aliud iam ueteris testamētū adiciū argumē-
tum. Constat uetus sacerdotuz nouū et etēnz xpi sac-
dotū fuisse figuram et hoc illo ēē p̄fectius. Ac in sina-
goga unus erat s̄mūz sacerdot' cunctis p̄siciens sacer-
dotibz apd' quē soluz et in soliduz erat plenitudo pote-
statis, talis ei sūt Aaron euz successit Eleazar, et reuz
erat mortis qui nō obedisset s̄mūz sacerdotis Impio qd'
ē aduētuz est sacerdotuz ut aliqū uicē regum s̄stinet
sic in Samuele qui populuz iudicabat, et machabeorum
tempore s̄ dictōe et manu sacerdotis uniuersus populus
regebat. Neq; ei abre factū ē ut idē cēt apud ueteres et
sacerdot' et Rex. Nam sic scribit Sfidorus ante pontificoz
et Reges erant, nam maior her erat consuetudo ut Rex
cēt et sacerdot' et pontifex vñ et Romani Impatores pon-
tifices dicebant, p̄ quod nephas est dicē minus aūta-
tis et potestatis hēre p̄ncipez sacerdotuz xpi uicium q; i
ueteris testamētū s̄mūz sacerdotēz ex leuitico genē descē-
dentes. S; illius libera erat singulais regū q; potestas,
nullis coartata limitibz, nulla reliquoz sacerdotuz par-
ticipatōe deficiens, nam illi uniuersū s̄sternit sacerdotes

de ueterum xij c.

li. vii. Ethimodeti
c. cleoz xij dsi

et reus mortis, quisquis eius declinasset Impius. Ergo
stultū ēit opmā noui et etēn sacerdotū potestates ob
noyiam ēē alioy sacerdotū assensuy et quodāmodo alic
nō arbitrio neccio obsequētes atq; sulem. Quod ceterū
uauissimū et ridiculū quisq; dī existimare si cōsideret
id quod in pcedētib; clare docuimus oēm illoz dignita
tem ac potates a sede aplice emanasse que illos ad cōsor
tium consilioz ac iudicioz ascunt. spōio idē de psonis
dīq; pot; quod de reliquis eccl'is scōy pūz decreta pēla
mant q; aplice sedes ita uices suas alijs pūit eccl'is
ut in ptem sunt uocate sollicitudis nō in plenitudinem
potestatis. Nam si nec apli pāiter cū petro ad apostola
tum uocay quiq; pari consortio honores et potates ac
ceperunt aliq; de vnuēal; petro credita dōmīnī gē
gis gubernatōe et potate cōmūnerūt; si aploz succes
sores epī pmi in eccl'astica uetarchia ymo in quibus
pfititur et consumatur omnis; ycrarchie soluz ipse
sollicitudinis uocay censent quoz uocātōe in nullo
minuit in nullo decrescit aplice plenitudo q̄to mag
id dicendū est in illis qui non diuina s; humana nec
admodū uetusta s; modēnoy eccl' institutōe nō alicui
mū aut debū s; substantia s; sola grā et indulgentia
aplice sedis pncipes s; ei dignitatis effect; cui q̄tāciq;
aūctates q̄tāciq; potates illa contulēt cades semp et ma
ior apud dantes remansit sic in simli decretalis q̄daz
eloquuntur. propter quod nō inconuenit talib; p̄suppo
siti illud obicere quod leo b̄ssim; Roman; et aplice
eccl' p̄sul cōtra Anastasūz cesalonicez qui pro eo q; ^v
sua sedes uetē p̄uilio uicē aplice sedis implebat elat
tūo sup̄bie dominatū quendaz sibi arrogabat in clero
die p̄suppōe dig; p̄hen; iēplā in qua et inter multa q̄dā

Epilog?

e dudi de p̄bn
l; vj.

eloquit que et ad Car^{les} de credita sibi nimia aūctate for
sitam glonantes possent aduc; Quanta inquit fratē
tatū tue a b̄ssim; petri apli aūctate cōmissa s; et qua
etiam nō tibi fauore sunt credita; si ul' uōe prospiceres h'
iusto examine ponderare; mltz possē de inuicte tibi so
licitudis deuotōe gaudere qm et si secessores mei p
decessorib; tuis ita etiaz ego dilectioni tue tuoz p̄uiz
secut' exemplūz uices mei modēnoy delegay ut curā
quā uniuersis eccl'is p̄ncipalr debem' ex diuina institutōe
imitator nre mansuetudis effectus adiuuare et longi
quis anob; p̄uicis p̄sentay quodāmodo nre uisitatis
impēdēs. Et post aliqua. S; ab his q; sua s; querit
nō que ybū xpi facile ab hac lege disceditur et dū do
minā magis q; consulete s; dicit placet honor inflat
sup̄biay et quod p̄uicis est ad concordiaz tendit ad
noyam. et h̄liq; uices ei nostras ita tue credidit; caritatē
ut in pte sis uocat' sollicitū nō in plenitudinē potatis
Satis habunde in falloz etozā p̄suppōis redigunt
dum uny tm potatis plenitudinē a xpo cōmissā; dū
regnoz eccl' adeo s; bno capite vno q; p̄ncipe ordina
tūz atq; dispositūz; et p̄ncipatūz ipi regni atq; monar
chicūz; ipz q; regni ius p legitimas successores i xps
dū descendisse; et ab illo petri uicariū cōstitutū ostē
dumus; dūz Instar celestis uetarchie vni in tota eccl'ia
p̄sidere et in uetarchia eccl'astica qui gradus sunt sup̄
iores edyramis; et eoz nouas sup̄stitiosas q; doctrinas
destruxim' qui sup̄mūz in eccl' uetarchia gradūz Cardi
nalib; et aplicaz successores p̄uicentib; linguis ocedebāt
ac eoz omnē aūctatez et dignitate grata quadaz et p̄uilio
ill' sedis emanasse monstrauim' cui in mis Impia p̄suppōe
p̄p̄ plenitudinē tēptat infrigē quēq; sanēdo cupiditab;

ius veteris et scōrum patrum instituta nō sequitur.

Incipiunt capla secundū libri

Capitūlū primū de origine et institutōe nominis et officij
Sēcē Romane ecclē Cardinalium

Capitūlū secundū quod in evocō p institutōez cētūonūz scām a
Moysē cōsilio Iero sacerdotis inferiorēz mag' Judicēz q̄
cardinales sūnt figuratū.

Capitūlū tertium quod p sūmūz sacerdotēz et alioz leuitiq̄ quīs i
quibz discretio causē sanguis et lepre i uterōnōmō cō
mittit' oīz scōz et sacerdotūz noue legis ordo et offi
tūz multice figurat' antonomatice autē Romani pon
tificis et suoz sacerdotūz figura signat'.

Capitūlū quartū. Ex quo sensu intelligēdūz sit illd' de ps
Dūl sūt cardines tēre et posūt sūp eoz orbem.

Capitūlū quintū. Quod Romani pontifex in determinatōe fidei
et Cardinalūz nō accito cōsilio ētare nō possit ex et
ficta xpi oīois et testimonijs patrum ostendit'.

Capitūlū sextū. Vbi p̄dca conclusio exēplo celestini Leonis
q̄ pontifex roborat' qui ante iudicāz sinodūz nestor
ianaz et euticianaz hēses dāpnauerūt et ita sacēdūz Sino
dis p̄cepit' ex quibz et thomas aquinas p̄motus id
astruit.

Capitūlū septimū. Quō intelligātur canones dicētes Roma
naz ecclēz ētare nō posse et qui noie Romane ecclē cēstant'

Capitūlū octauū. Quod multis scōrum patrum testimonijs sedē ap̄lica
et Romani ecclēz nūq̄ in fide ētasse probat'.

Capitūlū nonū. Quod p̄ ex plenitudine potestatis a xpo sibi sin
glt' arbitrate possit argua q̄q̄ disponē et ep̄alis ac sp̄nalia
Romane ecclēz sūi Car^{luz} cōsilio ul' assensu administrare
multiplex comprobatur.

Capitūlū x^o. Quod p̄ possit ubi et q̄n putauit expedire sine

consilio ul' saltez assensu Car^{luz} Cardinales nouos creare
Capitūlū xi^o. Quod Romano pontifici potās et auitas diuinitus
collata nec a costanciensi nec ab ulla vniūsalī Synodo aut
humano instituto infringi ul' cohartari potueit.

Capitūlū xii^o. Quod p̄supposita ualiditate decreti cōstancien
p̄t tū Romani pontifex ubi et q̄n putauit expedire nūm
Cardinalūz adaugē et cōtra illd' decretū dispensare sic nō
Ius diuinūz et humanūz et q̄tuor Conclia sepe dispēlat
et q̄ i his que sunt suis positūz sola sufficē uolūtat' dispēlat'

Capitūlū xiii^o. Quod nulla p̄ctio scē sede uacante et si uoto
ul' iure uiuando an ul' post electōez firmata sūt Romani
pontificis auitatez ul' cēca creatōez Cardinalūz ul' regimē
vniūsalis ecclē possit astringere.

Capitūlū xiiii^o. Quod p̄uiliuz sibi nōmine Costantini quo patri
tratus et senatoria dignitas dicitur Cardinalibz attribui
ta sit ap̄perituz et confictuz p̄estim q̄ Costantinopolis
tanaz int' p̄uarchales sedes enimerat que multū post se
culis cū honore accepit et de alijs que i eodēz iter se re
pugnare uident'.

Capitūlū xv^o. De ethnologia nominis Cardinalat' et quod nō sit
ex ambitōe eius nōmīs qd' ex scōrum patrum decretis appa
ret cē Ep̄is alijs q̄ cōe maniter gloranduz.

Capitūlū primū de origine et institutōe ordinis scē Ro. ecclē Cardinalūz
Vp̄riorū libello insciantes plenitudine potātuz
Romani pontificis et singularitaz eidē derogā
tes arguunt' Superst' ut illoz et reuicamus qui
astruē nitūt' tūc firma et infalibilia de fide
ap̄lice scēis esse iudicia si cardinalūz consilio et assensu
roborent' quaz hanc fictaz q̄ doctrinaz refellunt' si Car^{luz}
in ecclē p̄meiaz institutōez ex quo sicut ep̄cē cē ceperūt
quod in p̄morduz officū gesserūt et q̄n ad consiliorum

nois et officij

comodi

participatione asciti fuerint ab initio repetat Cardinalium
originem quidam a Pontiano ipse dicitur fuisse principi
um. quidam a Marcello matre atq; pontifice qui vi
ginti quinq; titulos Rome constituit. quorum alter filius po
ntianus anno salutis ducentesimo uicesimo primo. Alter
tricesimo quarto sedisse phibetur. quidam uero altius re
pentes semper in ecclesia Cardinales extitisse et i veteri
usq; testamento tam in dade uiroz amoyse fca consilio
Jetro sacerdotis madian q; in deuteronomio i sacedo
tib; leuitiq; gnis pfignato; fuisse contendit. Nos uo
nullaz opinionu predictaz simplicitate amplectentes
aliter centem distinguenduz ut si quam qm presby atq;
diacones in ecclesia Romana ee ceperit. respondeaz in ecc
Romana sic et ceteris quibuslib; eccis in pncipio nascent
is eccle a seis aplis et aplicis uis ordinato; fuisse ph
bitoz atq; diaconoz et pns inuincib; eccle seu he
rosolimitana diaconoz fuisse ordinato; p spuz scuz ele
to; ut mistanet mesis quoz pnceps fuit stefanus le
uita et pthomatur sic aplicoz actuz lectio manifestat
Ab aplis q; constat diuersis in locis priusq; Romana
funtur eccle ordinato; fuisse pbr; nec pbr; tantu
sz et maiores sacerdotos. qui in tempore fuerit ordine ac p
latate distincti sz coi presbroz noie uocarent. Ita enim
accipieduz e quod Iheronim; loquitur olim eode; fuisse
se Epoz atq; presbroz q; filii ad nomis appellacoem
no quo ad officij ul' ordinis dignitates sic Beat; Augu
stinus in pleisq; locis insinuat et pstim in libro de
hesib; ubi etiaz inter heretici dogmata computat dicere
presbroz ab Epis no fuisse distincto; n euagelizet quo
apparet in aplis formaz fuisse epoz et in reliquis disti
pulis capuz fuisse pbr; pstim euz eaz distincto; telar.

99. n. f. 013.

26
uerustissimi doctor et aplicoz ipoz coetane Dionysius
anopogua in libris eccle Ierarchie et hic fuit vnus
arianoz erro; ceteruz presbroz ab epis nulla ratate
distem. vnde et pnceps aploz Petrus rome te sedes
ad pmit' ordinato; Epoz ac sacerdotos in pma canonica
ita scribebat. Seniores qui in uob sunt obsecro cose
mer et testis xpi passionuz. Senoz aut pbr; in pre
tatur. Dicimus itaq; in ecclesia Romana et apetro et a
Lmo et Cleto atq; Clemete qui fuerit Pontiano et
Marcello puores ordinato; fuisse pbr; atq; diaco
noz sz nullaz legimus aut credimus ipoz platoz ha
buisse pceps. Si ergo de ordine requiratur pbr;
atq; diacon; in Romana ecclesia in pncipus nascentis
eccle ordinati fuerit. Si uo de parochiis seu titulis
roz inquiramus qui v; uittulaz fuerit pce; pota
no atq; Marcello nos in croica dimasi ipse legimus
Euaistuz de quo scribitur q; titulos in uelle Roma di
uisit pbr; et septē diaconoz ordinauit qui custodi
rent ep; pdicantes ipse filius uitatis. Credim; tam
post pbr; ac diaconoz adlaucta officia fuisse no in
prelatoz fuisse concessam et de diaconis pbr; ante
Marcelluz legimus sabunuz regioes septē vrbis
septē diaconis diuisisse ac illos presbrite septē no
tari; pde; a Clemete constituto; ut gesta martiri ex
integro colligent. Ceter; de Marcello legim; q; cre
scenre nuo xpianoz et quondie plurimis gentib;
relicis erozib; idolor; ad xpi gratiaz et regnatois
lauacru; conolantib; adauge; seuenre etiaz agnus
psequitoe in xpi martir; neces fuisse titulos et pbr;
laticand; ac penitentes reconciliand; conced; cu ea
officia in pncipus forsitam ipse pontifex p se ipz exeret

ficut beatus Petrus in urbe faciebat catholicam genti-
les atq; baptizans. et hoc est qd de marcello legitur q
viginthiq; titulos in urbe Roma constituit q; dioce-
ses pp baptismum et penitentiam multorum qui conuertebat
ex pagano et ppter sepulchra martirum in quibus quidam
no reputant officia aliorum presbiterorum statim transende-
tia licet fateamur illos deo et populo parrochiarum suarum
posterioribus temporibus fuisse perfectos ut q; episcopi hodie in
suis titulis iurisdictionem consequantur habere. vel potius eam
platores quibus quilibet status collegiate ecclesie habet i sibi
toto quod non veteri institutione sed magis nouo pontificis de-
creto illis videtur esse concessum sicut decretalis honorij
tertij de hoc eloquenter recte profertur. Itaq; ex mar-
celli tempore officia baptizandi primas inuigendi ac i-
martires sepeliendi habere cepunt. sed nichil nomine cardina-
latus illos vsq; ad tempus beati Siluestri legitimus nuncupatos
In sinodo uero ipsi Siluestri presbiterorum atq; diaconorum Romane
ecclesie ad Sinodum accesserunt ita tamen ut staret et illatenus
conferrent sic super ostendit ipsi Sinodi verba profertur
In eadem autem Sinodo de cardinalibus inuenitur mentio
In his verbis in tertio et quarto capitulis eisdem Sinodi. Constituitur
inquit uoce data Siluestri episcopi Urbis Rome ut nemo presbiteri
crismate consecratur diocesis quam Christus a crismate uocabat et di-
aconum non essent plus parrochiam nisi duo ad examen
diaconum cardinales unum reuertentissimum essent septem ita ut
dalmaticis uterentur et pallis inostimus leua eorum tegerent
Et in sequenti capitulo ubi officium archidiaconi Romane
ecclesie instituitur sic dicitur. Ita autem dicebat Siluester
uoce data ad coepiscopos ut archidiacono usq; ad presbiteros omnes
sibi essent diacono cardinali viro reuertentissimo in causa
representans honorem tantum pontificis presbiterorum uero diaconos

17. c. his que de
mano et obe.

22.
sbdiaconos. acoliti. exorciste. lectores. abbates. monachos
in omni loco representaret obsequium siue in publico
siue in gremio ecclesie tantum pontificis. In his ergo primis de-
cretis Cardinalium nomine Romane ecclesie diaconos atq; pre-
biteros legitur nominatos et in eisdem quibus ad sollempnes
ordinationes plato episcoporum denotat qui soli quod Christi dominum
sunt crismate puniunt. presbiteri uero et Romane ecclesie
ex ipso decreto non crismate sed sanctificato oleo lini-
untur. Insup Archidiaconum Romane ecclesie sunt dignitas
instituta uel aduicta quoniam prius id officium gesserat Insup
martir et leuita Laurentius quod postea propter insolentiam
eorum quibus eo munere fungebantur ut quidam suis canonicis
commentator refert h. Archidiaconus Bononi tanquam
onerosa sibi abrogauit Sedes apostolica dignitates. Igitur
cardinalium origo quibus ad ordinem incepit in principio na-
scens ecclesie. quibus ad titulos siue parrochias quas sortiti
sunt. tempore euasit ipse quo ad officium ex tempore miscellum.
quo ad cardinalatum nomen ut opinor tempore Siluestri quod
quidem nomen illos arbitro accepisse uel a Romana ecclesia que
caput est et cardo ecclesiarum uel ex eo quod proprii et principales
erant Romane ecclesie presbiteri atq; diaconos ut infra dicemus
qui contra abusus huius nominis disserunt. Presbiteros uero
in ecclesia ut Episcopi preeminet. uel ut soli Romano pontifici
assistunt in causis fidei uel in arduis quibus ecclesiasticis
negotij terminandis non nisi indulgentia Romanorum pontifi-
cium multis post seculis susceperunt. nam ut ex plurimis Si-
nodis ac Sinodocis constitutis que super protulimus satis
apte monstrauimus in causis fidei et ecclesie constitutis finiti-
morum episcoporum consistant requiruntur consilia donec modis temporibus
aduictis multiplicatis que negotij quibus quotidie sedes
apostolica pulsabatur Romanus pontifex paucos episcopos cum dome-

frico deo sue ecce sibi ad consilium accesserunt multa etiam
annalia multa concilia multa pontifici gesta plegimus
nec aliud uetustius repperimus qd aliquantisp dignita
tes Cardinalium Romane attollat ecce qd Sinodus Ste
phanus ppe tety Rome hitaz tporibz Pipini Karoly et
Karolomani Reguz francoz in remediu scismatis in
stituta ppter constatm aplice sedis inuasioe quz la
icus exultans post morte pauli pontificis cocitata popu
la et rusticana multitudine cumulat totomis frs sui
ducis nepesim fiet auxilio Romanaz sedez et latea
nente patriarchuz inuasit et in triduo tribz copulsi epis
se fecit electuz diaconoz pbruz ac Romanu Epz cose
cia quo post aliquantum temp' electo ope industria i
Cristofory primicerij et Stephano canonice electo et
in pontificez consecrato conciluz coactuz e romane p
uincie ad quod accessit et fuerit quidaz galliaru epz
et in eodez legitur institutu vt nemo deinceps ex laicis
sedez aplicaz inuadet et in gradu filioz sce Ro. ecce
i pbruz cardinaluz et diaconoz ne psumet ad sede
aplicaz inuadela. Voz ex his institutis no hinc i quo
sibi uendicent supeluz qd ipi soli digni habuz sine pe
ty cathedra ascendē. Non ei id propterea institutu e
nt alius digni non possit. s; ne quis ex laicis et neophi
us sede aplicaz inuadet. De inuasoribz ei epis. Nonaduz
aut laicis Canon ille sinodie intelligitur sic et granus
intelleit qui eudez in decretis excepfit. alioqui enā
Epuz cardinales excludet. et id mlto postea i Nicolao
so. eruit declaratu quz in canone concilij de sumz
pontificis electoe ptractans ait. Eligatur aut de ipuz
ecce gremio si reperitur idoneus. ut si de ipa no inuenit
ex alia sumatur. Hoc quidez grialt est i mceretis ecciis

hinc excepit hinc
instituta hinc d;
e. hinc de epis

in e in notedni
xxij dsi.

28
constituti ut de gremio totius eligatur si reperit idoneus
nisi alius melior et excellentior alibi reperatur. Unde n e
ex quo tm de stephan decreto supbunt sic aliquos glona
tes anduz. Deniq legant gesta Sinodi illi que nos itoz
uidim' et repient Epuz omnes in noiatioe ac sbscriptoe pl
bitois ac diaconibz Cardinalibz et platoz et quosdaz ex ipis
quz mic Cardinales dicunt sic Sidratuz Epuz portuensez
pluims Epis e postposituz. et Georgiu hostien pbr Johz
quendaz diaconuz legatu Kanenatis archiepi. et alium
quendaz Archiepi sbscripisse. animaduertant qd rantedant
q tpe Nicolay si atq Henric Impatois no durz ius hebit
ut soli Epz Romanuz eligent s; coiter cu clero et populo
Ex quo liquet minus illoz ius et auctoritatis i electione
Roman pontificis habuisse q singulaz eccaz cathedra
luz capla atq collega ad que sola suoz auctoritaz specta
bat electio. Nec uo anduedi sut qui uetustiore originem
Cardinaluz repetes linuz et cleri tpe bti petry gessisse
cardinalat' offituz asseuerat diuidentes ac q sopnantes
illos petry latez astitisse in iudicio manoz etz et i regnie
vnuersalis ecce miram unde ista psumunt cu nulla tue
acta iudicia uerissim' psumē possit. Et de lino et de deo
damasi istoz manifeste testetur ipoz apnepe aploz ad t
misteuz sacerdotale exhibenduz fuisse Epuz ordinatos et
ideo in cathalago pponz Clemey quod quide asserunt fe
cisse aplz ut libeius orion et uebz pdicatoz uacaret ex q
pater illoz no cardinaluz s; vicarioz in spualibz Epuz q
uulgo suffraganeoz uocant gessisse misteuz. Hoc de ori
gine ordinis offituz nois et platois Cardinali dicta suf
ficiant. Cap' sm qd in Exodo p institutoz cetiuomuz fac
ta i. Moise consilio Ietro sacerdotil Infeioz magi iudi
ces q Cardinales fuerint figurat.

ly di e nullus e
e obituz. vry q
y. e. dsi.

Exodj xvij c.

10

10

Uterque respondere oportet his qui in veteri testamento dignitates illorum ac plures existimant figuratas in quo illud inducit de exodo quod constitutum fuit ut a Moysen qui populum iudicaret negam ei illos cardinalium gessisse figuram sed potius iudicum quos ad immota iudicia sedes apostolica presertim ut in civilibus causis sua vice diiudicent quod officium exerceant auditorum palatii apostolici quod ita esse tam ex libris Exodj quam ex sermone petri ad dementem in illius ordinatio si verba uerbis comparentur potius comparare. In exodo Ietro sacerdos dicit ad Moysen Stulto labore consumis. Audi verba mea atque consilia et erit dominus tecum esto tu populo in his que ad deum pertinent ut referas que dicuntur ad eum ostendas que populo ceremonias et ritus colendi viam que per quam ingredi debent et opus quod facere prouide aut de omni parte iurorum potestates et timentes deum in quibus sit uitas et qui oderint auaritiam et constitues eos tribunos et centuriones et qui iudicent populum omni tempore quicquid autem manus fuerit referant ad te et ipsi minora modo iudicent. Nonne huic sermo petri conuenit ad Clemetem ista dicentis. Te quidem oportet o Clemes in reprehensibilem uiam et summo studio nitri ut omnes uite huius occupatores abicias et post pauca ne in ulla occupatioe prorsus inueniamis mundialis negotij occupatione perplexus neque ei iudicem neque cognitorem secularium negotiorum te hodie oportet uultu christi ne profectus presentibus hominum cuius non possis seruo dei uacare hec uero opus que tibi minus congruere diximus exibeant minus inferiores uel uacantes laici et te nemo occupet ab his studiis per que salus hominibus datur. Hoc idem et christus predicauit apostolus dicens secularia iudicia si habueritis contumelioses qui se iocant illos constituite ad iudicandum. In his ergo et figurata sunt

p ad corinthios

in Exodo et ab apostolorum principibus scriptum Romane ecclesie et cuiuslibet alterius presule non debet per se cunctas ac secularis disceptationes audire uel iudicare sed inferioribus inferiora committere ita ut maiora ad illius referant quod quidem Romana ecclesia in suis iudiciis tenet ac obseruat. Quod si aliqui potestate inherere uoluerint ac dicunt Cardines in illis iuris presignatione necesse est ut fateant illos non nisi minora posse et seorsum apostolice iudicare. Ad presertim non debere maiora referre et sui apostolice dicti contemptibiles esse in ecclesia quod cum non libenter audiant et minime patient figuram illam ad alios referre.

Capitulum tertium quod per summos sacerdotes et alios leuiticos quibus discretio cause sanguinis et lepre in ueteri testamento committitur dicitur Exodj et sacerdotum noue legis ordo et officium iusticie figuratur. Inonomatice autem Romani presertim et suorum sacerdotum figura signatur.

Tertium inducit enigma ex deuteronomio scriptum ubi legit mandante domino fuisse scriptum quod si difficile et ambiguum iudicium fuerit inter sanguinem et sanguinem carnis et carnis leprosum et leprosum iudicium inter potius populus uideat uariare ut ad locum quem elegit dominus deus recurratur et ad sacerdotes leuiticos quibus iudicent iudicium uitate ac ne liceat cauillari inducit innocentium veteri decretalium hac sententia interpretante ut locus quem elegit dominus sit apostolica sedes. Sacerdotes autem leuiticos quibus sint sancte Romane ecclesie cardinales qui presertim que iure leuitico in executione sacerdotalis officij coadunatores existunt hac decretale pro eorum attollenda dignitate censent achilles. Verum paulisper intelligant quoniam non negamus tropologicis ueterum sententiarum ad nouum et eternum christi sacerdotum referre sed istud asserimus et contendimus

de beate xvij c.

in e. uenerabiles et orationibus qui si. 116 legunt

in summo sacerdote qui pro tempore fuit sic in Moysen et
Aaron non solum Romanorum pontifice sed omnes Episcopi figu-
ratur. Ita in sacerdotibus leuiticis quibus omnes inferiores presbiteri
atque diaconi designantur sic et in apostolis episcopi. In septuaginta
tandem discipulis inferioris ordinis discipuli promittuntur
propter quod dicimus illud idem testimonium ad omnes auctoritates
inferiores quam presbiteros qui episcopis in administratione pontificali
officii coadiutores existunt posse referri. Non hoc nos
solum dicimus sed omnes canones. omnium sanctorum patrum decreta
testantur. In Aaron summo pontifice Episcopi in filiis eius
minores sacerdotes figurantur. fatemur tamen et ita intelligi
decretales quod per antonomasiam Romano pontifici et suo
clero illa auctoritas excellentius adaptetur ut quoadmo-
dum in Aaron summo sacerdote quod fuerit episcopi figuratur et
excellenter atque perfectus summus et in uentibus suis res-
sentat. quemadmodum Bernardus de consideratione dicit ad
Eugenium dicens summus pontifex et dignitate Aaroni
aspirante Moysen. Ita illa auctoritas illi excellenter tribuitur
sic namque et omnis episcopus christi est et summus sacerdos sed
proprie atque excellentius christi est Romanus pontifex
princeps sacerdotum. nec ei quisquam negabit et eadem au-
toritate in singulis diocesis iudicium inter eos et causas
lepra et lepra sanguinem et sanguinem ad episcopos et sac-
erotes singularium plebium atque diocesis pertinere. Non ego
per auctoritatem illam solum Cardinalium auctoritas figuratur et
dignitas sed totius sacerdotum noui testamenti potestas au-
toritas quod signatur hoc antonomastice id est per excellentiam
quandam apostolicam sedis attribuitur apud quam est plenitudo
potestatis. Ad quod quidem confirmandum inducitur
que in consecratione omnium Episcoporum ac reliquorum presbiterorum inter
sacra mysteria profertur ubi omnia que te summo sa-

cerdote erant mystice figurata ad omnes Episcopos. et omnia
que de sacerdotibus atque leuitis in figura profertur ad
singulos noui testamenti illi ordinis ministros referuntur.
Sic namque in consecratione Episcoporum inter mystica promittuntur
archana Deus qui Moysen famulum tuum secreta famuli
aure affatu inter cetera celestis documenta naturae de la-
bitu quoque induit sacerdotalem instituit electum Aaron
mystico amictu uestitus inter sacra iussit. ut intelligeret
sensum de exemplis priorum caperet securitatem posteritatis
ne eruditio doctrine ulli deesset etiam cum et apud ueteres
reuerentiam ipsa significationum spes obtineret et apud nos
certiora essent experimenta rerum quam enigmata figurarum.
Et post aliqua additur et idcirco huic famulo tuo que
ad summi sacerdotis misterium elegisti hanc quesisti. dicit
gratia largiatur ut quicquid illa uisamina in fulgore aurum
in nitore gemarum et in miramodis operis uarietate hoc in ei
mouebit artibus quod clarescat comple in sacerdote tuo mi-
nisterium tuum summum et ornamentis totius glorificationis in-
structum celestis unguentum rore sanctifica. Non ne tibi
uideat his uerbis alter Aaron in amictu in ornamento in
unctio in misterio et sacerdotio respicitur. Sed audiamus
quid in ordinatione sacerdotum profertur et quemadmo-
dum omnis sacerdotum ac leuitarum testamenti ueteris in-
stitutio illis approprietur. Deus inquit honorem datur
et distributor omnium dignitatum per que proficiunt uniuersa
per que cuncta finiuntur in melius et est unum et sacerdotum
les gradus atque officia leuitarum sacramentis mysticis instituta
creuerunt ut cum pontifices summos regendis populis pre-
ficerent ad eorum sollicitudinem et operis adiumentum sequentis
ordinis uirum et secunde dignitatis eligerent. Sic et in he-
mo per septuaginta uirorum prudentium mentes moysi spiritum

propagasti quibz ille adiutoribz usus in populo innumerabiles multitudines facile gubernaret. Sic et in Eliaqaro et Ditamar filijs Aaron patere plenitudinis habundantiam transiudisti et hac prouideta die aplos filijs tuis doctoribz fidei comites addidisti quibz illi orbe totuz secundis predicatoribz impleuerit. Quia ipse infinitatiz qz nostrae quiesuz hec adiumenta largire qui quanto fragiliores suz tanto his plurius indigenus. Ecce quo in omnibz sacerdotibz atqz diaconis vniuersa sacerdotalis atqz leuitice veteris institutiois misteria complet. In quo ergo p autoitate illam se effecerunt Cardinales. Niquid qz lepre et lepre sanguis et sanguis illis e concessa discretio. Sz id oibz sacerdotibz suz ordinis ex ipi ordinatiois potate co creditur. In uo qz coadiutores sunt in administratoe pontificalis officij. sz et ceteri quoqz presbzy in septuaginta uiris p. Moysen electis figurat et in septuaginta duobz discipulis designat sumoz xpi sacerdotuz id est Epozuz comites et coadiutores existunt. Vnde sup illud apli ad corinthios. Et quosdam posuit deus in eccia pmi aplos sjo prophas et opitulatoes gubernatoes exponit sacri interpretes. et ipse glosator opitulatoes id est eos qui maioribz ferunt opez ut citus aplo. vl. Archidiaconi episcopi p gubernatoes autem minoroz psonaz platoes intelligit ut presbzy qui plebz documentis sunt. hz tñ magis misterioes qz prelatooes habere dicunt. Presbys quidez oibus ordinandis dicit. Tales e studete ut adiutoruz Moysi ul duodecim aploz epoz videlicz catholicoz qui p Moysen et aplos figurant, digne p gra de eigi ualeatis. Niquid propterea qz adiutores sunt Epoz diminuunt potatem aut epales autoritate sibi coicatas ptende possunt. Anime. Qz si illi non possunt qui parz forte in adiutorium

ad corinthios
xij. c.

ut

cligunt.

cliguntur epales sibi quocp uis uendicare. quom potest
runt Cardinales xpi vicarij inuicē plenitudinē potans.
Capit qrtuz Ex quo sensu intelligēdu sit illud de ps
dm. sz cardines tere et posuit sup eoz orbem.

Item igitur duas figuras veteris testamenti p illis
inductas ostendimus alteraz non ad eoz sz ad iudi
ces alteraz coiter ad consortes eiusdez ordinis pe
tine. Illud supuacut nob uidet resellē quod de psalmo
imptinet usurpant qz p eis solis i cantico illo exultant
cor meuz ana ceceat/ domini sunt cardines tere et po
sunt sup eis orbem. Ridelicet ei michi uidet ita septuaginta
extende et aliter interpretat qz sacri doctores exponunt
cum nota sit scoz interpretuz expositio qui sim litteraz ad
dei magnificentiaz referunt qrtuz ad actū creatiois ut car
dines tere appellat qz fundamentuz machine clemētis qz
tēra infimi locuz tenet sic in domo fundamentuz ex q sen
su forte et illud accipitur quod in parabolis scribitur. Adhuc
tēram nō fecerat. flumina et cardines orbis tere. sim uo
allegoruz omnis psalmus sinogogaz que plurimoz preparat
definituz eccāz nero que sterilis erat in uocatoe gentium.
multiplicandaz instinuat. cui expositio et aplo astipulat ad Ga
lathas inueniens. Letare sterilis que non parit. Igit p cardi
nes scōs intelligit de quibz illico sicut pedes scoz suoz
suoz suabit sup illoz scoz orbem id e eccāz astruit e sim
datis iuz illud fundamenta eius in montibz scōs. vñ i hebreo
habent. domini sunt fortes tere et posuit sup eoz orbē. et
sequit. pedes scoz suoz suabit. vñ ne ruant in culpas. et ide
in gehēnaz. sic et illustris doctor hebreoz Nicolaus de lura
exponit. ex quo sequit. nēba illa ad aliu sensuz pntē. vnde
nō iniuria tales dampnat increpat qz hieronim scribēs ad
paulinū qui ad sensum suuz in congrua aptat testimoia

p rego qd

quod grande sit et non uicissimum dicendi genus desuare
sententias et ad uoluntate suam scripturas trahere repugnantem
Capitulum quantum quod romanus pontifex in determinate fidei et
causis non accito consilio errare non possit ex efficacia christi omni-
nis et testimonij patrum ostenditur.

Nis de cardinalium origine officio quod decisis amplior
ad reliqua patebit campus et aduersus uanas pugn-
as quod doctrinarum acies ualidior instruet. Ostendit
in exordio operis unum solum uniuersum dominicum omne fuisse
commissum et ex testimonio Cipriani docuit super unum tantum
ecclesiam christi fuisse fundatam. Ceterum ipse Petrus super quem
fundanda erat ecclesia christi dicit in euangelio Ego pro te
rogauit Petrus ut non deficiat fides tua et tu aliam uultum
confirma frater tuus. pro fide Petri ad domino supplicatur
in Petro omnium fortitudo munitur. Sed nequias est dicere
oratores christi non fuisse efficacem et ualidam ad imperandum
postquam cum dicit apostolus de christo quod in diebus carnis sue pro-
ces supplicatores quod ad eum qui poterat illum saluum facere cum
clamore ualido et lacrimis offerens exaudiri est per sua
reuerentia. Unde et Leo beatissimus pro Simone quodam uobis
illud exponens euangelicum ego pro te rogauit et Con-
Comune inquit erat omnibus apostolis periculum de temptate
formidans et diuine protectionis auxilio pariter in-
digebant quoniam diabolus omnes exagitare omnes cu-
piscit elidere et in domino Petri cura suscipitur et
pro fide Petri prope supplicatur tanquam aliorum status ce-
tior sit futurus si mens principis uicta non fuit. In per-
ergo omnium fortitudo munitur et diuine gratie ita ordina-
tur auxilium ut firmitas que per christum Petro tribuitur per
Petrum apostolis conferat. Si ergo super unum fundat ecclesia
et pro unius fide supplicat et supplicatores ipsi qui co-

20 hiebrus 12

82
equalis et coeternus est patri credimus non posse deficere restat
ut fides Petri et eorum qui in simili principio successerunt
non Cardinalium suffragis sed christi oratione subnixi errare non
possint pro quo et uerba uerborum attendant que singuliter
prolata sunt que nec ad plures nec ad totam ecclesiam simul
congregatam sic basillenses scismatice satagebant refer-
ri possunt. Dicitur quippe singulariter atque specialiter et
sibi proprii nominis appellatoe. Ego pro te rogauit Petrus pro
te inquit non pro ceteris quod in te et pro omnibus est firmitas
fidei conferenda sic Leo beatus exposuit unde et subsecutus
simone dicitur ne deficiat fides tua et tu aliam conuersus
confirma frater tuus que omnia uerba singuliter et personaliter
proferuntur. Nec ideo nobis opponant heretici dicentes in
fide Petri illico in negatione defecisse quoniam non demomente
tamen defectioe uel casu sed finali fidei defectu dominus
orasse cognoscitur sic facti cometatores exponunt se quos
Beda uenerabilis ait. Non dixit dominus ego rogauit
ut non reprecis sed ut non deficiat fides tua ut post lapsus
negationis ad puluim statim penitendo resurgas quod ubi
sequeta manifestant et tu aliam conuersus que inuunt pe-
trum aliam casurum et proinde non fuisse rogatum ne caderet
sed ne in casu maneret. Si ergo tempore Petri uel non fuisse
Cardinales uel id quod modo gerunt consultatores officium
minime exercuisse monstramus dicere fides Petri potuit
se deficere et uerba domini saluatoris non potuisse compleri.
Absit iste error amenabilibus christianorum pro quo facilius osten-
dendo legimus quid apostolus beatus Hieronimus in libro uerborum
illustrum. Marcum Petri discipulum rogatum a filiis scripsisse
latinis his euangelium quod cum legisset Petrus probauit
et sua ueritate ecclesie legendum traditionem suam inquit ante
non cardinalium accito consilio uel consensu dubitabis

ne de fide euangly et de instituce legendy p eo q p sbror
ul' diaconoz romane ecce no fuit auctoritate roboratum.
Rursus in pmitua ecci plima sci pontifices tam circa ritū
et ceremonias q̄ circa diuina sacramta atq̄ ecclastica dog
mata salubritē constituerūt puul q̄ cardinaluz uel officuz
ul' prelato incepissent. que quidē ipi soh constituisse legūt
sine cuiq̄ consilio et spū scō in oibz illis asslag creduntū
Proferimus aliqua exempla de Lino imediate pet' successor
qui constituit muliēs uelato capite incedē. De Anacleto
quinto post petruz qui dicitur comaz et barbuz nutrire pro
hibuit. De Alexandro sexto apetro qui passioez domini
inter solepna missaz admiscuit et aquaz sale exorogari
constituit. De Sixto septimo post petruz qui statuit sic
misteria a solis ministris cōtingi. De Theodoro qui seunū
uz quadragesimale instituit et ut ante missaz solepna
ymus caneret anglicus. De Igino qui dez composuit gra
dus q̄ distribuit. De Pio scō pontifice qui pasca die do
nico constituit celebranduz quod etiā inctor eius succes
sor remittentibz multaz prouinciaz epis sb anathemate sta
tuit atq̄ decreuit. De Eleutēio qui solus mandator de
pndit atq̄ dampnauit statuens suo decreto nullaz escāz
a fidelibz aspēnandaz. Niquid dicemus omnia hec irita
esse. aut bñsimoz pontifices qui in signi martio et san
guine que docuerunt inuolabi firmauerūt pro eo qd i
accito consilio Cardinaliū hec mime fecisse leguntur i
erare fallē et falli potuisse. Extant p̄ca decretales eplē
plūimoz pontificuz de diuisis eccē constitutis ac magnis
et arduis causis que a pontificibz emanarūt anq̄ cādinalar
offituz exoueret aut nomen. et postq̄ a tēpore Siluestry
Cardinales nominari ceperunt plurime edite sunt a su
uo libeio felice Damaso Siricio Anastasio et Innocētio qui

93
constituz fecit de omni eccā de regulis monasteioz de
iudeis. de pagans. et alie plūime in quibz nūsq̄ legitur
Cardinaluz aut p̄sbrorū Romane eccē requisitus assensū
Et qui de fide agitur legimus Siricuz aduersus omnes
hereses decreta fecisse et p uniuersū orbē dispēsisse ut ec
clesiaz condēt archius. Innocētus quoz cathastigauit
hēsū inuenit atq̄ dampnauit et tū cardinalatus nomen
nō erat nec dignitas constituta et illoz nūsq̄ apparet re
quisitus assensū. Cap. vii ubi p̄ca cōclusio ex Celestinz
Leois q̄ p̄ntifici roboraz an iudicā s̄inodii nestorianā
cuticana hēsē dāpnauerūt ita faciēdū s̄inodis p̄ceperūt
ex quibz i Thomas agn' p̄mot' id astruit.

ET ut illoz etiā exemplis ephesine
et Calcedoni concilioz redarguamus profertimus
exemplū bñsimū Celestinz ip̄e ad Nestoiūz Con
stantinopolitani Ep̄i que actis ip̄i ephesine s̄inodij hēti in
sta ex qua luculenter apparet sciz pontificē mox ut iuge
stione cirilly alexanduz cognouit Nestoiūz nouā aduēsūz
orthodoxaz fidez seminare doctuz et duas in xp̄o p̄sonas
asserē et beatā mariā nō dei s̄ hominis genitricē p̄dicare
non in ea re que tanta et tam ardua erat et a tante urbis
pontifice suscitata cōsiliuz Cardinaluz assensū nō s̄inodij
iudicuz expectasse. ip̄e solus petri cathedre et apo
stolicae sedis aūte anathema protulit atq̄ conscripsit in
Nestoiūz prius illi hās dirigens anathematis q̄ quicq̄
decerneretur a s̄inodo. h̄nde ad eū ita p̄scribit. Ip̄te igitur
hanc n̄iaz scias eē sentētiaz ut nisi de deo xp̄o nostro ea p̄
dices que et Romana et alexandrina et vniuersalis ecclia
catholica tenet sic et sacro scā constantinopolitane urbis ecclā
ad te usq̄ optime tenuit et hanc p̄sida nouitate que hoc qd
uenerabilis scriptura conuigit nūq̄ separe intra decimuz

Id est aptus i comitoio
dno legat cibus. Iohanne
restat opore sinodi sua
7 legator seq stiaz oire
uero etiamie. Au ei. mite
sodis aplice custodi dele
mudaz sigle 7 instructel
q uob tradite st hoc loci
cu. Ad dilectatay si fuit
uery uoy de eoz suis in
dicat debent no sbrre et
tamen.

Id est c. fia
romana.

a pmo inotescete tibi hui' ouentionis diez numeradii
apta et scripta professioe dapnaueis ab vniuersalis te
eate catholice comunoe delectuz quaz formaz ad te
nostry iudici p memoratuz filiuz meuz possidonum
diaconuz destinauit. Ipe q scribens ad Sinoduz no
dicit se fidei causaz consultandaz emittre s; legem
ante pscrubit et legatoy se alleit destinare taq; exe
cutores sui statuz. ut naq; in epla ad Sinoduz. Dire
rimus pro nostra sollicitudine sanctos frēs 7 consace
dotes nostroy unanimes nob et probatissimos viros
Archadiu et proiectuz Epō et philippū presbuz qui
his que agentur incesunt et que a nobis ante statuta
sunt exequentes quib; prestandū a vna sanctitate no
dubitamus assensuz qm id quod legitur videtur pro
vniuersalis ecce securitate decretū. Simile ante Cal
cedonensez Sinoduz fecit bñsimus leo pp. nā cum
Eutices presbz aduersus immaculataz fides heresiz mo
lueretur et q; nestoiō dñs xpi dei et carnis unaz pro
mictaret esse natura et ob eam rem a flauiano esset
dapnatus Epō ipē q; sedez aplice appellat; sic pma cide
leonis ad flauianuz testatur eplā ipē Leo p se ipum
causa discussa grandes illaz ad flauianuz conscripsit
eplāz que in sinodo a sexcentis triginta pib; tanta re
uerentia recepta ē ut cohypna fidei appellaretur. de qua
et Gelasius pp pmiat q; siquis textū ipi usq; ad unū
Iota disputauit et no in omnib; venerabil; receperit
anathema sit. In ea itaq; eplā hēsim ipaz ualidissimis
romib; cōsultauit atq; dapnauit. Legatur si hsq; i cō
ficienda eplā hēsi q; dapnanda consiliuz Cardinaliuz
requisiunt. Preterea scribens ad Sinoduz ephesinam
non illis facultatem relinquit disceptāz s; magis ut

34
secuz in sua conueniant exortat et monet. Sic naq; st
bit frēs nostroy Juliu epō renatū pbruz et filiu me
uz flauū diaconuz plate fidei nisi qui ince mea scō
conuentuz vne fraternitatis interfuit ut cō uolent
fina que sint domino placita constituant. hoc est ut
pmitus petifero eroze dapnato et de ipi qui impu
denter errant restitudo tractet. S; ipē idē Leo
pp scribes ad calcedonensez sinodi id expressius pro
restatur inquit. In his qui ab aplica sede directi sūt
me vna fraternitas sinodo inesse confidat. et qui nūc
in vicarijs meis aduz et dudū in fidei catholice p
catōe no desuz ut qui no potestis ignorare quid ex an
tiqua traditōe credimus non possitis dubitare quid cu
piamus. vnde frēs hūsim relecta penit audana dispu
tandi contra fidem diuinit; inspirat; una exantuz in
fidelitas conquescat nec liceat defendi qd no licet credi
cu; s; propheticas uoces aplice q; doctrinaz plenissime
et lucidissime p hās quas ad beate memore flauianuz
Epō misimus sūt declaratuz que sit de sacramento incar
natioe dñi nostroy ihu xpi pia et sincera confessio. Vides
q post detēminatōez ase factaz et flauiano directaz nll
locuz reliquit contra fidez ul' eplāz disputand;. Ex quib;
clare dilucide q; pspicit q; piculosuz sit istud astrere
tuc demū aplica sedez circa fide ēare no posse quādo
Cardinaliuz in faciēdo decretū consiliū et consensuz
accessit. No; uō arbitram ac finiter credimus spi
ritū ueritatis de quo saluator in euāglio repmilit q; do
cet omnia atq; suggeret quecuq; ipē docuerat aplice
uioy xpi uicari; et petry pro cuius fide oratuz est suc
cessores circa detēminatōez fidei ex qua vniuersalis ecce
picitata religio possit. nullo modo pmissuz errare s;

sic piscoꝝ p̄s ip̄e solus sp̄s sc̄us edocuit ita sine cet̄u car^{luz}
quoslibz pontifices pet̄i cathedraꝝ tenētes posse docer̄.
Non q̄ negem̄ dignūz eē atq̄ laudabile ut in his que
fidez concernunt nō soluz cardinaliū s̄ et ep̄oz qui ha
ber̄ possent salteꝝ ex propinquozibz locis piscoꝝ more
pontificiū consiliuz requir̄at. S̄ illud asseim̄us et tenem̄
Pontificē sine sedis p̄nlio solū detēminare posse dubia
circa fidem emēgentia quēadmodū pleiq̄ pontifices fe
cerunt quoz supra retulim̄. Nec latret quispiā unum
hominē facile falli et decipi posse. sc̄amur Romanum
pontificē si eius p̄sonā respicitur posse eīare. At si digni
tas et pontificiū gradus attendatur credendūz est illam
diuina p̄ouidentia gubernāz et sp̄s sc̄us p̄ q̄ cui libet
pontificis eloq̄i posse de quo dom̄n̄ replom̄is̄e q̄ do
cēt ap̄loꝝ om̄nez uitateꝝ quod quideꝝ intelligat̄ ut his
que necēia sunt ad salutem. Exemplū p̄z in caypha qui
ob pontificiū dignitatē h̄ impius cēt et reprobz p̄p̄auit
Quid mirz si diuina p̄ouidentia prohibeat sum̄uz p̄ntifi
cē errare circa fidez ex qua p̄dictaꝝ poss̄ xp̄ianoz salus
qui Balaaz prophāz reprobatū ad nō istitico poplo male
dicē prohibuit. S̄ si deo cura sunt istiticoꝝ populi ne
maledictōz p̄p̄te quāz auctere poterat libet̄ quo cre
dendūz est sibi immōis cure eē eccl̄az quā p̄o sanguine
comparant. Rūsius si Balaam uolens maledicē coactus
est maledictōz in b̄ndictōz cōmutare quare nō diuina
p̄ouidentia efficit̄ et compellēt pontificē uerū detēminat̄.
et si balaam ad maledictōz p̄p̄eris redigut̄ ē astringat̄
quare nō Romanus pontifex uolens h̄sim detēminare
diuino aliquo c̄tēret̄ iudicio ul̄ potius de medio tol
letur quēadmodūz de Anastasio legitur q̄ cū uellet
Acac̄i dāz restitue dāpnatū diuino nutu fulmine p̄cuss̄

xiv di. c. ana
stasius.

35
interit. In hanc sināz nos inducat exim̄y doctoris Tho
me aquinatis autoritas qui nō soluz sināz quā p̄dix̄
sinat̄ exisse p̄m̄ diffimendo ea que sūt fidei errare
non posse. s̄ et in canonizatōe sc̄oz p̄tūcinq̄ canon
catio fallibil̄ iudicō attestatois humane fundet̄ qm̄
et si directe nō respiciat fidem t̄i credendūz est diu
nāz p̄ouidentiaꝝ c̄ca sc̄oz gl̄iam que ē quedam cōfir
matio fidei p̄m̄ et eccl̄az p̄uare ne fallibil̄ testimoio
fallatur. Quod uō aliqui in canonibz legit̄mus iudicūz
eccl̄e falli posse sane ad ea referatur p̄ticularia negotia
atq̄ iudicia ubi de crimine cuiq̄ aut cuius aut altera
agitur controuersia aliena a fide in qua vniuersalis eccl̄e
fides nō p̄dicetur aut eret. Ac ne dixer̄ quisq̄ d̄m̄
thomam de iudicio p̄p̄eꝝ Sinodo ul̄ Cardinaliū con
sultatōe p̄ofertur diligentius inspicatur ip̄s et alio loco
sinā ubi dicit Romanūz pontificem sine consilio sinodi
de fide tēminare et simbolūz interpretari posse sic fecit
q̄i id quod in simbolo erat implicitū de p̄cessioe sp̄s
sc̄i declarauit n̄p̄e ut ip̄e ait si Sinodus eī aūte idiat̄
et congregatur. si Sinodi sinā eius autoritate sinatur
Si a sinodo appellatur ad p̄p̄z. Si Calcedon̄ concily p̄p̄z
sināz Leonis insecut̄ sunt. Si sexta uniuersalis sinodus
sināz Agatonis reuēnter amplexa est satis liquē p̄ntificē
soluz et̄z sine sinodo et ante sinodūz fidei dogmata pos
se diffimere. Cap̄ sept̄z quō intelligat̄ canones dicēt̄ ro
mana eccl̄a eīare non posse q̄ qui noīe romane eccl̄e
p̄p̄i cardinalibz q̄ consistere ita eī improband̄ sūt isti sic
ill̄ qui romanā eccl̄az intelligit̄ pro tota cōgragatione

in octauo quot
libeto

in c. anob̄ de
s̄i. exco. 2 i. c.
cū eccl̄a de re iudic.
h̄. 29.

198
p̄n 2^e q̄. 12. v̄. 110

fideliū. Neq̄ uō utriq̄q; dāpnā ac credim' Romanā
eccl̄ā potius suspiciendā ēē p̄ oī cōgregatōē populū
fidelis rome congregatū suo tū legitimo unita pasto
ri arbitret illā eccl̄ā que b̄tissimoz ap̄loz petri et
pauli extat sanguie consecrata Illoz suffragis id p̄
uiliū meruisse ut in fide ētate nō possit. Dicimus
itaq; p̄ cathedraz atq; p̄sidentē in ea merito orōnis
saluatoris et efficacā ac infallibilitate orōis eiusdem
s; et Romanā eccl̄ā hōc ē poplū rome cū suo pastore
et capite congregatū scōz ap̄loz p̄ncipiū merito eaz
prerogatiuā adēptā ad quod quedā scōz p̄uiz testi
mola p̄ostremus ac in p̄mis Pauli apli uasis electoiz
qui scribens ad romānos ita p̄tatur. Primūz quidez
grās ago deo meo p̄ v̄bz x̄p̄i pro omnib; uob; quia
fides uestra nūciatur in uniuersō mundo. testis ē eim
michi deus cui sumo in sp̄i meo in euāglio filij ei
q̄ sine intēmissōe memoriā uī facio semp in orōib;
meis vbi duo inf̄mone ap̄loz notāda uidentur
laus siue p̄coniūz romane fidei et assidua pro illa ap̄
stoli deperatio. De altero quidez Leo b̄tissimus ait
ad romānos loquēs eccl̄ā in tractatu quē edidit cōtra
eucritianā h̄sim. hōc inquit dilecti deo 7 ap̄lico testi
memo comprobati quib; Deat' ap̄ls paulus dicit qm̄
fides uēa amictuatur in uniuerso mundo custodit in
uob; q̄ tantūz predicatorē agnoscatū sensisse de uobis.
nemo unūz efficac' hui' laudis alienus ut quoz p̄ tot
secula docente scō sp̄i b̄tiss nulla uiolant neq; eui
tane quidē impietatis possit maculā contagi. Et
alibi idēz leo altero simone sic loquit. Corona mea sic
ap̄lus ait et gaudiū uoz estis siquidē fides uestra q̄
ab initio euāglij in uniuerso mundo p̄dicata ē in dilec

Ad romā p̄

tiōe et sc̄itate p̄mansit. Nam licet omnē eccl̄ā que in
toto orbe est diffusa tēraz cūctis oporteat florere uir
tutib; uoz in p̄cipue intē eccl̄is poplōz decet mitis
pietatis excellere quoz in ip̄i ap̄lice petre arce fidatōz
et d̄nis nocte v̄bz x̄p̄i cū omnib; redemūt et b̄s ap̄ls
petrus p̄ omnib; erudimūt p̄ hōc etiam apli testimo
niūz atq; p̄coniūz beat' hieronimus satagebat scribēs
ad damasūz qm̄ unneaz x̄p̄i extēminant uulpes itē lac'
contritoz qui nō h̄nt aquāz ideo michi cathedraz petri
et fidem ap̄lico ore laudatam. cēsūz consilendā. et p̄t
pauci p̄flugato a solole mala patimōio apud uos solos
in cōruptā patriūz seruatur auctoritas Ibi cēsūte tēta se
cundo dominiūz seruans puritatē centeno fructu refert
hic obuia sulcis frumenta in lotūz auenas q̄ degenerāt
nūc in occidente sol iustitie oritur. In oriente autēz luci
fer ille qui ceciderat posuit troniūz sinum. Et hōc quidē
de apli testimonio. S; et de orōnis instantia scribit b̄s
pontifex Anacletus in canone. I; pro oibus assidue ap̄l'
deūz effundat' orūz scōz oio his tū uerbis paulus b̄tiss
romānis p̄p̄o circographo pollicetur dicens Testis eiz
michi est deus cui sumo in sp̄i meo in euāglio filij eius
q̄ sine intēmissōe memoriā uestri facio semp in orōib;
meis. Dicant ergo qui eaz prerogatiūz in fallibilis iudicij
fidei ad cardinaliūz referunt consultatōēz. Nūquid anq;
Cardinaliūz in romana eccl̄ā ul' nom̄ oriet' ul' hōc cōcedēt
eiusdem consultatōis ositum nūquid romana eccl̄ā oīno
non erit. Nūquid p̄coniūz apli p̄ tot secula ante eoz infa
litiōem mēclāz reputab; Nūquid assidua apli deperatio
nō p̄ficiēbat' aut hōdie nō proficēt' si uel cardinaliūz
status oīno deficēt' morte quod possibile est oīz cōtin
gente. ul' si ip̄oz abrogaretur ositūz. nūquid cathedra

xxvij q̄ i. c.
qm̄ oriens.

xxvij d. c. sic
sancta.

cap 7 v. 17

xxiij q 3 c 1
recta

xxi di c. quil

petri no esset. Nunquid eccā romana deficeret? Nunquid
apli testimoniuꝝ frustraret? Nunquid assidua insti de
scatio falleret? Cap 7 q 3 c 1
Sed adhuc alia quedaz testimonia profertur qd
erit confiteri aptus et in pms Sixti pontificis
in decretali epla ita scribens Nemo sum inquit
me sb illius nomine eccē pfidere cui confessio ad nō
yhu xpo glorificata est et cui fides unq̄ nullaz fouet
s̄ omnes quidē hēsēs destruit. S3 et iulius ip̄ de hoc
ita testatur. Hec scā et aplica mater oīz eccāz xpi eccā
que p dei oīpotentis grām attamite aplice traditōnis
nunq̄ errasse probatur nec hētas nouitatis desuanda
succulbit. S3 ut in exordio nomaz fidei xpiane a suis
pcepit autoribz aploꝝ xpi pncipibz illibata fide hactenus
manet. Astipulatur quoq̄ huc siue magnus pontifex ce
lestinus in epla quaz ad ephesinaz sinodūz que actis conci
ly habetur inserta inquit Apud nos que ab aplis sunt p̄
dicata regnarunt. nunq̄ contra regē regūz ūla tūpnce
dnationis admisa sunt. nec oppm̄ p falsitate potunt ue
gotium uitatis. Agrippus quoq̄ fidei propugnator acer
rimus ita in suggestiōe quaz facit impatorū testat. Hec
aplica xpi eccā p dei oīpotentis grāz attamite aplice trad
ditōnis nunq̄ errasse phibetur. cui autoritate ut pnta aploꝝ
pncipis semp omnis eccā catholica et uniuersales sino
di fidelitē amplectentes in cunctis secuti sunt. omnesq̄
venerabiles p̄ces aplicaz eius disciplinaz amplexi p quaz
et probatissima xpi lumina claruerunt. S3 et Beatissim
p̄ Gelasius eam fidei cōstantiaz btoꝝ aploꝝ martīo per
quod romana consecrata fuit eccā deputans. hoc ip̄m
te fidei pūitate testimoniuꝝ profert inquit. Quāuis r

unūesse p orbē catholice eccē unius thalamus xpi sit tū
scā Romana eccā catholica et aplica nullis sinodocis cō
stitutis ceteris ecciis plata ē s3 et euangelica uoce domini
et saluatoris nostrī p̄matū obtinuit. et post pauca bto
paulo loquens hic inquit uno tempore eodez q3 die glo
riosa morte cū petro in urbe roma sb celāre netone ago
mēans cōnatus est et suspēctū p̄iter Romanaz eccām xpo
domino consecrarunt. eaz q3 omnibz urbibz uniuēso mū
do sua p̄sentia atq̄ uentando triumpho p̄ulerunt. Est g
p̄ma apli petri sedes Romana eccā nō hīs maculaz neq̄
rugam neq̄ aliquid huiusmodi. Possē et alia testimonia
penie infinita congerē s3 cui pauca nō profunt hinc nec
multa sufficient. plūima enim huiusmodi alio quodā ope
quod contra scismaticos edidimus uacantes concilia fidez
catholice fundasse. et Romanoz p̄tificaz errores cōrexisse
protulimus. hec idcirco congregauit ex multis p pauca ut
eorz refellēmus errorem qui censent nec oīdem xpi p fide
petri supplicante nec aplici p̄conuū nec oīonis instantiaz
nec diuinaz p̄uidētiaz que spū scō eccāz gubēnat r regit
sine Cardinaliū assēte ul consensu Romano pontifici xpi
dicatio eccē uniuersalis caput et pastoz recta de fide iudica
posse suggerē. Cap 7 q 3 c 1
Sed si uelit sine cardinali consilio et assensu ardua
quozq̄ dispone eccā facē instituta dispensare in quiblibet
casibz et tēporalia romane eccē administrare quod quidē
necēo argumēto concludim̄ qm̄ si articuloz fidei itēpretaz
Symbolūz declarare dubia emēgentia cū fidem diffinire

cap 7 v. 17

p. c. puenetables
quj si sint legi

solus ipse potest cuius solus est auctoritas et potestatis plenitudo
commissa in illo quidem magis potest que inferiora sunt generi. hoc
quidem argumento utitur decretalis ex potestate spirituali per
locum maioris inferens ad specialia. aut ei cui maior in spiritualibus
tam providentia quam auctoritas et idoneitas requiratur quod
in maioribus conceditur licet et videtur etiam in minoribus. Ad
hoc quidem possemus canones pene infinitos adducere de ma-
ioribus causis ad sedem apostolicam referendis. de resuatis solus
summo pontifici que nullus inferior debeat archidiaconi. et
que ipse solus ex plenitudine potestatis exequitur. De potestate
quoque dispensandi in plurimis causis resuata pontifici in
quibus nunquam repugnat potestate illa omnia papa sine cardina-
libus exequere non posse. quoniam expresse asseruit cano-
nes illa licere semper quod licuisse pontifici. de quibus ut exem-
pli causa unum proferamus inter divina ardua atque super-
ma nihil est maius et in quo magis plenitudo potestatis
emineat quam in concedendis ac sancendis legibus atque canoni-
bus. Sed novas leges condere solus romano pontifici semper licuisse
non solum per plurimorum exemplis pontificum qui decretales epistolas
sine synodi clerici vel consilio presumpserunt quas omnes ecclesie ve-
neranter amplexa est sed et in canone Urbani ipse probatur
ita dicentis Sunt quidam dicentes Romano pontifici semper
licuisse novas condere leges quod et nos non solum non negamus
sed et valde affirmamus. Denique provocat in medium Dicitur
simus ac facundissimus Nicolaus ipse qui quod futurum huius
presertim arrogante quodam ad gallicanum episcopum scribit que
nostram de potestate pontificis sententiam tam in diffinendo
in his que sunt fidei quam ecclesiasticis necessitatibus disponen-
dis legibus condendis ac fidelium moribus ordinandis confirmant
et probant. sic ei contra illos qui dicebant Ro-
manorum pontificum instituta atque mandata non esse suscipi

vrb. q. 1. c. 1.
quidam.

19 d. i. c. si romanorum

enda preter ea que in corpore canonum habentur inscripta
arguit beatissimus pontifex. Si romanorum inquit pontificum
decreto ceterorum opuscula tractatorum replantur vel appo-
bantur ita ut quod vere sedes apostolica probavit hodie te-
neat acceptum et quod illa repulit hactenus in efficaciam ha-
beat. quanto potius que ipsa pro catholica fide per sancti dog-
matibus pro variis et militaribus ecclesie necessitatibus et fidelium
moribus diversis temporibus scripsit omnino debet honore pre-
ferri et post pauca. Quam quidam nostrum septemcentis illa
illa decreta purpureo pontificum in toto canonum codice
descripta et ideo inter canones non assumenda et cum ipsi ubi
sue intentionem hoc sue intentioni suffragari consueverunt illis
indifferenter utantur et solus nunc ad omnimodum sedis apo-
stolice potestatis et ad suorum augmentum plurimum minus
accepta et prohibent. Et post quedam quibus respondendum
est quoniam si vetus non quod restantur et recipienda non quod
codice canonum ex toto habentur annexa sed quod de his reci-
piendis sancti ipse Innocentii violata videatur esse sententia re-
stat. nimirum quod decretales epistole romanorum pontificum sunt
recipiende et si non sunt canonum codice compaginate
quoniam inter ipsos canones unum Leonis ipse capitulum constat esse
permixtum quo ita omnia decretalia constituta sedis apo-
stolice custodi mandantur ut si quis in illa commiserit novum
sibi veniam denegat dicendo non omnia decretalia constitu-
ta nullum de decretalibus constitutis premissit quod non
mandavit esse custodiendum. et factus asserendo omnia prede-
cessorum nostrorum nullum pontificum Romanorum qui ante se
fuerunt excepit. Consonat autem huic et sancti ac facili-
dissimus in omnibus suis decretis ipse Gelasius iniquis
Decretales epistolas quas beatissimus ipse diversis temporibus
ab urbe roma per diversorum patrum consolatorem dederunt.

uenerabili suscipiendas decernimus In quo notandum qd
no dicit decretales eplas que inter canones hntu ul qd
modem pontifices ediderit sz quas bñssim ipse diuisis
temporibz ab urbe roma dederunt. dicēs autē diuisis tē
poribus et illa tēpora ut scis comprehendit qd crebrefcētibz
paganorū psecutoribz ad sedē apstcaz desēti cas epōz diffi
cillime pmittebant. Talibz autoritatibz et talibz argumē
tis Nicolaus pontifex scis edocuit apud romanorū pon
tifices esse semp qd fuisse plenitudinē potātis taz in
his que ad fidem spectant qd ad ecclā necessitatez inter
qz et mozum disciplinaz. Et hoc certe neccō nobis indi
cat ecclāsticē ratio monarchie que alt monarchia dici nō
possēt nisi apud unūz eēt summa singularis qz potestas sic
in supioribz demonstrauit. Qd si impatorū potestas ē impui
pro suo nutu et sine sūditōz pōcezz consilio regē uel
administrare. si eius ualent decreta atqz mandata que so
lo suo oraculo proferunt. Si Rex hēt administratōez atqz ius
regni ut solus regē possit et ardua queqz disponē. Indi
quum est exultare plenitudinē potātis ecclāsticē ab
illo manantē qui ē rex regūz et dñs dominantū euz hui
uere sūnt creature et cui data ē omnis potas in celo
et in tēra quibusdāz nexibz et uncalis compedita atque
ligataz. Preclarū eī illud Valentianū Augusti seniois
ad cōmulatorē qui euz impatorē elegerant et cēptabāt
dare consortes ferrur elogiūz quod vltorū Socrates in
prouerbiūz scribit cantū qd transisse. Vestri inquit sunt o
mnes impatorē nō existente michi dare regimē unqu
vez ubi hoc ego suscepi meū iam et nō uestri ē de rebz
cogitare cōmūibz. cui conseqns est illd quod de lege re
gū Samuel prophā pronūciat omnia in illius eē potate
et ex eius arbitrio cuncta pendē. nā si Cardinales modēmo

§ regūz vñ ē.

39
ribz tēporibz ad consultatōez assūpti sunt ita ad id muni
accessit putant ut debeant quoties fuerint expetit fidelit
consultare nec tñ pnceps in quo erat et ē plenitudo pote
statis ita illos creditur assūpsisse ut suaz minuet potatēz
et eoz se censurē sibi eēt. et legalia assentant instituta ne
minē etiā puatū tenej insequi consiliūz alterius sz liberū
sit cuiqz arbitriū/ et post hitūz consiliūz explorandi quid
sibi expediat. Qd si pnceps apud quē ē rez summa/ semp
tenetur petē sequi qz consiliūz/ posset intendi uegere
ad pnciem rei publice quod institutū est ad salutēz si
forte aliquid arduūz esset quod maxime expediret eē se
cretim quale illud de temistode legimus qui consiliūz
quod maxime rei publice expedire putabat noluit toto
senatu athenensiuūz prodere sz id sūz communicauit. An
stidj. vel quid si pnceps aut pontifex quosdāz in senatu
nosset factiosos quibz expediret secretiora celā. nō qd in
sacro dñoz Cardinalūz cetū tales aliquos eē suspicet ar
tū posse contingē cētūz est. et aliqui fuisse hōmīatana de
cretalis insinuat corpore unis iusta contra Cardinales il
los factiosos qui inconfutale domini tunicaz seindē moti
chantur. Quare ergo dicem pontificē nō posse nec de
bere ardua queqz disponē sine cardinalūz consilio uel
assensu quod certe rationi repugnat et exemplū inter q
quā recētorā magis prouocant illud profertimus qd aliqui
in quibusdāz analibz legitur Clemētem quītuūz qui ex me
tropolitica sede burdegalenē apud quam residebat Cardi
nalibz perusij constitutis in sumūz pontificē electus fuit
mox ei presentato decreto electois se gessisse pro papa.
anq̄ intrōmīaret et Cardinales ultra montes accesserēt
sine illis arduissima queqz gessisse que cēte si cardinales
tēptassent infringē in suaz anathematis incidissent uir

ff mand. l. y. c.
ai oliz de arbitz.

In c. p. de s. s. m. l. i. y. p.

exiugante p illi editam que in plenitudinis pote-
 state qua Romanus pontifex a deo et no ab homi-
 bus sola electione consequitur subsistit atqz fundatur
 Postremo ut omnis tollatur occasio disputandi et
 sniaz iuisconsultoz inducimus Johis andree et reli-
 quoz qui Johes monachi cardinales nimis in hoc
 suo ordini fauere uolente atqz dicentes Romanu
 pontificez sine consilio cardinaliuz ardua no posse
 tractare atqz decernere mto clamant atqz repediut
 quod triplici quide roe modernozes affirmant. omni
 roe sumpta p locuz a maior qm est sp sup conaluz
 nec illuz uel exposce sniaz nec lataz sequi tenetur
 in beati Gelasij pontificis scj sniaz ita scribentis in
 canone quez illi tñ no allegant. Nec illud inquit pre-
 mittimus qz aplice sedes sine ulla synodo procedit et
 soluendi quoz synodus inique dapnauetat. et dapna-
 di nulla synodo existente quoz oportuit hinc potatez
 et hoc nimir pro suo principatu que bñs Petrus apst
 dñi uoce et tenuit semp et tenebit. qz si consiliuz uel
 iudiciuz synodi nec expectare nec sequi tenet multo
 quidem minus collegij suoz dicoz scj uo qz sz dñi
 uoce saluatoris et omnium canonuz auctoritatez apud
 eum soluz e plenitudo potestatis ex qua roe Johis mo-
 nachi roe confutatur quaz de epō proferebat qui non
 pot quicq arduum sine sui capituli consilio et assensu
 disponere qm longe dispar e consideratio hñtz pleni-
 tudine potatis et uocati in pre sollicitudinis. So uero
 id confirmat impatoris exemplo que constat quecu
 que ad eu spectata sine consilio et consensu proce-
 admistrare has roes no latius sup accuratuz qz pro-
 tulimus. Nec uo possessio et qi prescriptio allegari possz

In c. si eo de hēne li
 et hēne et domini
 de hēne et domini

p Cardinales si dice forte ceptaret qz Johes monachi
 aiebat cardinales ee in qi pone ut archua sine eorum
 consilio non disponant. Negandū ē eiz queqz potifici
 Romanoz p uocatoz eoz uoluisse aut potuisse pleni-
 tudine potestatis immue uocant quidez ad picipatoz
 cosilioz qñ illoquoluit uti consilio no ut diuinitus tra-
 ditaz potestate coartaret sin canones quoz sup ptulz
 Tu uo nouim fm alioz canones allegari no posse pre-
 scriptoz in his quibz reuētia obedientia qz sbrant
 quod fiet proculdubio ubi licet Cardinalibz iudicio
 aplice reluctat. Demqz solus ipē Johes monachi suo or-
 dini fauens ita locut est que hugutio. Jo. in. Lapus. et
 prestansum quqz suis consultoz non secut. Illud etiam
 in singularitē ipi profertentes qz ipē met Jo. monachi in
 alia materia qua de Cardinalibz loquebat dicit sibi non
 ee credendum qz loquebat in ei propria. Capl. x. qz ipa
 possit ubi et qñ putauit expone sin cosilio ul saltem
 assensu Cardinali Cardinalis nouz creare.
Cardinales sine consilio ul saltem consensu Cadi-
 naliuz creare quotiens putauit ad Romane ecclē necessi-
 tem ul utilitate exposcere quod quide et si prioribz com-
 probet. possumus tñ et altera roe atqz exemplo probare
 Non eiz existimandum est sumuz pontificez minus pote-
 statis habere in ordinandis sue sedis dias atqz ministrz
 qz quelibet pope ciuitatis epz. Sz de quoz epō in hispa-
 letz concilio sic legit Epz saccedonibz ac ministris solus
 honore dare pre solus autez aufere no potest. preterea n
 uidemus roms diuinitate ut si in ecclā qualibet cathedra
 h certus sit nūs canonicoz institut et unanimo firmat

In c. de hēne et p. p.

In c. de hēne et p. p.
 In c. de hēne et p. p.
 In c. de hēne et p. p.

In c. de hēne et p. p.

in c. cōstitut' de
Repr' a i c. de ien
tes de iur' iur.

c. si aplice de
pbn. li. vi.

In autēntico ostituto que de
dign' i p'ri' ibi quos nos ioffo
p'nti p'ueh'z. et i hi qui hono
tar' ab ipio p' of'itares codial
loz. It' q' h' faciat sol' p'ncips
probat' ex lege nem' e. de h'it
li. xij l. qm' h' nre sedis man
stat' p'nti d'gnitate of'icij
Ad dem optime q' p' p'nti
ab h' iutate creabant' p'nti
m. i. fr. co. il' i sanam' utros
excelsos p'ntes q' i hui' dig
tatis ap'et' Augustia m'at'as
retuleta illud ab h' iutate
codialit' p'nt' famulal' off'ij

euz q' nūz sedes aplica sanvit ac cōfirmavit licetaz Ro
mano pontifici statutū sustinidū et propam cōfirmatēz
infringere ab h' reatu pūry qm' intelligitur semp' excep
ta supiois auctoritas quare id licē nō debeat in propua
ecclā si putet expedire ecclē utilitat' ul' necessitat' quod h'
in aliena. nō ei credimus minus habē arbitry aut pote
statis Romani pontificē in Romana ecclā propria sede atz
sponsā cui pest' nedi ut h' m'ed'ialis ipa h' ut proprius
ep'z et p'iarca q' in alia infēioz s'ib' s'bdita rōe plenitudis
potātis. nec minus censendū est sedis aplice statutum
quod ipē cōfirmat' q' quod edidit et statuit. un' illud
omnia nostra facimus quib' auctoritatē imprimur. Itaqz
si ordinis rō habeatur non intelligimus quare nō possit
Romanus pontifex alioz exemplō pontificūz propria
auctoritate sue sedis clez augere. Si uō rō habeat of'itū
cētūz ē sūmūz p'ncipē atz monarchāz posse quoz et quot
uelit ad consiliūz accersire. Legant' impatorū anaha et
abundō repetantur antiqua repiemus semp' impatoribus
licuisse post latāz legem regnāz p' quāz populūz omne iuz
et impūz trastulit quoz uolunt' in senatū ascribē et itāz
quoz rex indignoz q' putabant amouē. Naz et iustitia
na lege docemur impatorez p' dationē codicilloz id est p'
scriptū aliquod p'iuilegiūz consueuisse patrioz cōsules
q' creare ad quoz instar Cardinales ex p'iuilio cōstitūz
se asserunt esse redactoz. Ostendimus autē regnūz ecclie
plenus ē atqz p'fectius regno quoz ul' impio. hoc patet
p'iuioz exemplo pontificūz quoz legimus propa auzo
ritate ordinator' presb'oz et diaconoz in urbe roma fe
cisse ctāz postq' cardinalat' nom' incepit et nullā mlti
tudis rōz huisse sic eim legimus Siluestriū p'ib'oz quada
ginta duoz diacones triginta sex ordinasse. cui' successor

Marcus

Marcus qui b'gnio sedis p'ib'oz xxxi diacones sexagrega
uit. Sincius q' p'ib'oz triginta et unū diacones sexdeciz
ordinauit. Leo q' p'imus ecclā Romana admodūz florētē
cuj' oriet' totūz Augusti q' parebant sic patet ex Calceolo
nensi Sinodo in quatuoz ordinatoib' quas fecit mēse de
cemb' p'ib'oz lxxxj et diaconoz xxxj romane ecclē or
dinauit. Et hoc quidē licē dicimus Romano pontifici ex
plenitudie potestatis h' decens admodūz honestū q' pū
temus in ordinatoē p'ib'oz atqz diaconoz alioz eiusdē
ordinis consiliū exquirē. nō tū credim' pontificē obligā
nec potātis nec honestatis iure illoz sequi consiliūz si
forte aliqua p'ntiōe p'iuioz necessitat' ul' utilitat' ecclē re
pugnauit qm' ut supra deduxim' non mō p'ncip' h' un
quisq' p'iuatus nō artatur alterius sequi consiliūz ymo
ad consiliūz requirendūz canone docente cognoscimus
si qm' ex aliquo forsitāz instituto teneat' ad consiliūz requi
rendūz non tū artatur ad p'ntiūz euequendūz. Cap. vi. q'
h' pontifici potās et auctoritas diuinit' collata nec acon
stantēz nec ab vlla uniuersali sinodo aut humano istituto
infringi ul' cohartari potuit.

Sed contra hec duo obiciunt' ap'leisq' p'mū constan
cien' Sinodi decretū de nūo cardinalūz cōstitutū
Sim ipoz Cardinalūz sede uacante statutū a sin
gulis uniuerso finatur' h'is duob' telis xpi vicarij potātē
arbitrant' se posse cōfodere. h'ez un' p'salmgratūz sagi
te puuloz facte sunt plage eoz ad quod quoz ostēden
dūm unūz tūp' uez et solūz fundamētūz asserim' et te
nemus plenitudinē potātis a solo deo Romano pōntifici
collataz a nullo puro homine nē aliqua Sinodo infringi
posse siue restringi et talia siqua sunt instituta irita ēē
et mana. hoc quidē euidētissimā rāō icomunicabil' q' de

In eam' oliz de arb.
77p

Incipit de regni eius

xxv de c. 65

xxvii de c. 111
dominus.

xxv de c. 65

monstrat. Is ei potestate infringere qui potest instituire
quippe cuius nihil tam nobile sit quam uniuersum eo uiculo dei
soluatur quo ligatus est. et omnis res per quascumque causas
nascitur per easdem dissoluitur. At potestas Romanorum pontificum non
est ab homine neque per homines sed ab illo uobis quo constructa
est: celum et terra per quod omnia condita sunt elementa
ta uidebit dominus ihesu christo qui attestante canone Beato petro
eternae uirtutis clauigero regem simul et celestis imperii uiam
commisit. qui quod ut Gelasius ipse ait nullis synodis con
stitutis sed euangelica uoce domini et saluatoris nostri
primatum obtinuit. Quod si ita est satis constat que a deo
sunt humana lege non posse dissolui. Ad quod quidem pro
bandum procedat in medium Beatus ac sanctissimus
Leo secundus audiamus quid proclamet tuba illa et pro
uitatis cui clangores oriens audit et sensit. huius
muneris sacramentum inquit. ita dominus ad omnes apostolorum of
ficia uoluit pertinere ut in beatis petro apostolorum omnium si
mo principali collocaret et reliqua. Verum hanc petre ipsius
sacratissimam firmitate deo ut diuinus edificante
constructa nimis impia uult presumptioe uolare quisquam
eius potestate temptat infringere. fauendo cupiditatis
suis et id quod accepit a ueteribus non sequendo. Ecce
quod aperte illos impios et sacrilegos esse ceteri qui apostolice
sedis potestatem temptant infringere. Rursus ea sunt
censenda temeraria irita quod statuta per que heresim
mouentur. sicut de defuncto puillio ac potestatis apostolice
sedis canon aperte pronuntiat quod quisquis cuiuslibet
ecclesie uis sui detrahatur iniustitiam facit qui autem Ro
mane ecclesie puillium ab ipso summo omnium ecclesiarum capite
trahatur auferre conatur hic proculdubio in heresim
labitur. et cum ille uocetur iniustus hic est dicendus beatus

92
fide quippe uiolat qui aduersus illam agit que est mater fidei
et illi contumax inuenitur qui eam cunctis ecclesiis presertim
se cognoscitur. Hanc sententiam firmat et approbat distissimus
et magnanimus presul Nicolaus in Epistola qua octaua uniuersalis
synodus reuenter excepit. ita prescribens Primum
christi ore in beato petro firmata in ecclesia romana disposita
triquit obseruata. et a sanctis uniuersalis synodis celebrata
atque acuncta ecclesia iugiter uenerata. nullatenus possunt mi
nuui nullatenus infringi nullatenus commutari. quoniam fidei
tam quod deus posuit humanus non ualet amouere conari
et quod deus statuit firmum ualidum quod consistit. Ille qui
potissimus peccat qui dei ordinati resistere temptat.
Primum inquit utriusque sedis uel ecclesie perpetua sunt diuinitus
radicata atque plantata sunt. Impugnari possunt. trahi
non possunt. trahi possunt. euelly non possunt. que an
impugnari uel fuerunt et permanet deo gratias hactenus illi
bita manebunt quod post nos et quousque christiani nomen
predicatum sunt illa subsistere non cessabit immutata. Ita igitur
primum huic sancte ecclesie christo donata. synodis non donata. sed
iam solimodo celebrata et uenerata sunt. ex qua quidem
auctoritate satis apparet primum plenitudinis potestatis diuinitus
apostolice sedis collata nullis humanis auctoritatibus neque synodis
decretis immutari aut immutari posse. Neminem autem dubium
esse potest qui Romanum pontificem coartare et illi limites in
ordinatione sui clerici prescribere ad diminutionem tendere ple
dum potestatis et inuoluntate puillio quod synodis constitutum
subsistat illa ecclesia que omnibus tam synodis quam synodorum decre
tis auctoritate imperat. Pro hoc etiam in fallitur sacrosan
ctum inducimus argumentum ex Epistola Leonis ipse ad anatho
lum constantinopolitanum episcopum in qua Calcedonensi synodus
redarguitur et eius decretum improbatum in eo quod in deo

ad. michaele
imparorem

gatoem pulij alexandrine ecclie que fm Nicem statuta
conclij prima erat post Romanaz/Constantinopolitana p
lata fuisset. Qz si ea que a synodo celeberrima inderogatoez
puli inferioris ecclie constituta sunt pē spaz irita decer
nunt et nulla quid mirz si illa st mīto repudianda que i
derogatoez pulij pme sedis que caput ē et cardo oium
eccliar temere aquavis synodo fuit constituta sic ē i dicta
epi bēs pontifex loquitur ad Anatholuz/Inauditus et nūq
ante tēptatis ita pūemur excessibz ut scāz synoduz ad extin
guendaz solam heresim et ad confirmatoez fidei catholice stu
dio xpianissimū principis congregatā in occasioez ambre
trahis et ut consuetuz suaz tibi dedat intēpellas tanq
resistat nequeat quod illicite uoluit mltitudo et hūq. Ni
mis ergo hec ipzoda nimis praua sint que sacratissimis cano
nibz inueniunt esse contraria in totius ecclie pūbatoem su
pta hec tendit elatō que ita abuti uolunt concilio synodalij
ut frēs in fidei tūmodo negotio conuocatoz et diffinitōez ei
causē que erat curanda pūmtoez ad consensioez sibi dep
uando trāsdūcet. Inde eiz frēs nostri ab aplica sede directi
qui uice nra synodo presidebant pūbilitē atqz constantē
allicis ausibz obstiterunt ne inuitatis rebz aut uēbis hec
aduersus illos possint induci qui in constantiēsi synodo p
eripitōez tūmodo scismatis congregata euz essent diffinitōez
ei cause que erant curanda pūmtoez qz suuz in celū ponē uo
luerunt et plenitudinē aplice potatis quibusdā nexibus
inueniunt qz constringit. Nec uō quis dicat alicuj decreto ei
synodi que a toto orbe uenianter recepta est contradiqz nō
posse. Sz aut omnia recipi debē aut uniuēsa dāpnāz nā ta
lia fatigenti respondebit facundissimū ipa Gelasius i thomo
que scripsit pro uisificatōez anathematis. Idem ubi simi
lia dicitibz de decretis Calcedonensis synodi ita respondet

43
Ne forte sic solent dicē qz si Synodus calcedonēsis admit
titur omnia constare debent que illic uident ēē depro
mpta aut ex toto eam admittit oportē aut si expte re
pudiabilis est si nāz ex toto constare nō posse cognoscit
qm illd' fm scripturas scāz traditōem qz maior fm canones
regulas qz ecclie pro fidei commūcōe et ueritate catholica atqz
aplica pro qua hunc fieri sedes aplica delegauit scāz qz firma
uit indubitanter admittit. alia uero que p incompetentem
pūmptōez illic prolata sunt uel potius uētilata que sedes
aplica gēnda nullatenus delegauit quibz mox auctarijs
aplice sedis contradictū est manifestū est qz Sedes aplica
ē petente Asartiano pncipe nullatenus approbauit que pūsil
ecclie constantinopolitane tunc Anatholus nec pūmptisse pro
fessus est et in aplica sedis antistite nō negauit posita potate
Qz si hoc de aliquibz statutis dicit Calcedonij synodi que tanq
mūz ex quatuor euanglyis recipit ecclia non erit reputanda
blasphemia aliqd' statutuz constantiē concilij impugnare
quod potatēz et puliuz aplice sedis que nūqz ea facienda
delegauerat temptabat infringere. Postremo nō huiusmodi de
cretis constantiē concilij sic et contra omnia alia qz Romano
pontifici legē presigē forsitan uoluerūt decretalis pascalis p
corpore iuris iusta clamabit ac dicit qd' aunt i concilijs
statuti non inueni qz Romane ecclie legem concilia ulla pre
sueint euz omnia concilia ecclie romane autoritate et facta
sunt et robur acceperunt et in eoz statutis romanz pontificis
patenter excipitur autoritas in quo notanduz qz decretalis
ipā testat de scōz pūm moderatōez qui in suis decretis ro
mane sedis autoritatē excipe consueuerūt euz et testimonijz
phibet gratianus canonū cūosissimū pscrutator quodam
loco sic inueniens Sacry siquidē canones ita aliquid constitū
unt ut suaz intēpretatōis autoritatē scē romane ecclie reseruet

in e. significatū
& electione.

xxv q. i. § hūlita.

Vnde in nō nullis capitulis conciliorū cū aliquid obſuandū de
cēntur ſtatim ſubfertur niſi autoritas romane ecclē aliud
impauerit. vñ ſaluo tñ in omnibz iure ſcē romane ecclē. vel
ſalia tamen in oibz applica autoritate. Siqua ego cōcilia ſūt
que talē honorē romane ecclē nō p̄ſtiterunt qui potius ex
preſſe tēptarūt illaz humiliate atqz collidere que totūqz
ſacēdotalis dignitatis ē mater hec nō inuia temeraria
putabunt que illz uniuēſaz tēptarūt inſere ex qua inſtitu
tio uniuēſalis cepit nāſcens ecclē et i qua regimen eius
et ſūma conſiſtit. Cū et decreto ſi. n. arrianus quē p̄ſi
ſex maxiz qui in eadē ſinodo fuerat recēter electus ſtudio
reſponde p̄cis et ut quorūdaiz inſtante ſatiſfacēt ſuum
prebuiſſet aſſenſuz potuit ſuis t̄p̄oribz que uoluit decre
ta ſeruare. ſz nō ſucceſſoribz pari poſt euz ymo eadē po
teſtate ſicutis p̄iudicuz generare. Non hec noſtra ſūt
uerba ſi Innocēti tēty p̄ſtanantiſſimū pontificis qui quaſ
in eiſdez tēminis indecretalī ſic loquitur. Quamuis aē
canon lateranū concily ab alexandro p̄ſſeſſore nro
edito nō legitime genitorū adeo p̄ſequatur q̄ electōz
talūz uniuēſaz nullam eſſe. nob tñ p̄ euz nō ſunt adē
pta factas cū ea nō fuerit prohibētis intentio qui ſucceſ
ſoribz ſuis nulluz potuit in hac p̄te p̄iudicuz gnāre p̄
poſt euz ymo eadem potēte ſunctis cū nō hēat imp̄in
par in parē. Ecce q̄ nō nro gnālis concily ſz decretūz p̄
deceſſoris q̄ pontificis una cū ſinodo actare ul reſtringe
nō p̄t ſucceſſoris plenitudinē potētis. Poſſem ad hanc
ſūaz multa proferre et ſcōz patruz atqz vniuerſalūz
conciliorū teſtimonia plura congerere. ſz nō ē p̄nis opis
de aplicē ſedis ul vniuerſalūz ſinodoz autoritatis cō
parē tractare. quod quidē alio ope fecimus vbi necētas
exigebat hec tñ pauca p̄ſtinnimū ut oſtēdēm plenitu

In c. monuit de elec.

dine potestatis xpo manante a nullo homine nec a tota
ſinodo poſſe reſtringi. et iura omnia eē decreta que po
teſtate ecclēſiā p̄ncipis temptant inſurgere.
Cap. xij. q̄ p̄ſuſpoſita ualiditate decretū cōſtātiē p̄t
tñ Ro. pontifex ubi et qñ putauit expedire nūz Card.
adaugere et illud decretū diſpēſare ſic q̄ inſ diuinū et
humani et q̄ ſuo: cōcilia ſepe diſpēſat et q̄ i his q̄ ſūt unū
poſitūz ſola ſufficit uoluntas diſpenſante.
Sed age concedam ſine p̄iudicio uirtutis tale ua
luſſe decretūz nullus tñ negare poteit. Romani
p̄ſulem ubi ecclē necētatū uel utilitatū expedire
putauerit ſiū deſz augere cōtra generalis concily de
cretum poſſe diſpēſare quod quidez poſſim multis do
cumentis atqz exemplis comprobare. ſz quibz ſufficere
pauca proferre. Apl̄s ordinandūz vni uxorū unūz eſſe
requit et eū qui diſiſit carnē ſūaz i plures ip̄ defectūz
repreſentati ſacramentūz uniois quod eſt inſer x̄p̄z et
ecclēz ordināz prohibuit. cōtra tñ hanc aplicāz regulāz aſā
tinūz ip̄az legimus diſpēſaſſe in ſcholaſtonatu et creditur
ip̄z uſqz ſacēdotūz et ep̄atūz poſſe diſpenſare ſz ſūaz ſu
ris interpretūz. Nam plures bigamos in orientali et occide
tali ecclē Ep̄z p̄ſuſſe b̄s Hieronimus reſert. In Ep̄la ad
oceānūz de vniūz uxorūz unūz. Similr et apl̄s prohibet
Neophitū in Ep̄z ordināz ne forſitan elatus in ip̄az ſu
p̄bie in cadat in laqueūz diaboli. cū plūimis tñ humiſimō
diſpenſauit ecclē ſic p̄z in Nicolao qui ex laico electus fuit
in ep̄z. In b̄to Seuero qui ex lamitio aſſumpt' eſt i tran
ſtatem archiep̄z. In Beato ambroſio qui cathecumīnūz
et non dū baptizatus ad Mediolanē ſunt aſſumpt' ecclēz
qui de ſe ip̄o ad uicellenſes ita ſcribit Neophit' prohibet
ordināz ne extollatur ſūp̄ba ſz ſi non deest humilitas com

cap. xij

xxviii de c. lecto
nō p̄ dec. in c. y
de biga et xxij
di c. acutus.

lxv di. g. hinc
omnibus.

petens sacerdotio ubi causa non heret unum non imputatur. Ordinatores itaque meam occidentales episcopi iudiciorum orientales et exemplo probaverunt. Nos quoque nostris temporibus cum neophitis quibusdam ut presciantur episcopi contra apostolicam regulam diversorum pontificum nominum dispensatione licet in eis non esset illa que in Ambrosio fuit humilitas atque perfectio et tamen de eius potestate non licet ambigere. Dicit ergo quispiam quid magis existimat vel apostolus prohibuisse bigamos et neophitos ordinari vel Constantienis concilium prohibuisse Cardinalium ultra statutum nostrum adaugeri. Arbitror nos sine iniuria apostolorum paulorum in sacris dogmatibus concilio posse presertim cum ipse confidetur atque securus loquatur ac dicat. An experimentum queritis et qui in me loquitur Christus. Et Petrus ad Galatas. Sed licet angelus de celo euangelicavit vobis preter id quod euangelicavit anathema sit. Quod si apostolus Christi merito non praeput potestatem quomodo praeput Constantiense concilium. Sed forsitan contendet manus esse concilium vniuersale ecclesiarum representans sed non huius quem ab eis mundum manus existiment Constantiense quod apostolicum fuisse concilium. Verum apostoli conciliaiter congregati canones quosdam ediderunt inter quos statuerunt presbiterum in formatione deprehensum deponendum fore contra hoc decretum non solum dispensauerunt Romanam pontificis auctoritas sed illud abrogauerunt ac immutauerunt. Unde in gangresensi concilio sic legitur presbiter si formatus fecit quod secundum canones apostolorum deponi debeat tamen inter beatum Simeonem ipse si iniuria non perdurauerit si sponte confessus adiecit ut resisteret decem annos penitens. Nec dixerit quispiam canones apostolorum apocryphos esse et inter libros canonicos non recipiendos quoniam eos in cathalago scripturarum non solum Severus sed Leo quoque recipiunt sed et sexta synodus vniuersalis recipiendos esse diffiniuit non caplo suorum canonum

lxv di. e. p. s. b.

quod hinc lxxv di.
et presbiter.

ita pronuntians. Placuit huic sanctae synodo ut admodum confirmata et rata sint canonum apostolorum septuaginta quatuor capitula. Quod si forsitan adhuc quisquam concederet maiorem auctoritatem esse Constantienis synodi quam canonum apostolorum recipit aliquid et quod magis esse non negent diuinam legem uocemque prophetiarum a spiritu sancto inspiratam maioris esse auctoritatis procul dubio fatentur. Ceterum hanc constat esse spiritus sancti uocem in psalmo bouete et reddite domino deo uero. et in lege inter precepta moralia iuramentum suum mandatumque dubitat in utroque auctoritate Romanam pontificis exceptam que non solum uota commutat sed dispensat et relaxat nec solum illicita iuramenta dimittit sed dispensat in licitis secundum ueram tam diuinam quam humanam uisum expositionem suam. Nam ut ait beatus doctor Thomas Aquinas dispensatio seu relaxatio uocis habet se ad instar dispensationis aut relaxationis legis communis nam ille qui uoluit quodammodo statuit sibi leges obligans ad aliquid quod est de ratione boni. Verum in lege communis que respicit commune bonum si contingat illud bonum quod lex attendit et respicit uel generali uel aliquo casu non esse bonum oportet per eum qui rei publice praesert uel qualiter uel particulariter statum legem non esse seruandam et hoc est proprie dispensare uel relaxare ubi secundum eum utriusque est in potestate ecce et praesidentis in ea. Sed forsitan cauillabuntur et dicent aliam esse dispensationem legis diuinae et aliam contrarietatem generalis statum quod non dicimus relaxationem legis in aliquo determinato tempore nichil aliud esse quam dispensationem secundum venerabilem thome suam tamen ut obstruam ori loquentium profertur in medijs scripturis quatuor conciliorum ueneranda decreta que sic quatuor euangelij libros gregorius ueneratur et suscipit et in quibus quasi in quadrato lapide sanctae fidei structura consistit et si ostenderit illos

Dez In c. veniens de iur. iur. in c. p. h. r. de p. p.

glo. in c. a. a. m. t. e. z. de q. vi. de c. i. c. p. de iur. iur.

Thomas 2° 2^e q. 100. lxxv. de. x.

de d. c. s. f.

plurima decreta ymo omnia Romani pontifices non solum
 disceptatores sed etiam abrogatores et imitatores sciunt nec
 cessatio faciebunt Constantien. qd. decreta concilii Roma-
 ni pontificis auctoritati subesse. In primis itaq. in ma-
 gni concilii canonibus profertur. Illud quidem con-
 sentaneum consentaneum apostolice regule prohibet ordina-
 re neophitos dicens quoniam plura aut pro necessitate aut
 alias cogentibus hominibus aduersus ecclesiasticam sanctam sunt
 regulas ut homines ex gentibus uita nup. accedentes ad
 fides et instructos breui tempore mox ad lauacrum
 spirituale perducantur sicut quod ut baptizati sunt ad episcopatum
 uel presbiteratum promouentur optime placuit nichil tale
 de reliquo fieri nec et tempore opus est ei qui cate-
 ticatur et post baptismum prohibere copluimus. Mani-
 festum est enim apostolica scriptura que dicit non neophitos
 ne in synagoga elatus in iudiciis incidat et laqueus dia-
 boli et in fine subiicitur pena pergrandis transgressionibus
 si quis preter hoc fecerit quod contra magnum concilium se est
 ferens ipse de clericatus honore peribit. Aduersus
 hoc magnum et salutare decretum plures neophitos a
 Romanis pontificibus perhibemus fuisse ordinatos episcopos
 quorum uere ordinatos ab eo qui synodus non artatur de
 cretis nemo negabit. Rufinus statuit eiusdem synodi quod
 canon ut qui ad episcopatum assumuntur a provincialibus pro-
 uocantur episcopis et confirmantur a metropolitano. ut et episcopos
 conuenit maxime quidem ab omnibus qui sunt in provincia.
 Episcopos ordinari simul aut eorum que geruntur per unquam
 provincialium metropolitano tribuatur episcopos. Ceteri omnes
 nominis Romani pontificis non solum sue provincie
 sed omnium fere provincialium consiliis provincialibus episcopos ordi-
 nare pro eius plenitudine potestatis quam super universas

40
 habet ecclesiarum et diuersis temporibus diuersos pontifices alios confir-
 matores exemptorum episcoporum alios provinciales cathedralium uel
 tantum apud sedem. Alios generaliter omnium cathedralium pro-
 uinciarum sedis apostolice resistisse que siquidem non iure facta di-
 cet ordinatos innumerabili episcoporum irritare peruenit.
 Alter quoque canon ipsi magnum concilium non quousque
 cimus episcopos prohibet decemitate aduenientes transire
 grande penas indicens transgressorum. Propter multa ista
 perturbatores et seductores que sunt placant consuetudine
 omnibus modis amputare que preter regulas in quibusdam
 partibus uidet admitti ita ut de ciuitate ad ciuitatem non
 episcopos non presbiteri non diaconus transierit. Quousque autem pot-
 diffinitio sci et magnum concilium tale quid agere temptauit
 hoc factum prorsus irritum ducatur et restitatur ecclesie cui
 fuit episcopos aut presbiteri aut diaconus ordinatus. Voluit con-
 cilium amputare consuetudinem que in magis inualuit
 cotidiana translationibus quas Romani pontifices faciunt
 quas in nemo poterit transgressis contra auctoritatem mag-
 concilium improbare dicere canone quod non hoc sed de separat
 spuale coniungunt quod Romani pontifex qui non purus ho-
 minis sed uerbi dei uice gerit in terris non humana sed di-
 uina potestate auctoritate diluunt. Denique temporibus theodosii
 iunioris adhuc ualente. In eodem concilio Proculi alius
 ciuitatis nominatus episcopos preter regulas concilium mandante
 Innocentio Romano pontifice constantinopolitana et peri-
 gerere et petris cornibus translatis Romani presul. In-
 su uolunt in libro triparte uelate historie. Plu-
 ra possemus eiusdem synodi decreta profertur et omnia
 pete Romani pontificis auctoritate et dispositio subiicisse le-
 gitime comprobare. si uel exempli causa protulisse sufficiat.
 Ad alia namque concilia festinat omnino. Comparat nunc quod

ut innotuit in e. cap.
 aut de e. li. vj.
 ut clemens apud
 in c. ij. de presb. l. vj.
 ut benedictus apud
 ex innotuit ad regem

c. In corpore de
 translat. prela.

si audeat post constantiense niceno concilio et audiet magis
uoce loonem pontifice protestante in Ep[iscop]o Contra ambitu[m]
Anatholi[um] similia si met de multiplicatoe congregatois sino
dalia concilia blandiant neq[ue] trectat illis decet octo Ep[iscop]i
quolibet copiosior n[on] nisi sacerdotu[m] uel compare se audeat
uel p[ro]ferre cu[m] tanto diuinit[us] p[ri]uilegio Nicena sit Sinodus
consecrata ut siue p[er] pauciores eccl[esi]a[m] iudicia celebret[ur] q[ui]
penit[entia] autonitate sit uacuu[m] quicquid ab illoz fuit c[on]stitu
toe diuinit[us] libet etia[m] de constantinopolitana Sinodo se
cunda filz vniuersali in qua Eunomius et Macedonius sp[iritu]
s[an]cti dei ce negantes iusto anathemate d[omi]nati sunt ali
qua p[ro]fite[re] hec tres t[ame]n canones edidisse reperitur quoru[m]
uno statuitur q[uo]d illa que sunt p[er] unaquaq[ue] p[ro]uincia[m] ip[s]i
p[ro]uincie sinodus dispenset sicut in niceno constat decretu[m]
fuisse concilio. Aduersus hoc pluri[m]os Romanos nouim[us]
statuisse p[on]tifices maiores cas ex omnib[us] p[ar]tibus ad sedes
aplicaz referendas ymo omnib[us] causis quib[us] q[ui] p[ro]uincia
Gelasius ip[s]a proclamat Cuncta p[er] mundu[m] nouit eccl[esi]a q[uo]d
sacrosc[ri]pta Romana eccl[esi]a fas de oib[us] habeat iudicand[um] neq[ue]
cu[m]q[ue] de eius liceat iudicare iudicio. siquid[em] ad illaz de qua
libet mundi parte appelland[um] est ab illa aut[em] nemo e[st] appel
lare p[er]missus Statuit q[ui] in eccl[esi]a constantinopolitano co
cilio ut constantinopolitan[us] Ep[iscop]us h[ab]eat honoris p[ri]mari post
Romanus Ep[iscop]us p[ro]p[ter]ta q[uo]d v[er]b[is] ip[s]a sit unio[r] roma quod
quid[em] decretu[m] sedes aplicaz reprobaunt ta[m]q[ua]m in iuniaz ten
dens Alexandrine eccl[esi]e cui fuerat in niceno concilio Is
honor delatus quoy mo cum id etiam in Calcedonensi co[n]ci
lio Anatholius acceptasset grauit[er] reprehensus e[st] a B[ea]to ip[s]a
leone ut sup[er] diximus p[ro]fentes epl[iscop]az contra anatholius
et infra latius differemus Et hec quid[em] de decretis secun
de sinodi dicta sufficiant. Decreta uo[] Ephesina nichil est

de
ix q. iij. cuncta

47
quod dici possit cu[m] nulla eius p[ro]ter fidei professioem
d[omi]natoe q[ui] nestoru[m] extent decreta. Igitur ad quataz
videlicet Calcedonensez in qua euticens dogma destit
itur instituto ordine uemenduz est de cuius decretis
pluima dice possemus s[ed] sufficit pauca p[ro]stringe. In quo
daz eius decreto sic dicitur placuit nullum usq[ue] h[ab]eri
ficare aut construere monasteriu[m] ul' oratoriu[m] domino
p[ro]ter consciaz ciuitatis epi. Monachoz uo[] p[er] unaquaque
ciuitate[m] et regioe[m] s[ub]iectoz ee Ep[iscop]o. Contra hoc decre
tu[m] quanta nouis sumoz pontifices dispensasse qui uo
modo monasteria s[ed] ordines cu[m] monasterijs amittitoe
ep[iscop]oz exemerit quod etia[m] vir scissimus Gregorius ip[s]i
legitur aliq[ui] fecisse. Rursus quintus canon tr[an]smigra
re et transire prohibet Ep[iscop]o de ciuitate in ciuitate[m]
inouans nicenaz canonez et p[ro]cipies ob[ser]uare in eo uo
abrogando quid potuit Romani p[on]tificis autoritas iaz
dictaz est et titulus de traslatoe platoy edocet. Et de
quoq[ue] sinodi statuit quidaz canon et dicit no[n] lice[re] dici
in duaz ciuitatuz conscrib[is] simul eccl[esi]is in sine s[ub]iectis
Eoz uo[] qui ausi fuerint post diffinitoe[m] magne et vniue
sals hui[us] sinodi quicq[ue] ex his que sunt prohibita p[er]pe
trare decreuit sc[ilicet] Sinodus a proprio huiusmodi gradu
recedere. Quanta uo[] circa pluralitate[m] b[en]eficioz et in
titulando que induisis eccl[esi]is agat Romani pontificis i
autoritas non opus est dicere cu[m] cotidiana doceat ex
p[er]ientia. quod ne quis o[mn]ino condempnet nichil unqua[m]
tale a sc[ilicet] p[re]s[bi]b[er] factu[m] esse dicendo memineit et b[ea]t[us]
Gregorius dispensatue vniu[er]s[is] Ep[iscop]i duab[us] cathedralib[us]
eccl[esi]is p[re]fuisse cui in registro ita p[re]scribit. Illud quoque
fraternitate[m] tuam scire necesse est q[ui]n sic te t[er]racinen[sem]
eccl[esi]e cardinal[em] constituimus sacerdot[em] ut et fundens

xyij q. ij. c. lu
muro et c. ab
banis.

h[er]ic. xxi q. j.
c. relato

In c. Indepniti
tibus de elec. li. vi.

In c. no debet
de pfa. et affi.

In c. nota in c. l. ad
de test. spoli.

ecce pontifex esse non desinas. et ita fiat in te se
pedete teracij ecce curaz inuigimus ut fidentis
ecce tibi uia potestate ue/nullo modo strahas. Ha
bet pterea Canon quintusdecim eiusdem concilij diaconi
sz no ordinandaz ante anuz quadiagesimi et hac
euz sumo libramine. Contra hoc statutuz no solum
scim dispensatur sz a romanis pontificibus abrogati
cu no solum in diacopussis sz in abbatissis minor an
noz nus statuatur. Possem et alia eiusdem concilij
notare decreta. sz pauca hec protulisse sufficiat ut
cu quatuor concilioz que tanq quatuor euanglia
uenerant decreta ul mutata ul correcta cospexerint
vel saltez omnia dispensato; Romanis pontificibus sibi
desinant oblatiare atq contede dicendo Romanum
pontifice Costancien synodi pterre no posse decreta
quib; in calce duo magna concilia modernoz obiaz
Vnuz lateran psideat Innoceno tetr qd Epoz ninned
par Calcedon fuisse refer et ex quo omnes fere salu
buzes constitutoez emanarunt. que decretaliu uoluntate
interunt in quaz una artificimaz prohibitoez et in se
ipuz de gradib; consanguinitatis et nuptis usq; i quatu
gradu; prohibendis fecit Innocentius una cu synodo
dicens. Cuz ego iam usq; ad quartu gradiu prohibito
coniuugalis copule sit restricta eaz ita uoluz ee ipe
tuaz ut no obstantib; constitutoib; sup hoc distinz
editis ul ab alijs ul anob; ut si quis n prohibitoez hui
modi psumpsit copulaz nulla longinquitate defen
datur amoz. Ecce queadmoduz euz approbatoe gnal
synodi sibi qd lege dicit. sz certe nec suaz nec successor
potunt coartare potates qui in tertio et in quarto gradu
licite dispensaret sic condie dispensat et in so aliquando

dispensat. Est et aliud, lateranen gnalis concilij sub ^{decretis}
alexandro tertio strictissime prohibens illegitima pro
uehi ad epuz; de quo statuto quid dixerit Innocentius
retius expresse resellendo decretuz ac dicendo no pot
uisse pdecessore successorib; pai post euz ymo cade po
testate functis leges indidere decretalis pnde uidue
ti nos docuit. Ceteruz no desituro; adhuc contentos
homines atq; dicturos papa dispensatiue magna uigente
necessitate transgredi posse synodi decreta. Alioquin si
necessitas illa no ibsit illud suanduz ee qd bes scribit
p Gelasius. Illa inquit magno pauenda sunt que rea
pi sine manifesta declaratoe no possunt. et illa nullaten
impugnanda que nec ulla necessitas nec eccliasica pofus
extorquet uoluntas. Veru attendant no nostraz tantuz
sz omnium uis interpretuz hunc esse smaz. dispensatoez
pontificis semp omni qz tempore qruz ad foru cont
uoluz et sine causa ualere cu semper plenitudo potatis
in illo consistat. Ceteruz omnes factuz ipaz sine ea
dispensante peccare nec prodesse quo ad deuz qui cotta ^{in diuinu ut poteo}
uoluz tacituz uel explicituz uel cotta euagliuz dispensat.
Sz in his que st contra us possunt in quib; sola uolu
tas dispensatoez attenditur eius uideat qui e sup oez
humana; et postuaz legem in his sola uoluntate tang
atq; qd uoluz for; Ita nouz tenuisse sumoz
atq; pstantibus. Quz interpretes Innocenti hostiles
Cuz eam; dicitur et reliquos illud uo decretu de
nno Cardinalis nemo dixerit cocenere us diuinum
nec euagliuz apud quod nullo mentio e cardinali ul
figura ut sup ostendim; ad saltez quo ad nu; pfinitez
Reliquum ergo esse uis postum; cui dispensato atq;
relatio sm; uis interpretu quoz sup reculimus

In c. Innocentius
de elec.

Imo q. dy et
si illa.

asserit

Imo et reliqu; i
c. cu ad monasteria
de statu monachoz.
Speclato in of de lega
s. sic bene no et no

ex summi canoniz conditorum Romani pontificis arbitrio et
potestate dependet. Plurima alia potestates adduce si no
est pntis opis de potestate pontificis in dispensando ul
mutando sus comune discedere. Satis sunt illa pferre p
eos qui plenitudine potatis xpi vicarij uno constanten
sinodi ntelant decreto ligare. Cap. xiiij. q. nlla pacto
fca sede uacante i si uoto ul iure iurando an ul pot electoz
firmata sunt Ro. pontificis auctoz ul cica creatoz cardinaliu
ul regimē hūmālis ecclē possit astringere.

Quod si nec apli panti institutōe nec canoibz apo
stolorz nec pceptis moralibz diuine legis nec
quatuor pncipalibz concilioz usqz artay potu
it Romani pontificis auctoritas ul potestas ut supz probu
uimus restat ut multo minus priuatis atqz clandestinis
pactionibz que fortassis aliqui fecerunt sede uacante
possit astringi. de quibz citra iniuriaz et petita ueia lice
bit hec eloqz huiusmodi statuta uel pacta aliq modo
non posse subsistere. pūmū ex defectu potestatis deide
ratione indecētie ac defectu honestatis ex defectu si
quidē potatis qm licet apud uetēs fuerit dubitatum
an sede uacante aplica uacante aliqua sit apud Cadi
nales iurisdicō ul auctoritas statuendi et aliqui puta
uerunt ad instar capli cathedralis ecclē ad collegiuz
cardinaliuz iurisdicōez potestates q. denoluz in hōie
noua Gregorij decimi constitutōe ex parte diffinituz
ut cardinales accelerande prouisioni hūmālis ec
clesie uacant attentius q. de nullo alio negotio se pos
sint aut debeant introuire nisi forsitan necessitas ad
eo ugens incidēt q. eo oporteret de rēra ipi ecclē
defendenda uel eius parte aliqua prouidēre ul nisi
aliquod tam grande et tam euidēs pūculuz inuenerit

27 xij

ut Jo. gloriosus lxxx
di. c. nullus. Et hosti
in c. cū ex eo de peni
et remi

In c. dby pūculuz de
clē li. vij. c. 9. Jc. q. 3.

q. omnibz et singulis cardinalibz pntibz concordat in
deretur illi celestē occurrendū. quo quidē statuto satis
apre deciditur uacante sede Cardinales nichil pntis
iurisdicōis habere pntem in statutis legalibz conuen
dis. quod ex pntis declarant vienēse Concliu statuz
Cardinales uacante sede nichil iurisdicōis sibi uēdicare
posse in his que spectant ad romani pontificē. Cōdē
autē leges siue statuta ad illū nō est dubiū pntē q. si
non pnt nec legē pontificis abrogare nec quicqz sibi iur
dictois arripē q. nō pnt potates xpi vicarij diuina po
tatis q. humanaz legibz aut statutis contare. Diximus pre
terea quod cū uenia dicti cē uolumus nō satis hata hōie
sta q. inderi huiusmodi statuta in quibz ante electōem mu
tuz q. pactionibz astringunt forsitan nō electū cū qui in
tare atqz promittere delectaret. Unde credimus nō aliena
esse illa conuenta ab his de quibz gregoriana i concilio lug
dunensē edita loquit constitutō s. his uēbis. Nox nichilo
pactoz conuētiōes cōdita et intēdmita omnia siue iura
menti siue cuiuslibet altēius sint unclō firmatay annexa
cassamus irritamus et uibz decēimus oīno carere ita ut
nullus ad illa obfuanā quōlibet sit astrictus. nec quicquā
eoz transgressiōe nota uerax fidei nō suare. s. nō idigne
laudis tituluz potius mereat cū lex et humana testetur
deo magis transgressozes huiusmodi q. uisurandū obfuanō
res acceptoz. Quāqz ei directe et ex pntis nō conuenit nō
elugē illuz qui iurare declinat tū si uera facti uoluerint hoc
intendunt et fatagunt ex quo obice quedaz spū sō uide
tur appōnē unde satis illud pot. prophetici adaptay dis
soluendas cē colligatōes impietatis distripedoz falsoz
de pmentel aplica potates. Ex quibz quidē cē necessitas
illud infēimus Electuz in pontificē ad obfuanā huiusmo

Et ita tenet Jo. an. p.
re. i. c. 1. de sasma.
i. s. sup. & sede uacante.

In c. dby pūculuz

Jeremie 13

In c. si de pact

In c. intellectu de
iur. iur.

uramti non tenet et si quispiam potestatem statim facta electione suscipiendi huiusmodi recitaret. Credunt enim in omni hoc iuramentum necessarium carere comitibus de quibus propheta dicit Et iurabit viuitis in iustitia et iudicio iustitia sui quibus nulli iuramentum est ratum. Deficit quippe in tali iuramento iudicium nam profecto irrationabiliter et inconsulte prestat in diminutione apostolice potestatis de fuit et iustitia quoniam auctoritas huius sedis opprimere que non ab homine neque per hominem alligari potest prestat preterea iuramentum super eo quod est de iure impossibile ut divina illa auctoritas lege ardet humana. Porro iuramentum super eo quod est impossibile iuris facti neminem ad observantiam astringit. Arbitramur preterea hoc iuramentum illicitum esse tum quia apostolica potestas aueratur ut plurimum sanctorum patrum testimonium super probatur tum quia divina et humana lege omnium princeps atque superior inferiorum censeatur sicut in quibus publica utilitas forsitan impugnetur. Quid enim si pontifex putaret aliquos sumos et excellentes doctrina religione et integritate viros in Romana ecclesia erigendos esse coluonas vel pro ecclesia libertate tuenda vel si pro obeundis legationibus quibus in tenditur rei publice et ecclesie profectio incedunt quibus consisteret aliquos necesse cardinalium ceterum adiungendos non ne dicemus ex observantia suscipiendi publicam utilitatem emergere. Si iuramentum a rege prestat in lesione regni et regni honore canon determinat non arare tamen illicitum cui rex tenetur et iuret iura regni et honore corone mee quod potest id dicere in se minus inconsulte iurante quod ipsum dicitur apostolice auctoritatis et in defectibus prope negere. dicitur quia velut dicitur collata et sacrosancta potestate debet usque ad vitam et sanguinem immutata illibataque

crede
A

suare. Verum quid nos arguunt coequi cum id per locum amonof haurimus iure decessum de canonicis qui ecclesia iudicium vacante iuramenta quedam in dampnum episcopi iuris tendentia postquam ad electores procedunt prestat iure quos iurauerat et antea electus. hoc enim non iuramenta sed potius potius que in detrimetur episcopi iuris attemptant existimat decretalis declarans episcopi ad observantiam non tenet inuigens potius pro incauta iuratore. Quod si hoc est in inferiorum qualis ecclesia quid censetur in iuramento prestat sede vacante quod in iudicium non episcopi sed apostolice iuris non singularis sed vniuersalis ecclesie non humane sed diuine potestatis derogator est prestat quod ego non potest pontificem quepiam electum talia nomine vel promississe nisi conditio existat aut saltem intellecta quatenus cum iustitia sedis apostolice possit Porro repugnare omnem iustitiam ut illi sedis potestas aut auctoritas minuat apostolice demonstramus. Quare non est quod pontifex et in incauta vel inconsulta iuratio possit in premissis qui in iura sedis sue iustitiam ac dignitatem excepit. Non ne dicendum est incaute iuranti pontifex illud yfidoz in malis promissis rescinde fide fidem. In cuius uoto muta decretum quod incaute uouit non faciat. Desinant uero quidam oblatore dicentes pontifice non hominibus sed deo astrictus se ipsum absolueri seculi dispensare non posse quod inter dispensantes et dispensatus personalis debet esse distinctio. dicitur namque nec deo nec hominibus quepiam ex illicita ex impossibili ex in consulta iuratore tenet dicentibus proclamantibus quod canonibus iuramenta huiusmodi nullatenus observanda sed per incauta iuratioe penitentiam agendas cum iuramentum non fuit institutum ut unculuz iniquitatis existat. Nempe ut ait beatus doctor Thomas aquinas ea que vel honestati vel utilitati repugnant cadere nequeunt nec se lege nec se uoto nec iureiurando nam quod inhonestum est vel non repugnat

In c. sic nostris
de iur. iur.

c. si de iustitia.

In c. qto de iur
iur. xxij. q. iij.
c. iur. cetera.

In 2o 7 89. n. 9o

his que debent attendi in iuramento. nam si sit inhonestus
repugnat iustitie. si sit novus repugnat iudicio. hoc autem
iuramentum tale esse in fallimur. scilicet romani scorum patrum
testimoniis. canonicis que probantur propter quod desinant
et illud obicere quod auctoritate temporibus gregory duodecimum sic
in sua obedientia appellat cui tale iuramentum prestitisset et si
ius iurandi Cardinalium nunc aduersionem secessione factam
eius de fidei transgressione notatur. non est attendit aliam su-
is conductores gregory qui sunt electi in schismate et per ipsius
qualitate licite forsitan illa iurare potuerat. Nam ipse grego-
rius et pontifex alterius obedientie. Benedictus xiius per facti-
onem unione unauerunt durante schismate cardinales non
creare nisi cum aduersionem nuncius alterius obedientie. Ceterum
pro qualitate temporum nomen aliqui licere quod alias minime
licet. Possemus tamen id in allegantes retundere argumentum
cum nouimus cardinales illos a gregory ordinatos non ob-
stante secessione receptos a sinodo Constantiensis inter quos
vnicus fuit Gabriel condominus qui illo promotionis me-
dio postea in summus pontifex electus est ut diuino quodam
ostendatur iudicio quod lapis que reprobaueit edificantes
fieret caput anguli. Caput xiius. quod pulchrum sub nomine
Constantini quo patriarchatus et senatoria dignitas de Car-
atributa sit apostolicis et officium prestiti quod Constantinopolitana
inter patriarchales sedes enumerat que multis post seculis et
eum honore accepit et de aliis que in eodem inter se re-
pugnare uidentur.

Sicut habunde in fallimur pergrina suspitione quod
doctrina constantium qui origine et principum
offitij et platonis sancte Romane ecclesie demonstramus
qui quod semper licuisse ac licere solum Romanis pontificibus et
sine Cardinalibus Symbolum interpretari dubium fidei determinare

ac determinando suggerente spiritu sancto qui regit ecclesiam er-
rare non posse. Ipse preterea romanus pontifex leges condere
ecclesie negotia singulariter administrare posse produmit. Illi
quod potestates diuinas potius quam humanas a nullo homine
nulla lege. nullo sinodico constituto. nullo denique iura-
mento posse constringi scorum patrum diffinitionibus demost-
ratur. prestat ut in calce operis duo consuetem ex quibus
magna ex parte suspensus uidetur exortu. primo huius quod alle-
gant ex uoluntate Constantium se patricios et senatores
efficitos. de inde quod ex etimologia nominis. efferunt pu-
tantes quod Cardinales a regimine vniuersalis ecclesie appella-
tos. In primis quippe allegant statutum illud constantium quod
in quibusdam uoluminibus decretorum inscribitur in quo uelles
eos firmiter testimonio inuiti et uicis autenticis quod septuaginta
insistere. Nos ei arbitramur pulchrum illud sub nomine Co-
stantium esse confictum non quod negem magnam constanti-
um a siluestro episcopo esse baptizatum et multa ecclesie romane
dona largitus huius quidam id insufficienter et negent asserentes
Constantium ab Eusebio nicomedienis baptizatum ex hi-
storia Eusebii de temporibus comprobantes quod nos certe sepe
abbatum auditu religiosissimum impatores que omnes
sacri laudant efferunt quod scriptores ab episcopo irane proficere
suscepisse baptismum. Possemus quod non ex apostolicis scripturis
sed ex uicis autenticis quod scripturis et sinodalibus gestis ab e-
piscopo siluestro baptizatum Constantium approbare. quod ecclesie
deuote domino alio tempore et proprio opusculo faciemus
si minime expedient. arbitramur romane ecclesie apostolicis
inuiti suffragio cum uitate ex autenticis possit asserere. nec
minima pulchrum illud sub nomine Constantium reputamus
apocryphis cum et decretis illud pulchrum uocent constanti-
um et in decretis canones illi quorum ignorant auctores

xvii di. e. costan-
tinus.

pa.lea.

pa.lee unigo nicipant. Notum aut in eaz smaz pmi
qz sibi ipsi repugnare uideret in uebis. In pncipis qppe
decime Romanaz eccaz pncipatus tene sup quatuor
sedes que no du fuerant inuicem iter quas constantino
politana nominat illi ubi sedem que no dur condita fuerat
sic ipse dicit uelle se in bicantie punic loco optimo
vitem edificare et suo nos. dedicare illic qz impium
transfere. ut ei dea sine indultu vi cognituz pferum
nostru impuz et regni potestates orientaliu transferret
et transmutat regionibz in bicantie punic loco optimo lo
co noie nro ciuitate edificare et nostru illic constantino
impuz. quod et possit ex historiis coprobare. Sude
post niceni concilij instaurati fuisse. Bicantium
et membz circumdatuz ac diuisis ornata fabricis ecce
inde constantinopolituz et sam Romaz appellatuz impota
testatur historia sic referent in platonis memoris iuz Co
stantinuz equestre statuz sita fuisse conscriptuz. So no mo
uemur qz ea sedes sup qua Romani pncat eccaz Iero
solimitana. scilicet no dur inter sedes pncipales ha
bita. s; postmoduz in Concilio niceno confirmata. Co
stantinopolitana; autē mltis post seculis pncipalibz
annumerata; sedibus sequens possit coprobare. Por
to dicitur pragmaticū pnulluz quarto die sui bapstima
tis phibetur fuisse concessuz. Igitur in Nicena sino
do ita instituti reperitur in canone qui de pncipalibz
eccaz inscribit. Antiqua consuetudo fuerat p egypti
libiam et pentapoli; ita ut alexandrinus epz horuz
oiaz habeat potestates qz et urbz rome epz paribz e
mor. Similiter autē et apud antiochiaz ceteras qz p
uincialibus suis pncipalibus fuerit eccaz. Deinde altero
canone de Epz helie id est yerosolimitanuz ita statuitur

52
quia consuetudo optinet ut helie Epz honoretur beate hono
ris consequentia. Salua metropoli; propria dignitate. qz
canones ita interpretati s; Romani pontifices ac poste
riora concilia ut alexandrina ecclesia pma post roma
naz. Secunda antiochena. tertia Ierosolimitana sic ista
ex alijs canoni; ad statuta niceni concilij se referentibus
demonstrabitur in quo aduertendum est. Illud quod scribit
Nicolaus ppa. Michach impator; qz nec Nicena nec alia
synodus quodam Romane contulit ecce pnulluz qz in
petro nouerat eam totius una potatis plenitudo meruisse
et ciuitatuz xpi omnia regimen accepisse. Sic itaqz Niceni
concilij decreto post illud pragmaticū qd asserunt pnulluz
ille sedes pnullitate fuisse. In quibz nulla de Constantino
politana eccia pncipalibus e habita mentio. s; post in secunda
synodo ceteriqueqz patruz s; Theodosio seniore consti
antinopoli congregata fatemur fuisse statutuz sic sup reti
lunus ut Constantinopolitani Epz hēret honoz pncipatuz p
Romanuz Epz propterea qz ubi ipa esset iunior roma
Veruz illud decretum a romanis pontificibz tāqz cōnellis
Niceni statuta concilij et in iuniaz tendēs aliaz seduz ex
pncipalibus fuit reprobatur qd ex eplis decretalibz beoz Leo
nis pape atqz Gelasij expresse demonstratur. Na cur Ma
tholus constantinopolitani Epz id ē p Calcedonēse sta
tuz concilij pncipalibus legatū aplice sedis restiterit
sup quo ad pontificē leonē quēla delata leo. Martiano
Augusto ipi Anatholio synodo qz rescripsit. 7 pncipalibus ma
tano sic. Apud xpianissimuz et uere religiosuz uē qz
orthodoxuz pncipalibus loquor multū Anatholius epz pro
decebat meo si illicito optat cresce augmento. ha
beat sic optam Constantino politana ciuitas gloriā suā
et protegente dei de ptra diuturno demēcie vestre

fructu impio. alia tñ ratio est rez seculariuz nec pte illaz
petam quaz domus possunt in fundamento stabili erit
ulla constructio. propria pdit qui indebita concupiscat
satis sit pdicto qd hie pietatis auxilio et meo fauoris
assensu episcopus tante urbis obtinuit. nō dedignetur re
quam ciuitatez quā aplicaz face nō pōt sedes. nec illo
modo speret qd p aliaz possit offensioes auget. pnulla
eiz eccliaz scōz patruz canombz instituta et venerabilis
mōem sua decretis nulla possunt improbitate meli i
nulla nouitate imitari. hec quidē ad Marcianū scribit
augustinus. Ad ipz nō Anatholius alia epla. Doleo iquit
in hoc dilectōz tuaz esse progressaz ut sacratissimas ni
cenoz canonuz constitucōes conareis infringere. tanqz
oportune se tibi hoc temp' obtulit quo secūdi honoris
pnulluz sedes alexandrina pdiderit. et antiochena ecclia
probetate tertie dignitatis amisit ut his locis iuz tuo
fidelis omnes metropolitanū epi. piofo honore puenit.
et post aliqua non conuellant pnulla iuz una pma
tam. nec pnullis antiquis institutis metropolitanū stan
dentur antistites. nichil alexandrine sedis eius quā per
scūm Marcuz euangelistaz beati petri discipuluz meruit
peat dignitatis. nec Dioscoro impietatis sue pñacia cō
ruente splendor tante ecclie tenebris obscuratur alienis.
Antiochena qz ecclia i qua pñuz pdicante beato petro
xpianuz nom exortuz ē in patre constitucōis ordie
pñerere et in gradu tēto collocata nūq se fiat infēoz.
Ad epō quoz qui in scā sinodo calcedonēsi congregati
fuerunt ita scribit. De custodiendis qz scōz patruz sta
tut que in sinodo mōena immolabilibz sunt fixa decre
tis obfirmataz uelut scietatis admonēo ut una eccliaz
sē ab illis tēcentis. decē et octo pñoz diuinitus iustitaz

53
fuerit ordinata pmaneat. nichil alienū improbi ambituz
concupiscat. qd tñlibz enī exortis assentatoibz se se
instruat uanitate clatō et appetit suoz concilioz exult
met noie roborandoz usimuz atqz irruiz eiz quicquid
apdēoz canonibz patruz discrepauerit. Talibz Rescriptis
Leo bñssim' ostendit Constantinopolitanaz intē aplicaz
sedes minime numerataz. et Cōstantinopolitanaz an
tistites p ambitū iustate concilioz pñatuz sue sedis
quesiuisse. quod quidē etiaz Delasius ipz qui fuit Leone
postēoz v3 tempore genoms augusti. Jam in epla quā
cōtra Accatuz scribit quā sup retulim attestatur im
probatuz fuisse a Leone Calcedonēsi concily de ecclia
cōstantinopolitana decretuz qd ē alio quodaz canone
expresse confirmat dicens cōstantinopolitanaz sedem
p canones nullū inter sedes nomen accepisse. quo qdē
canone qui in decretis insēitur tuz gratianus qd gloriō
uidenē fuisse pēplexi proptē statutuz cōstantinopoli
tane sinodj quā statutuz fuerat illaz sin locuz habere
vnde dicit qd tēpore gelasij Constantinopolitana ecclia
adhuc nō habuerat sin locuz forsan arbitrata gelasij
pcessisse tempora se sinodj cū tñ illa mltō antea fuisse
ut qz tēpōbz Damasij ipz et Theodosij senioris fuerat
congregata. Ignorantur quippe historiaz que admoduz
p ambitū Nectarij a secūda sinodo et Anatholij epōz
Constantinopolitanoz. calcedonēsi id fuerat procuratuz
et a Romanis pontificibz improbatuz. succedentibus
uō tēpōbz congregata sexta sinodo hinc salij tpe Agath
mis petijt sinoduz ut Constantinopolitana sedes pñatuz
accipet post romanaz. at nāq decretuz Renouātes
antiquū cōstantinopolitanū concily decreta petim ut
cōstantinopolitana sedes similia pnulla que inferior

xxij di. c. qua
fuerit

xxij di. c. qua
fuerit

roma habeat accipiat nō tñ in ecclasticis rebz magnificet
ut illa ut sa post illaz existēs pñs q̄ alexandrine ciui
tatis sedes nūmētur deinde Antiochena et postea Je
rosolimitana. Hoc ē et octaua vniuersalis synodus dis
simulit quibz cū moderatōe debita in memoriā pñs
sini Constantini sedes aplice p̄stant assensuz sic Leo
nomus in eplā contra Michaelē cōstantinopolitanū ep̄s
scribit his v̄bis nō debuit ingrata apparere filia quā
p̄ceteris honorare dignata ē māter sua nā cū nullo vni
no ul' humano p̄uillio cōstantinopolitana honorabi
lior seu clāior alijs ēēt eccl̄is et Antiochena atq; Ale
xandrina ob reuētūā p̄ncipis aploz iter alias retine
rent dignitatis iura tam p̄a māter nolēs dilectam
filiaz dōte honorificētē ex toto carē p̄ b̄cō p̄decesso
rez nostrorū in aliquibz synodis curauit decēnere ut salua
p̄ncipaliter et aplice sedis antiqua dignitate cōstan
tinopolitanā iugiter honoraretur sic regie ciuitatis ep̄s
p̄ris Iustinian' august' humanis legibz uolūis̄ asseruē
ut post ip̄az romanuz sedeat cōstantinopolitane p̄sul
eccl̄e. et certe hoc nulla alia excellētia mēitorū ē asse
quuta nisi qd̄ Romana eccl̄a pro amore venerabilis cō
stantini se quātuz in eo fuit honorante et exaltante
ciuitatez ip̄i hoc p̄uillio honoris sola humana benigno
lentia insigniunt uis̄ dicti p̄p̄te ad heli glouificātes
me glorificabo qui aut cōtēpnūt me erunt ignobiles.
et hoc quidē scripsit Leo nomus qui p̄cessit Innocētuz
tētum qui postea in concilio lateranēs̄ ex p̄sse sanxit
constantinopolitanā post romanā tenere p̄māuz. hec
testimonia idēco congeſsi ut ostendēmus ex p̄ssum
dep̄ndi ērorem p̄uilegiū s̄b noīe Constantini quod
constantinopolitanā eccl̄az inter sedes enumerat q̄

In c. m. de p̄uill'

multis post seculis nullaz intē patriarchales et aplicas se
des locuz accepit. que et eo libētuz recentium ut gre
corū insolentia consistit qui cōstantinopolitanū suū
p̄narchaz sup̄bo nomie v̄nemicuz idē vniuersales ap
pellantes eccl̄az illaz audeant equare romane. Verū si q̄
p̄tinacul' uellet insistere et auctoritatē ill' p̄gnatuz i
quod asserunt Constantini defendē aduētorū cōtē
torū quoz consuetudinē denegat se habē apostolus
dicimus illud nullaz de cardinalibz facē mentioz sed
vniuersaz cler' sedi aplice fuentez eo patriciatuz digni
tate decorat' ut et̄ v̄roz et reuētissimos clicoz di
uersi ordims eidez sacrosctē romane eccl̄e fuentēz illi
culmen singularis potentie et p̄cellētie habere sanc
imus cui' amplissimus noster senat' uidetur gloria ad
omiaz idēst patricioz atq; consules es̄q;. postremone
propter patriciat' dignitatē insolēscant nomine non
apocrypha neq; conficta s̄ uera atq; autētica iustitia
na lege corpore uis̄ infra q̄ Ep̄s tamq̄ oīuz fideluz
p̄uilez p̄ies ip̄z patriciatuz honorez adeptoz et ad instar
illorū eximij patria potestate. Jam igitur v̄nū s̄dān
tum quo maxime magis aūbz p̄uicētes simbas
dilatate solent resistētuz ostendentes cōstitutōez s̄
nomine constantini ēē confictaz et eaz nō cardinali
bz s̄ oī clero euz honorem tribuisse quē tñ publica
antientia lege p̄uē ep̄i meruerunt.
Cap. xij. de etimologia noīs cardinalat' et q̄no sit ex am
bitōe ei' noīs qd̄ ex scōz patrii decretis apparet esse ep̄is
alijs qz cōmune inaniter gloranduz.
Restat ut contra ambitōez nomis discretamus
Cardinales se inquit appellatuz a cardine
ut sic cardine regis hostiuz sic eoz confictū

In aut' que de di
gratiaz p̄ palaz
nō coll. vj.

xxv. di. c. sacro
sancta in fi.

consilio et assensu vniuersalis regat eccā. Nos uō arbitriū eorū
male euhimologiaz nominis interpretatos. Dicim' ei sedes
aplicam ipz eē caput et cardinē ecclāz testimonio ana
dety ipe hoc in canone phibentis. **Et dicens.** Hec uō apo
stolica sedes caput et cardo ut p̄fati ē a dño nō ab alio
constituta est ut sic cardine hostiuz regat' sic hui' scē
sedis aplice autoritate omnes ecclē dño disponente
regantur. ecce q̄ sedem aplicaz cardinē dixit et per
eam nō p̄ Cardinales regi vniuersalē ecclāz qd' etiam
expius phibet Leo ipe nonus p̄stantissim' p̄tiffex
in eplā illa cōtra Michaelez constantinopolitani ep̄z
Inquiens Quia sic cardine totū regit' hostiuz ita pe
tro et successoribz suis totus ecclē disponit' elemētū
et sic cardo imobilis pmanēs ducat et reducat hostiuz
sic petrus et sui liberuz de omni ecclā hnt iudiciū cū
nemo debeat illoz dimouē statutuz q̄ summa sedes a
nemine iudicatur. Ecce declarat quis sit hostiū quis
sit cardo p̄ quē regit' hostiuz filz roman' pontifex de
inde s̄b̄it unus quod insolentiaz oīno confundit' q̄re
dicantur Cardinales nō q̄ ipi sint cardines p̄ quoz re
gitur s̄z cardim adherentes atq̄ ministrantes propt̄ea
subicit vnde et deiq̄ eius dicunt' cardinales cardim
utiq̄z illz quo cetera mouēt'ur adherentes. Sic itaque illz
p̄postere sibi attribuit quod sedis et sedentis est. p̄o
p̄iuz nō secus ac si quisq̄ dicit' petram xp̄z a petro
non petruz a petra xp̄o. vel xp̄z a xp̄iano nō xp̄ianuz a
xp̄o nominatur cū tñ Beatus claudit Augustinus in li
bro de uerbis domini illud a dño ei nomē imposituz
ut petrus a petra nō petra a petro uocaretur quomō nō
aypiano xp̄us s̄z a xp̄o xp̄ianus uocatur. Demq̄z ut am
bitiōe nominis non effertantur nouēnt' hoc nomē a sc̄is

55
p̄ibz quibuslibz ep̄is impositū fuisse ut quarūlibet ecclāz
propriū Ep̄i cardinales uocarent'. hoc quidez patet aūte
Gelasy pape cundaz ep̄o indulgentis ut in uacante ecclā
p̄ibz constituet' tanq̄ uisitatoz nō tanq̄ cardinalis p̄
tiffex et' ecclē aut' cōsummū deiq̄ stomēsiuz ciuitatis e
petrono nob' suggestere p̄oecto in ecclā b̄i martis Eleuce
ry p̄ibz defecisse et' reliqua. et ideo fiat' caissime si de
Julian' diacon' uita ul' monibz nichil ē quod contra cano
nuz ueniat instituta. cū p̄ibz honore decorabis sc̄ituruz
uisitatoris et nomē non cardinalis creasse pontificis. hoc
eodē nomē et' Beat' Gregorius p̄ficē uolens Ep̄z ecclē
Squilarne cum se dicit' constituit' p̄ficē et' ecclē cardi
nalem qd' quidē exponit' id est propuz. ait ei in registro
scribens Iohi Ep̄o squilano. pastoralis officij cura nō ad
monet' restitutus ecclāz p̄p̄oz constituit' sacerdotes qui gre
gē dominici pastoralis sollicitudine gubēnare debeat' p̄op
teret' te recte solz ab hostibz captiuatur' lesinane ciuita
tis ep̄z in squilana ecclā Cardinale duximus statuere si
cerdotē Et post quedāz ita ut si p̄dicta ciuitas continua
captiuitatis calamitate p̄matur in hac in qua et' cardinat'
inobis debeat' ecclā pmanē. sedes q̄ gregorius hoc idem
in p̄fectōe tēraenensis ep̄i cōuenire quibuslibz pontifica
bus hoc nomē ostendit'. At' cū Relatio deī simul et' popl'
tēraene gentis nōx ualde letificat' ob hoc qd' detua fiat'
nitare bona testatur. et q̄ defuncto pontifice suo petro
sibi cardinales postulant' te constitui sacerdotē eorū de
fidei complenda p̄uendim'. Ostendimus itaq̄ hoc nomē
quibuslibz ep̄is posse competere. S̄z etiā id ipz quarūlibet
ecclāz p̄ibz atq̄ diaconibz aliq̄n legitimus attributū. At'
ei Beatus Gregorius scribens fortunato Ep̄o. gratianum
ecclē beneficane diaconuz tibi diximus concedenduz ha

xxv. di. c. p̄ibz

vi. q. i. c. pastoral

xxv. q. i. c. zelano

lxx. di. c. fratim

Johis x.

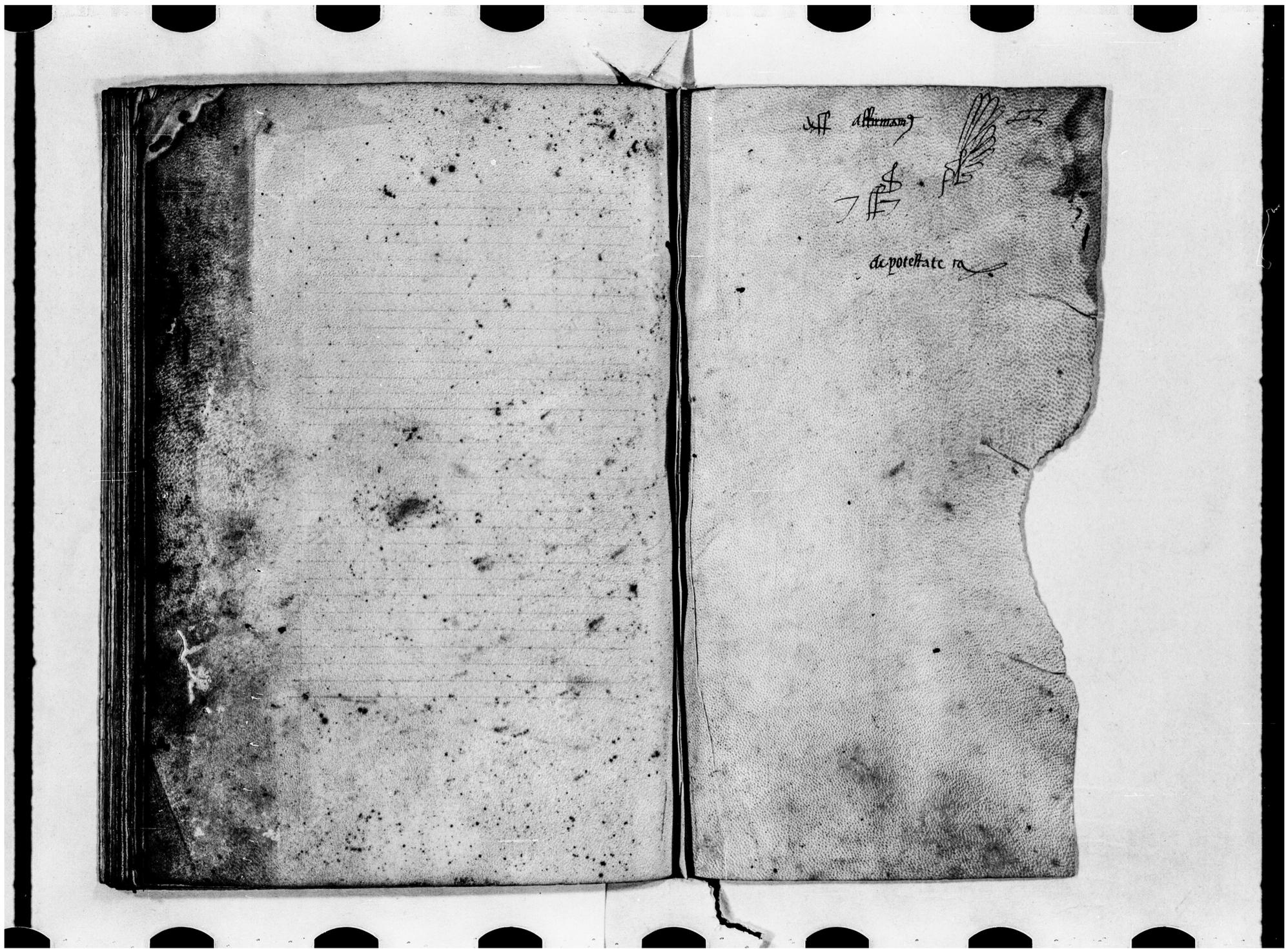
bitus licetiam illuz diaconē nra intēuēte dicit ecce
tue deo propitō constitūē cardinalē. Ecce iam apparet
eo nomine nō multuz eē glorianduz quod quorūlibz
ecclīaz epīs et ministris a scīs pūbō legit' attributuz. 1.
Tamen si p̄tinaçter inheferint dicentes se cardinales dic
tos a cardine memineint domuz dñi et ouile xpi hosti
uz habere et cardine hostiuz aut dignus eē incōpabl
qz supus qm̄ xpi se ipz hostiuz dicit ecce cui uicariuz
Romanus pontifex hostiū dei ul' hostiū ecce dñi p̄ ho
stiuz uō domni p̄est. Carlo uō s̄best et quodaz ipi ho
sto famulat' obsequio. illi uidet' sedz atqz sedet' cui uis
Beati Simaci nocem quicquid fideluz est ubiqz s̄bit
tatur dñi totius corporis caput eē signatur. Ostendim
originem nomis cardinalatuz et uocabul' etymologū
nō amittit' s̄ ab aplica sede eius qz pontifice deūatāz
et uacantiaz rep̄ssimus ei' nois qd' alius qz scōz patri
testimonijs patuit eē cōmune. Vnū autē que scrip
simus nō p̄ea dixim' ut de grauitate ac moderatōe ei'
ordinis suspicemur ex quo nouimus sūmos pontifi
ces assumptoz sapētissime ecclīaz dei gubēnare. quaz
enāz nouim' in pluimīs ei' ordinis uiris sūma reliquē
doctrina et integritate p̄ditas quasi in firmis basibus
colūpnis qz s̄bitere. Ideoqz nō existimo tales se in
magis effere neqz in mirabilibz sup se. Veni uis
Augustinus quātalibet sanctitate polleat unūquodqz
collegium melius eē nō potest aplōz cetū int' quos
exyt contentio quis eoz uidetur maior. et ex quo
unus inuētus ē reprobuz. Vnū certe in calce s̄bice
rim tūc scē Romane ecclīe cardinales suā dignitatem
maxime retentuz si illi' sedis cui' fulgore irradiantuz
auctoritatē et potēstatē immutatāz illibitāz qz custodiāt

56
remiscentes illud propheticum. Si hec humilabit' ad cui'
sugietis auxilium: et ubi reliquetis gl'iam v'raz. Laus deo.

Plano &

Alfman

7

de potestate ra

KNIGHTS OF COLUMBUS FOUNDATION

FOR PRESERVING MANUSCRIPT COLLECTION OF THE VATICAN LIBRARY

END

ST. LOUIS UNIVERSITY LIBRARY

This film may not be removed from the depository. No part
of this film may be reproduced without written permission
from St. Louis University.

KP 23007